ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,

श्री गुरुभ्यो नमः

हरिः ओं ॥

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय ब्राह्मणम्

तृतीयाष्टकं – प्रपाठकः 1 - 6

Version 0.0 November 25, 2017

Table of Contents

3. कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय ब्राह्मणे तृतीयाष्टकं 6

3.1 प्रथमः प्रपाठकः–नक्षत्रेष्टीनां याज्याऽनुवाक्या ब्राह्मणानि 6

3.1.1 अनुवाकं 1 – देवनक्षत्राणां याज्यानुवाक्याः 6

3.1.2 अनुवाकं 2 – यमनक्षत्राणां याज्यानुवाक्याः 11

3.1.3 अनुवाकं 3 – चान्द्रमसादीनां सप्तनामिष्टीनां याज्यानुवाक्याः 16

3.1.4 अनुवाकं 4 – देव नक्षत्रेष्टिब्राह्मणम् 17

3.1.5 अनुवाकं 5 – यमनक्षत्रेष्टिब्राह्मणम् 24

3.1.6 अनुवाकं 6 – चान्द्रमसादीष्टिब्राह्मणम् 31

Appendix (of expansions) 37

3.2 द्वितीयः प्रपाठकः – दशपूर्णमासेष्टिब्राह्मणम् 41

3.2.1 अनुवाकं 1 – वथ्सापाकरणम् 41

3.2.2 अनुवाकं 2 – बर्हिराहरणम् 43

3.2.3 अनुवाकं 3 – दोहनम् 47

3.2.4 अनुवाकं 4 – हविर्निर्वापः 51

3.2.5 अनुवाकं 5 – व्रीह्यवघातः 55

3.2.6 अनुवाकं 6 – तण्डुलपेषणम् 59

3.2.7 अनुवाकं 7 – कपालोपधानम् 61

3.2.8 अनुवाकं 8 – पुरोडाशानिष्पादनम् 64

3.2.9 अनुवाकं 9 – वेदिकरणम् 68

3.2.10 अनुवाकं 10 – इध्माबर्हिः सादनम्..... 74
3.3 तृतीयाष्टके तृतीय प्रपाठकः – दर्.शपूर्णमासेष्टिब्राह्मणम् 78
3.3.1 अनुवाकं 1 – स्त्रुख्संमार्गः.....78
3.3.2 आनुवाकं 2 – सम्मार्जनानामग्नौ प्रहरणम्..... 80
3.3.3 अनुवाकं 3 – पत्नीसंनहनम्.....82
3.3.4 अनुवाकं 4 – आज्योत्पवनम्..... 84
3.3.5 अनुवाकं 5 – आज्यग्रहणम् 87
3.3.6 अनुवाकं 6 – स्त्रुख्सादनम्..... 89
3.3.7 अनुवाकं 7 – आघारः 93
3.3.8 अनुवाकं 8 – इडाभक्षणम्..... 98
3.3.9 अनुवाकं 9 – प्रस्तरप्रहारादिकम्.....102
3.3.10 अनुवाकं 10 – पत्नीयोक्रविमोकः.....107
3.3.11 अनुवाकं 11 – उपवेषोपगूहनम्.....109
3.4 तृतीयाष्टके चतुर्थः प्रपाठकः – पुरुषमेधः 113
3.4.1 ०० 3.4.19 –पुरुषमेधः..... 113
3.5 तृतीयाष्टके पञ्चमः प्रपाठकः – इष्टिहौत्रम्.....122
3.5.1 अनुवाकं 1 – होतुर्जपः पुरस्ताथ् सामिधेनीनाम्.....122
3.5.2 अनुवाकं 2 – सामिधेनीम्रन्वाह 122
3.5.3 अनुवाकं 3 – प्रमुक्त्वा निविदोऽनूच्य देवता आवाहयति.....123
3.5.4 अनुवाकं 4 – स्रुचावादापयति.....124

3.5.5 अनुवाकं 5 – प्रयाजाः.....125

3.5.6 अनुवाकं 6 – अज्यभागयोः पुरोनुवाक्ये.....125

3.5.7 अनुवाकं 7 – हविषां याज्यानुवाक्याः.....126

3.5.8 अनुवाकं 8 – इडोपाह्वानाम्.....129

3.5.9 अनुवाकं 9 – अनूयाजाः 130

3.5.10 अनुवाकं 10 – सूक्तावाकः..... 131

3.5.11 अनुवाकं 11 – शंयुवाकः.....133

3.5.12 अनुवाकं 12 – पत्नीसंयाजानां याज्यानुवाक्याः.....133

3.5.13 अनुवाकं 13 – पत्नीसंयाजे सोमाह्वानम्.....134

Appendix (of expansions) 137

3.6 तृतीयाष्टके षष्ठः प्रपाठकः – पशुहौत्रम्.....139

3.6.1 अनुवाकं 1 – यूपसंस्काराः 139

3.6.2 अनुवाकं 2 – प्रयाजविषया मैत्रावरुणप्रैषाः.....140

3.6.3 अनुवाकं 3 – आप्रिय प्रयाजानां याज्याः 143

3.6.4 अनुवाकं 4 – पर्यग्निकरणीया ऋचः 145

3.6.5 अनुवाकं 5 – मैत्रावरुणप्रैषः.....146

3.6.6 अनुवाकं 6 – होतुरध्रिगुप्रैषः 146

3.6.7 अनुवाकं 7 – स्तोकविषयं मैत्रावरुणानुवचनम्.....147

3.6.8 अनुवाकं 8 – वपा पुरोडाशस्विष्टकृतां पुरोनुवाक्याः प्रैषाश्च.....148

3.6.9 अनुवाकं 9 – तेषामेव याज्याः.....149

3.6.10 अनुवाकं 10 – मनोतासूक्तम्.....150

3.6.11 अनुवाकं 11 – हविर्वनस्पतिस्विष्टकृतां पुरोनुवाक्याः प्रैषाश्च.....152

3.6.12 अनुवाकं 12 – तेषामेव याज्याः 154

3.6.13 अनुवाकं 13 – अनूयाजप्रैषाः 155

3.6.14 अनुवाकं 14 – अनूयाजयाज्याः 158

3.6.15 अनुवाकं 15 – सूक्तवाकप्रैषाः.....159

==========

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः

श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

3.कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय ब्राह्मणे तृतीयाष्टकं

3.1 प्रथमः प्रपाठकः–नक्षत्रेष्टीनां याज्याऽनुवाक्या ब्राह्मणानि

3.1.1 अनुवाकं 1 – देवनक्षत्राणां याज्यानुवाक्याः

T.B.3.1.1.1

अग्निर्नः पातु कृत्तिकाः । नक्षत्रं देवमिन्द्रियम् । इदमासां विचक्षणम् ।

हविरासं जुहोतन । यस्य भान्ति रश्मयो यस्य केतवः ।

यस्येमा विश्वा भुवनानि सर्वा । स कृत्तिकाभिरभि सम्वसानः ।

अग्निर्नो देवः सुविते दधातु । प्रजापते रोहिणी वेतु पत्नी ।

विश्वरूपा बृहती चित्रभानुः । **1 (10)**

T.B.3.1.1.2

सा नो यज्ञस्य सुविते दधातु । यथा जीवेम शरदः सवीराः ।

रोहिणी देव्युदगात् पुरस्तात् । विश्वा रूपाणि प्रतिमोदमाना ।

प्रजापतिꣳ हविषा वर्धयन्ती । प्रिया देवाना–मुपयातु यज्ञम् ।

सोमो राजा मृगशीर्.षेण आगन्न् । शिवं नक्षत्रं प्रियमस्य धाम ।
आप्यायमानो बहुधा जनेषु । रेतः प्रजां यजमाने दधातु । **2 (10)**

T.B.3.1.1.3

यत् ते नक्षत्रं मृगशीर्.षमस्ति । प्रियꣳ राजन् प्रियतमं प्रियाणाम् ।
तस्मै ते सोम हविषा विधेम । शन्न ऐधि द्विपदे शं चतुष्पदे ।
आर्द्रया रुद्रः प्रथमान ऐति । श्रेष्ठो देवानां पतिरघ्नियानाम् ।
नक्षत्रमस्य हविषा विधेम । मा नः प्रजाꣳ रीरिषन् मोत वीरान् ।
हेती रुद्रस्य परिणो वृणक्तु । आर्द्रा नक्षत्रं जुषताꣳ हविर्नः । **3 (10)**

T.B.3.1.1.4

प्रमुञ्चमानौ दुरितानि विश्वा । अपाघशꣳ सं नुदतामरातिम् ।
पुनर्नो देव्यदितिः स्पृणोतु । पुनर्वसू नः पुनरेतां यज्ञम् ।
पुनर्नो देवा अभियन्तु सर्वे । पुनः पुनर्वो हविषा यजामः ।
ऐवा न देव्यदितिरनर्वा । विश्वस्य भर्त्री जगतः प्रतिष्ठा ।
पुनर्वसू हविषा वर्धयन्ती । प्रियं देवाना–मप्येतु पाथः । **4 (10)**

T.B.3.1.1.5

बृहस्पतिः प्रथमं जायमानः । तिष्यं नक्षत्रमभि संबभूव ।

श्रेष्ठो देवानां पृतनासु जिष्णुः । दिशोऽनु सर्वा अभयन्नो अस्तु ।

तिष्यः पुरस्तादुत मध्यतो नः । बृहस्पति र्नः परिपातु पश्चात् ।

बाधेतान् द्वेषो अभयं कृणुताम् । सुवीर्यस्य पतयः स्याम । इदꣳ

सर्पेभ्यो हविरस्तु जुष्टम् । आश्रेषा येषा–मनुयन्ति चेतः । **5 (10)**

T.B.3.1.1.6

ये अन्तरिक्षं पृथिवीं क्षियन्ति । तेनः सर्पासो हवमागमिष्ठाः ।

ये रोचने सूर्यस्यापि सर्पाः । ये दिवं देवीमनु सञ्चरन्ति ।

येषामाश्रेषा अनुयन्ति कामम् । तेभ्यः सर्पेभ्यो मधुमज्जुहोमि ।

उपहूताः पितरो ये मघासु । मनोजवसः सुकृतः सुकृत्याः ।

ते नो नक्षत्रे हवमागमिष्ठाः । स्वधाभि र्यज्ञं प्रयतं जुषन्ताम् । **6 (10)**

T.B.3.1.1.7

ये अग्निदग्धा येऽनग्नि–दग्धाः । येऽमुं ँलोकं पितरः क्षियन्ति ।

याꣳश्च विद्मयाꣳ उ च न प्रविद्म । मघासु यज्ञꣳ सुकृतं जुषन्ताम् ।

गवां पतिः फल्गुनीनामसि त्वम् । तदर्यमन् वरुण मित्र चारु ।

तं त्वा वयꣳ सनितारꣳ सनीनाम् । जीवा जीवन्तमुप सम्ँविशेम ।

येनेमा विश्वा भुवनानि सञ्जिता ।

यस्य देवा अनु सम्ँयन्ति चेतः । **7 (10)**

T.B.3.1.1.8

अर्यमा राजाऽजरस्तुविष्मान् । फल्गुनीना–मृषभो रोरवीति ।

श्रेष्ठो देवानां भगवो भगासि । तत्त्वा विदुः फल्गुनीस्तस्य वित्तात् ।

अस्मभ्यं क्षत्रमजरꣳ सुवीर्यम् । गोमदश्व–वदुपसन्नुदेह ।

भगो ह दाता भग इत् प्रदाता । भगो देवीः फल्गुनीराविवेश ।

भगस्येत्तं प्रसवं गमेम । यत्र देवैः सधमादं मदेम । **8 (10)**

T.B.3.1.1.9

आयातु देवः सवितोपयातु । हिरण्ययेन सुवृता रथेन ।

वहन्. हस्तꣳ सुभगं विद्मनापसम् । प्रयच्छन्तं पपुरिं पुण्यमच्छ ।

हस्तः प्रयच्छ त्वमृतं ँवसीयः । दक्षिणेन प्रतिगृभ्णीम ऐनत् ।

दातारमद्य सविता विदेय । यो नो हस्ताय प्रसुवाति यज्ञम् । त्वष्टा

नक्षत्रमभ्येति चित्राम् । सुभꣳ ससं ँयुवतिꣳ रोचमानाम् । **9 (10)**

T.B.3.1.1.10

निवेशय–न्नमृतान् मर्त्याꣳश्च । रूपाणि पिꣳशन् भुवनानि विश्वा ।
तन्नस्त्वष्टा तदु चित्रा विचष्टाम् । तन्नक्षत्रं भूरिदा अस्तु मह्यम् ।
तन्नः प्रजां वीरवतीꣳ सनोतु । गोभिर्नो अश्वैः समनक्तु यज्ञम् ।
वायु र्नक्षत्र–मभ्येति निष्ट्याम् । तिग्मशृङ्गो वृषभो रोरुवाणः ।
समीरयन् भुवना मातरिश्वा । अप द्वेषाꣳसि नुदतामरातीः । **10 (10)**

T.B.3.1.1.11

तन्नो वायस्तदु निष्ट्या शृणोतु । तन्नक्षत्रं भूरिदा अस्तु मह्यम् ।
तन्नो देवासो अनु जानन्तु कामम् । यथा तरेम दुरितानि विश्वा ।
दूरमस्मच्छत्रवो यन्तु भीताः । तदिन्द्राग्नी कृणुतां तद् विशाखे । तन्नो
देवा अनुमदन्तु यज्ञम् । पश्चात् पुरस्ता–दभयन्नो अस्तु । नक्षत्राणा–
मधिपत्नी विशाखे । श्रेष्ठाविन्द्राग्नी भुवनस्य गोपौ । **11 (10)**

T.B.3.1.1.12

विषूचः शत्रू–नपबाधमानौ । अप क्षुधं नुदतामरातिम् । पूर्णा पश्चादुत
पूर्णा पुरस्तात् । उन्मध्यतः पौर्णमासी जिगाय । तस्यां देवा अधि
सम्वँसन्तः । उत्तमे नाक इह मादयन्ताम् ।

पृथ्वी सुवर्चा युवतिः सजोषाः । पौर्णमास्युदगा–च्छोभमाना ।

आप्याययन्ती दुरितानि विश्वा ।

उरुं दुहां ँयजमानाय यज्ञम् ( ) । **12 (10)**

(चित्रभानुर्– यजमाने दधातु – हविर्नः – पाथ – श्वेतो – जुषन्तां – चेतो – मदेम – रोचमाना – मरातीर् – गोपौ – यज्ञं) (A1)

3.1.2 <u>अनुवाकं 2 – यमनक्षत्राणां याज्यानुवाक्याः</u>

<u>T.B.3.1.2.1</u>

ऋद्ध्यास्म हव्यैर्–नमसोप सद्य । मित्रं देवं मित्रधेयन्नो अस्तु ।

अनूराधान्. हविषा वर्द्धयन्तः । शतं जीवेम शरदः सवीराः ।

चित्रं नक्षत्र–मुदगात् पुरस्तात् । अनूराधास इति यद् वदन्ति ।

तन्मित्र ऐति पथिभि र्देवयानैः । हिरण्ययै र्विततै–रन्तरिक्षे ।

इन्द्रो ज्येष्ठामनु नक्षत्रमेति । यस्मिन् वृत्रं ँवृत्र तूर्ये ततार । **13 (10)**

<u>T.B.3.1.2.2</u>

तस्मिन् वयममृतं दुहानाः । क्षुधं तरेम दुरितिं दुरिष्टिम् ।

पुरन्दराय वृषभाय धृष्णवे । अषाढाय सहमानाय मीढुषे ।

इन्द्राय ज्येष्ठा मधुमद्–दुहाना । उरुं कृणोतु यजमानाय लोकम् ।
मूलं प्रजां ँवीरवतीं ँविदेय । पराच्येतु निर्.ऋतिः पराचा । गोभि
र्नक्षत्रं पशुभिः समक्तम् । अहर्भूयाद्–यजमानाय मह्यम् । **14 (10)**

T.B.3.1.2.3

अहर्नो अद्य सुवितेदधातु । मूलं नक्षत्रमिति यद् वदन्ति ।
पराचीं ँवाचा निर्.ऋतिं नुदामि । शिवं प्रजायै शिवमस्तु मह्यम् ।
या दिव्या आपः पयसा सं बभूवुः । या अन्तरिक्ष उत पार्थिवीर्याः ।
यासामषाढा अनुयन्ति कामम् । ता न आपः श॒ स्योना भवन्तु ।
याश्च कूप्या याश्च नाद्याः समुद्रियाः ।
याश्च वैशन्तीरुत प्रासचीर्याः । **15 (10)**

T.B.3.1.2.4

यासामषाढा मधु भक्षयन्ति । ता न आपः श॒ स्योना भवन्तु ।
तन्नो विश्वे उप शृण्वन्तु देवाः । तदषाढा अभि सम्ँयन्तु यज्ञम् ।
तन्नक्षत्रं प्रथतां पशुभ्यः । कृषिर् वृष्टिर् यजमानाय कल्पताम् । शुभ्राः
कन्या युवतयः सुपेशसः । कर्मकृतः सुकृतो वीर्यावतीः ।

विश्वान् देवान्. हविषा वर्धयन्तीः ।

अषाढाः काममुपयान्तु यज्ञम् । **16 (10)**

T.B.3.1.2.5

यस्मिन् ब्रह्माऽभ्यजयथ् सर्वमेतत् । अमुञ्च लोक मिदमूच सर्वम् ।

तन्नो नक्षत्रमभिजिद् विजित्य । श्रियं दधा–त्वहणीयमानम् ।

उभौ लोकौ ब्रह्मणा सञ्जितेमौ । तन्नो नक्षत्रमभिजिद् विचष्टाम् ।

तस्मिन् वयं पृतनाः सं जयेम । तन्नो देवासो अनुजानन्तु कामम् ।

शृण्वन्ति श्रोणा–ममृतस्य गोपाम् । पुण्यामस्या उपशृणोमि

वाचम् । **17 (10)**

T.B.3.1.2.6

महीं देवीं ँविष्णुपत्नी–मजूर्याम् । प्रतीचीमेनाᳬ हविषा यजामः ।

त्रेधा विष्णु–रुरुगायो विचक्रमे । महीं दिवं पृथिवी–मन्तरिक्षम् ।

तच्छ्रोणैति श्रव इच्छमाना । पुण्यᳬ श्लोकं ँयजमानाय कृण्वती ।

अष्टौ देवा वसवः सोम्यासः । चतस्रो देवी रजराः श्रविष्ठाः । ते यज्ञं

पान्तु रजसः परस्तात् । सम्ँवथ्सरीण–ममृतᳬ स्वस्ति । **18 (10)**

T.B.3.1.2.7

यज्ञं नः पान्तु वसवः पुरस्तात् । दक्षिणतो–ऽभियन्तु श्रविष्ठाः ।

पुण्यं नक्षत्रमभि सम्ँविशाम । मा नो अराति–रघशꣳसा गन्न् ।

क्षत्रस्य राजा वरुणोऽधिराजः । नक्षत्राणाꣳ शतभिषग् वसिष्ठः ।

तौ देवेभ्यः कृणुतो दीर्घमायुः । शतꣳ सहस्रा भेषजानि धत्तः ।

यज्ञन्नो राजा वरुण उपयातु । तन्नो विश्वे अभि सम्ँयन्तु देवाः । **19(10)**

T.B.3.1.2.8

तन्नो नक्षत्रꣳ शतभिषग् जुषाणम् । दीर्घमायुः प्रतिरद् भेषजानि ।

अज ऐकपादुदगात् पुरस्तात् । विश्वा भूतानि प्रतिमोदमानः ।

तस्य देवाः प्रसवं ँयन्ति सर्वे । प्रोष्ठपदासो अमृतस्य गोपाः ।

विभ्राजमानः समिधान उग्रः । आऽन्तरिक्ष–मरुहद–गन्द्याम् ।

तꣳ सूर्यं देव–मजमेकपादम् । प्रोष्ठपदासो अनुयन्ति सर्वे । **20 (10)**

T.B.3.1.2.9

अहिर् बुद्ध्निय: प्रथमान ऐति । श्रेष्ठो देवानामुत मानुषाणाम् ।

तं ब्राह्मणाः सोमपाः सोम्यासः । प्रोष्ठपदासो अभि रक्षन्ति सर्वे ।

चत्वार ऐकमभि कर्म देवाः । प्रोष्ठपदास इति यान्. वदन्ति ।

ते बुद्धनियं परिषद्यꣳ स्तुवन्तः । अहिꣳ रक्षन्ति नमसोपसद्य ।

पूषा रेवत्यन्वेति पन्थाम् । पुष्टिपती पशुपा वाजबस्त्यौ । **21 (10)**

T.B.3.1.2.10

इमानि हव्या प्रयता जुषाणा । सुगैर्नो यानैरुपयातां यज्ञम् ।

क्षुद्रान् पशून् रक्षतु रेवती नः । गावो नो अश्वाꣳ अन्वेतु पूषा ।

अन्नꣳ रक्षन्तौ बहुधा विरूपम् । वाजꣳ सनुतां यजमानाय यज्ञम् ।

तदश्विना–वश्वयुजोपयाताम् । शुभं गमिष्ठौ सुयमेभिरश्वैः । स्वं

नक्षत्रꣳ हविषा यजन्तौ । मध्वा संपृक्तौ यजुषा समक्तौ । **22 (10)**

T.B.3.1.2.11

यौ देवानां भिषजौ हव्यवाहौ । विश्वस्य दूता–वमृतस्य गोपौ । तौ

नक्षत्रं जुजुषाणो–पयाताम् । नमोऽश्विभ्यां कृणुमो–ऽश्वयुग्भ्याम् ।

अप पाप्मानं भरणीर्भरन्तु । तद् यमो राजा भगवान्. विचष्टाम् ।

लोकस्य राजा महतो महान्. हि । सुगं नः पन्थामभयं कृणोतु ।

यस्मिन् नक्षत्रे यम ऐति राजा । यस्मि–न्नेनमभ्यषिंचन्त देवाः ( ) ।

तदस्य चित्रꣳ हविषा यजाम । अप पाप्मानं भरणीर् भरन्तु ।

"निवेशनी {1}" "यत्ते देवा अदधुः {2}" । **23 (13)**

(ततार – मह्यं – प्रसचीर्या – यान्तु यज्ञं – ँवाचꣳ – स्वस्ति – देवा–अनु यन्ति सर्वे–वाजबस्त्यौ–समक्तौ–देवा स्त्रीणि च) (A2)

3.1.3 <u>अनुवाकं 3 – चान्द्रमसादीनां सप्तनामिष्टीनां याज्यानुवाक्याः</u>

<u>T.B.3.1.3.1</u>

"नवो नवो भवति जायमानो {3]" "यमादित्या

अꣳशुमाप्याययन्ति {4}"। ये विरूपे समनसा सम्ँव्ययन्ती ।

समानं तन्तुं परि तातनाते । विभू प्रभू अनुभू विश्वतो हुवे ।

ते नो नक्षत्रे हवमागमेतम् । वयं देवी ब्रह्मणा सम्ँविदानाः ।

सुरत्नासो देववीतिं दधानाः । अहोरात्रे हविषा वर्द्धयन्तः ।

अति पाप्मान–मतिमुक्त्या गमेम । प्रत्युवदृश्यायती । **24 (10)**

<u>T.B.3.1.3.2</u>

व्युच्छन्ती दुहिता दिवः । अपो मही वृणुते चक्षुषा ।

तमो ज्योतिष्कृणोति सूनरी । उदुस्त्रियाः सचते सूर्यः ।

स चा उद्यन्नक्षत्र–मर्चिमत् । तवेदुषो व्युषि सूर्यस्य च ।

सं भक्तेन गमेमहि । तन्नो नक्षत्र–मर्चिमत् । भानुमत्तेज उच्चरत् ।

उप यज्ञ–मिहागमत् । **25 (10)**

T.B.3.1.3.3

प्र नक्षत्राय देवाय । इन्द्रायेन्दुꣳ हवामहे । स नः सविता सुवथ्

सनिम् । पुष्टिदां वीरवत्तमम् । "**उदुत्यं {5}**" "**चित्रम् {6}**"।

"**अदितिर्न उरुष्यतु {7}**" "**महीमूषु मातरम् {8}** । "**इदं विष्णुः{9}**"

"**प्रतद्विष्णुः {10]**" । "**अग्निर्मूर्धा {11}**" "**भुवः {12}**" ।

"**अनु नोऽद्यानुमति {13}**" "**रन्विदनुमते त्वम् {14}**" ।

"**हव्यवाहꣳ {15}**" "**स्विष्टम् {16}**" ( ) । **26 (10)**

(आयत्य – गमथ् – स्विष्टम्) (A3)

3.1.4 <u>अनुवाकं 4 – देव नक्षत्रेष्टिब्राह्मणम्</u>

T.B.3.1.4.1

अग्निर्वा अकामयत । अन्नादो देवानाꣳ स्यामिति । स एतमग्नये

कृत्तिकाभ्यः पुरोडाश–मष्टाकपालं निरवपत् । ततो वै सोऽन्नादो

देवानामभवत् । अग्निर्वै देवानामन्नादः । यथा ह वा अग्निर् देवना–

मन्नादः । एवꣳ ह वा एष मनुष्याणां भवति । य एतेन हविषा
यजते । य उ चैनदेवं ँवेद । सोऽत्र जुहोति । अग्नये स्वाहा
कृत्तिकाभ्यः स्वाहा । अम्बायै स्वाहा दुलायै स्वाहा ।
नितत्न्यै स्वाहा ऽभ्रयन्त्यै स्वाहा । मेघयन्त्यै स्वाहा वर्.षयन्त्यै
स्वाहा । चुपुणीकायै स्वाहेति । **27 (15)**

T.B.3.1.4.2

प्रजापतिः प्रजा असृजत । ता अस्माथ् सृष्टाः पराचीरायन्न् ।
तासाꣳ रोहिणी–मभ्यध्यायत् । सोऽकामयत । उप माऽऽवर्तेत ।
समेनया गच्छेयेति । स एतं प्रजापतये रोहिण्यै चरुं निरवपत् । ततो
वै सा तमुपावर्तत । समेनया ऽगच्छत । उप ह वा एनं प्रियमावर्तते ।
सं प्रियेण गच्छते । य एतेन हविषा यजते । य उ चैनदेवं ँवेद ।
सोऽत्र जुहोति । प्रजापतये स्वाहा रोहिण्यै स्वाहा ।
रोचमानायै स्वाहा प्रजाभ्यः स्वाहेति । **28 (16)**

T.B.3.1.4.3

सोमो वा अकामयत । ओषधीनाꣳ राज्य–मभिजयेयमिति । स एतꣳ
सोमाय मृगशीर्.षाय श्यामाकं चरुं पयसि निरवपत् । ततो वै स
ओषधीनाꣳ राज्यमभ्यजयत् । समानानाꣳ ह वै राज्यमभिजयति ।
य एतेन हविषा यजते । य उ चैनदेवं वेद । सोऽत्र जुहोति ।
सोमाय स्वाहा मृगशीर्.षाय स्वाहा । इन्वकाभ्यः स्वाहौषधीभ्यः
स्वाहा । राज्याय स्वाहा ऽभिजित्यै स्वाहेति । **29 (11)**

T.B.3.1.4.4

रुद्रो वा अकामयत । पशुमान्थ् स्यामिति । स एतꣳ रुद्रायार्द्रायै
प्रैयङ्गवं चरुं पयसि निरवपत् । ततो वै स पशुमानभवत् । पशुमान्.
ह वै भवति । य एतेन हविषा यजते । य उ चैनदेवं वेद ।
सोऽत्र जुहोति । रुद्राय स्वाहा ऽऽर्द्रायै स्वाहा ।
पिन्वमानायै स्वाहा पशुभ्यः स्वाहेति । **30 (10)**

T.B.3.1.4.5

ऋक्षा वा इयमलोमकाऽऽसीत् । साऽकामयत । ओषधीभिर्–
वनस्पतिभिः प्रजायेयेति । सैतमदित्यै पुनर्वसुभ्यां चरुं निरवपत् ।

ततो वा इयमोषधीभिर्–वनस्पतिभिः प्राजायत । प्रजायते ह वै
प्रजया पशुभिः । य एतेन हविषा यजते । य उ चैनदेवं वेद ।
सोऽत्र जुहोति । अदित्यै स्वाहा पुनर्वसुभ्याम् ।
स्वाहाऽऽभूत्यै स्वाहा प्रजात्यै स्वाहेति । **31 (11)**

T.B.3.1.4.6

बृहस्पतिर्वा अकामयत । ब्रह्मवर्चसी स्यामिति । स एतं बृहस्पतये
तिष्याय नैवारं चरुं पयसि निरवपत् । ततो वै स ब्रह्मवर्चस्यभवत् ।
ब्रह्मवर्चसी ह वै भवति । य एतेन हविषा यजते ।
य उ चैनदेवं वेद । सोऽत्र जुहोति । बृहस्पतये स्वाहा तिष्याय
स्वहा । ब्रह्मवर्चसाय स्वाहेति । **32 (10)**

T.B.3.1.4.7

देवासुराः सम्यत्ता आसन्न् । ते देवाः सर्पेभ्य आश्रेषाभ्य आज्ये
करम्भं निरवपन्न् । तनेताभिरेव देवता–भिरुपानयन्न् । एताभिर्ह वै
देवताभिर्–द्विषन्तं भ्रातृव्य–मुपनयति । य एतेन हविषा यजते ।
य उ चैनदेवं वेद । सोऽत्र जुहोति ।

सर्पेभ्यः स्वाहाऽऽश्रेषाभ्यः स्वाहा । दन्दशूकेभ्यः स्वाहेति । **33 (9)**

T.B.3.1.4.8

पितरो वा अकामयन्त । पितृलोक ऋध्नुयामेति । त एतं पितृभ्यो मघाभ्यः पुरोडाशꣳ षट्कपालं निरवपन्न् । ततो वै ते पितृलोक आर्ध्नुवन्न् । पितृलोके ह वा ऋध्नोति । य एतेन हविषा यजते । य उ चैनदेवं वेद । सोऽत्र जुहोति । पितृभ्यः स्वाहा मघाभ्यः । स्वाहाऽनघाभ्यः स्वाहाऽगदाभ्यः । स्वाहाऽरुन्धतीभ्यः स्वाहेति । **34 (11)**

T.B.3.1.4.9

अर्यमा वा अकामयत । पशुमान्थ् स्यामिति ।

स एतमर्यम्णे फल्गुनीभ्यां चरुं निरवपत् । ततो वै स पशुमानभवत् । पशुमान्. ह वै भवति । य एतेन हविषा यजते । य उ चैनदेवं वेद । सोऽत्र जुहोति । अर्यम्णे स्वाहा फल्गुनीभ्याꣳ स्वाहा ।

पशुभ्यः स्वाहेति । **35 (10)**

T.B.3.1.4.10

भगो वा अकामयत । भगी श्रेष्ठी देवानाꣳ स्यामिति । स एतं भगाय फल्गुनीभ्यां चरुं निरवपत् । ततो वै स भगी श्रेष्ठी देवानामभवत् ।

भगी ह वै श्रेष्ठी समानानां भवति । य एतेन हविषा यजते ।
य उ चैनदेवं वेद । सोऽत्र जुहोति । भगाय स्वाहा फल्गुनीभ्या
स्वाहा । श्रैष्ठ्याय स्वाहेति । **36 (10)**

T.B.3.1.4.11

सविता वा अकामयत । श्रन्मे देवा दधीरन् । सविता स्यामिति ।
स एतꣳ सवित्रे हस्ताय पुरोडाशं द्वादशकपालं निरवपदाशूनां
व्रीहीणाम् । ततो वै तस्मै श्रद्देवा अदधत । सविताऽभवत् ।
श्रद्ध वा अस्मै मनुष्या दधते । सविता समानानां भवति ।
य एतेन हविषा यजते । य उ चैनदेवं वेद । सोऽत्र जुहोति ।
सवित्रे स्वाहा हस्ताय । स्वाहा ददते स्वाहा पृणते ।
स्वाहा प्रयच्छते स्वाहा प्रतिगृभ्णते स्वाहेति । **37 (14)**

T.B.3.1.4.12

त्वष्टा वा अकामयत । चित्रं प्रजां विन्देयेति । स एतं त्वष्ट्रे चित्रायै
पुरोडाशमष्टाकपालं निरवपत् । ततो वै स चित्रं प्रजामविन्दत ।
चित्रꣳ ह वै प्रजां विन्दते । य एतेन हविषा यजते ।

य उ चैनदेवं ँवेद । सोऽत्र जुहोति । त्वष्ट्रे स्वाहा चित्रायै स्वाहा ।
चैत्राय स्वाहा प्रजायै स्वाहेति । **38 (10)**

T.B.3.1.4.13

वायुर्वा अकामयत । कामचारमेषु लोकेष्वभिजयेयमिति ।
स एतद्–वायवे निष्ट्यायै गृष्ट्यै दुग्धं पयो निरवपत् । ततो वै स
कामचारमेषु लोकेष्वभ्यजयत् । कामचारꣳ ह वा एषु
लोकेष्वभिजयति । य एतेन हविषा यजते । य उ चैनदेवं ँवेद ।
सोऽत्र जुहोति । वायवे स्वाहा निष्ट्यायै स्वाहा ।
कामचाराय स्वाहाऽभिजित्यै स्वाहेति । **39 (10)**

T.B.3.1.4.14

इन्द्राग्नी वा अकामयेताम् । श्रैष्ठ्यं देवाना–मभिजयेवेति ।
तावेतमिन्द्राग्निभ्यां ँविशाखाभ्यां पुरोडाश–मेकादशकपालं
निरवपताम् । ततो वै तौ श्रैष्ठ्यं देवाना–मभ्यजयताम् । श्रैष्ठ्यꣳ ह वै
समानानामभिजयति । य एतेन हविषा यजते । य उ चैनदेवं ँवेद ।
सोऽत्र जुहोति । इन्द्राग्निभ्याꣳ स्वाहा विशाखाभ्याꣳ स्वाहा ।

श्रैष्ठ्याय स्वाहा ऽभिजित्यै स्वाहेति । **40 (10)**

T.B.3.1.4.15

अथैतत्–पौर्णमास्या आज्यं निर्वपति । कामो वै पौर्णमासी ।

काम आज्यम् । कामेनैव कामꣳ समर्धयति ।

क्षप्रमेनꣳ स काम उपनमति । येन कामेन यजते । सोऽत्र जुहोति ।

पौर्णमास्यै स्वाहा कामाय स्वाहाऽऽगत्यै स्वाहेति । **41 (8)**

Special Korvai indicating the number of "vaakyams" in each Dasani of 4th Anuvakam

(अग्निः पञ्चदश – प्रजापतिः षोडश – सोम एकादश – रुद्रो

दश – र्.क्षैकादश – बृहस्पतिर् दश – देवासुरा नव – पितर

एकादशा–र्यमा–भगो दश दश–सविता चतुर्दश–त्वष्टा–वायु–

रिन्द्राग्नी दश दशा–थैतत् पौर्णमास्या अष्टौ पञ्चदश) *(A4)*

3.1.5 **अनुवाकं 5 – यमनक्षत्रेष्टिब्राह्मणम्**

T.B.3.1.5.1

मित्रो वा अकामयत । मित्रधेयमेषु लोकेष्वभि जयेयमिति ।

स एतं मित्रायानूराधेभ्यश्चरुं निरवपत् । ततो वै स मित्रधेयमेषु

लोकेष्वभ्यजयत् । मित्रधेयꣳ ह वा एषु लोकेष्वभिजयति । य एतेन
हविषा यजते । य उ चैनदेवं वेद । सोऽत्र जुहोति । मित्राय स्वाहा
ऽनूराधेभ्यः स्वाहा । मित्रधेयाय स्वाहा ऽभिजित्यै स्वाहेति । **42 (10)**

T.B.3.1.5.2

इन्द्रो वा अकामयत । ज्यैष्ठ्यं देवाना–मभिजयेयमिति । स
एतमिन्द्राय ज्येष्ठायै पुरोडाश–मेकादशकपालं निरवपन्महाव्रीहीणाम् ।
ततो वै स ज्यैष्ठ्यं देवानामभ्यजयत् । ज्यैष्ठ्यꣳ ह वै समानाना–
मभिजयति । य एतेन हविषा यजते । य उ चैनदेवं वेद ।
सोऽत्र जुहोति । इन्द्राय स्वाहा ज्येष्ठायै स्वाहा ।
ज्यैष्ठ्याय स्वाहा ऽभिजित्यै स्वाहेति । **43 (10)**

T.B.3.1.5.3

प्रजापतिर्वा अकामयत । मूलं प्रजां विन्देयेति । स एतं प्रजापतये
मूलाय चरुं निरवपत् । ततो वै स मूलं प्रजामविन्दत ।
मूलꣳ ह वै प्रजां विन्दते । य एतेन हविषा यजते । य उ चैनदेवं
वेद । सोऽत्र जुहोति । प्रजापतये स्वाहा मूलाय स्वाहा ।

प्रजायै स्वाहेति । **44 (10)**

T.B.3.1.5.4

आपो वा अकामयन्त । समुद्रं काममभिजयेमेति ।

ता एतमद्भ्योऽषाढाभ्यश्चरुं निरवपन् ।

ततो वै ताः समुद्रं काममभ्यजयन् । समुद्रꣳ ह वै काममभिजयति ।

य एतेन हविषा यजते । य उ चैनदेवं ँवेद । सोऽत्र जुहोति ।

अद्भ्यः स्वाहा ऽषाढाभ्यः स्वाहा । समुद्राय स्वाहा कामाय स्वाहा ।

अभिजित्यै स्वाहेति । **45 (11)**

T.B.3.1.5.5

विश्वे वै देवा अकामयन्त । अनपजय्यं जयेमेति । त एतं ँविश्वेभ्यो

देवेभ्योऽषाढाभ्यश्चरुं निरवपन् । ततो वै तेऽनपजय्य–मजयन् ।

अनपजय्यꣳ ह वै जयति । य एतेन हविषा यजते । य उ चैनदेवं

ँवेद । सोऽत्र जुहोति । विश्वेभ्यो देवेभ्यः स्वाहा ऽषाढाभ्यः स्वाहा ।

अनपजय्याय स्वाहा जित्यै स्वाहेति । **46 (10)**

T.B.3.1.5.6

ब्रह्म वा अकामयत । ब्रह्मलोकमभिजयेयमिति । तदेतं ब्रह्मणेऽभिजिते
चरुं निरवपत् । ततो वै तद्ब्रह्मलोकमभ्यजयत् । ब्रह्मलोकꣳ ह वा
अभिजयति । य एतेन हविषा यजते । य उ चैनदेवं वेद ।
सोऽत्र जुहोति । ब्रह्मणे स्वाहा ऽभिजिते स्वाहा ।
ब्रह्मलोकाय स्वाहा ऽभिजित्यै स्वाहेति । **47 (10)**

T.B.3.1.5.7

विष्णुर्वा अकामयत । पुण्यꣳ श्लोकꣳ शृण्वीय । न मा पापी
कीर्तिरागच्छेदिति । स एतं विष्णवे श्रोणायै पुरोडाशं त्रिकपालं
निरवपत् । ततो वै स पुण्यꣳ श्लोकम शृणुत । नैनं पापी कीर्तिरा–
गच्छत् । पुण्यꣳ ह वै श्लोकꣳ शृणुते । नैनं पापी कीर्तिरागच्छति ।
य एतेन हविषा यजते । य उ चैनदेवं वेद । सोऽत्र जुहोति । विष्णवे
स्वाहा श्रोणायै स्वाहा । श्लोकाय स्वाहा श्रुताय स्वाहेति । **48 (13)**

T.B.3.1.5.8

वसवो वा अकामयन्त । अग्रं देवतानां परीयामेति । त एतं वसुभ्यः
श्रविष्ठाभ्यः पुरोडाशमष्टाकपालं निरवपन्न् । ततो वै तेऽग्रं देवतानां

पर्यायन्न् । अग्रꣳ ह वै समानानां पर्येति । य एतेन हविषा यजते ।
य उ चैनदेवं ँवेद । सोऽत्र जुहोति । वसुभ्यः स्वाहा श्रविष्ठाभ्यः
स्वाहा । अग्राय स्वाहा परीत्यै स्वाहेति । **49 (10)**

T.B.3.1.5.9

इन्द्रो वा अकामयत । दृढो ऽशिथिलः स्यामिति । स एतं ँवरुणाय
शतभिषजे भेषजेभ्यः पुरोडाशं दशकपालं निरवपत्–कृष्णानां
ँव्रीहीणाम् । ततो वै स दृढोऽशिथिलोऽभवत् । दृढो ह वा
अशिथिलो भवति । य एतेन हविषा यजते । य उ चैनदेवं ँवेद ।
सोऽत्र जुहोति । वरुणाय स्वाहा शतभिषजे स्वाहा ।
भेषजेभ्यः स्वाहेति । **50 (10)**

T.B.3.1.5.10

अजो वा एकपादकामयत । तेजस्वी ब्रह्मवर्चसी स्यामिति ।
स एतमजायैकपदे प्रोष्ठपदेभ्यश्चरुं निरवपत् । ततो वै स तेजस्वी
ब्रह्मवर्चस्यभवत् । तेजस्वी ह वै ब्रह्मवर्चसी भवति ।
य एतेन हविषा यजते । य उ चैनदेवं ँवेद । सोऽत्र जुहोति ।

अजायैकपदे स्वाहा प्रोष्ठपदेभ्यः स्वाहा । तेजसे स्वाहा

ब्रह्मवर्चसाय स्वाहेति । **51 (10)**

T.B.3.1.5.11

अहिर्वै बुध्नियोऽकामयत । इमां प्रतिष्ठां विन्देयेति । स एतमहये

बुध्नियाय प्रोष्ठपदेभ्यः पुरोडाशं भूमिकपालं निरवपत् । ततो वै स

इमां प्रतिष्ठा–मविन्दत । इमाꣳ ह वै प्रतिष्ठां विन्दते । य एतेन

हविषा यजते । य उ चैनदेवं वेद । सोऽत्र जुहोति । अहये

बुध्नियाय स्वाहा प्रोष्ठपदेभ्यः स्वाहा । प्रतिष्ठायै स्वाहेति । **52 (10)**

T.B.3.1.5.12

पूषा वा अकामयत । पशुमान्थ् स्यामिति । स एतं पूष्णे रेवत्यै चरुं

निरवपत् । ततो वै स पशुमानभवत् । पशुमान्. ह वै भवति ।

य एतेन हविषा यजते । य उ चैनदेवं वेद । सोऽत्र जुहोति ।

पूष्णे स्वाहा रेवत्यै स्वाहा । पशुभ्यः स्वाहेति । **53 (10)**

T.B.3.1.5.13

अश्विनौ वा अकामयेताम् । श्रोत्रस्विनावबधिरौ स्यावेति ।

तावेतमश्विभ्या–मश्वयुग्भ्यां पुरोडाशं द्विकपालं निरवपताम् । ततो वै

तौ श्रोत्रस्विनावबधिरा–वभवताम् । श्रोत्रस्वी ह वा अबधिरो भवति ।

य एतेन हविषा यजते । य उ चैनदेवं वेद । सोऽत्र जुहोति ।

अश्विभ्याꣳ स्वाहाऽश्वयुग्भ्याꣳ स्वाहा ।

श्रोत्राय स्वाहा श्रुत्यै स्वाहेति । **54 (10)**

T.B.3.1.5.14

यमो वा अकामयत । पितॄणाꣳ राज्य–मभिजयेयमिति ।

स एतं यमायापभरणीभ्यश्चरुं निरवपत् । ततो वै स पितॄणाꣳ

राज्यमभ्यजयत् । समानानाꣳ ह वै राज्यमभिजयति । य एतेन

हविषा यजते । य उ चैनदेवं वेद । सोऽत्र जुहोति । यमाय स्वाहा

ऽपभरणीभ्यः स्वाहा । राज्याय स्वाहा ऽभिजित्यै स्वाहेति । **55 (10)**

T.B.3.1.5.15

अथैतद–मावास्याया आज्यं निर्वपति । कामो वा अमावास्या ।

काम आज्यम् । कामेनैव कामꣳ समर्धयति । क्षिप्रमेनꣳ स काम

उपनमति । येन कामेन यजते । सोऽत्र जुहोति । अमावास्यायै स्वाहा

कामाय स्वाहा ऽऽगत्यै स्वाहेति । **56 (8)**

Special Korvai indicating the number of "vaakyams" in each Dasani of 5th Anuvakam

(मित्र – इन्द्रः – प्रजापतिर् दश दशा – प ऐकादश – विश्वे ब्रह्म दशदश – विष्णु स्त्रयोदश – वसव – इन्द्रोऽ – जोऽहिर्वै – बुध्नियः – पुषा – ऽश्विनै – यमो दशदशा – थैतद – मावास्याया अष्टौ पञ्चदश) *(A5)*

3.1.6 अनुवाकं 6 – चान्द्रमसादीष्टिब्राह्मणम्

T.B.3.1.6.1

चन्द्रमा वा अकामयत । अहोरात्रा–नर्धमासान्–मासा–नृतून्थ्–सम्ँवथ्सर–माप्त्वा । चन्द्रमसः सायुज्यꣳ सलोकता–माप्नुयामिति । स एतं चन्द्रमसे प्रतीदृश्यायै पुरोडाशं पञ्चदशकपालं निरवपत् । ततो वै सोऽहोरात्रा–नर्धमासान्–मासा–नृतून्थ्–सम्ँवथ्सर–माप्त्वा । चन्द्रमसः सायुज्यꣳ सलोकतामाप्नोत् । अहोरात्रान्. ह वा अर्धमासान् मासा–ऋतून्थ्–सम्ँवथ्सर–माप्त्वा । चन्द्रमसः सायुज्यꣳ सलोकतामाप्नोति । य एतेन हविषा यजते । य उ चैनदेवं ँवेद । सोऽत्र जुहोति । चन्द्रमसे स्वाहा प्रतीदृश्यायै स्वाहा ।

अहोरात्रेभ्यः स्वाहा ऽर्धमासेभ्यः स्वाहा । मासेभ्यः स्वाहर्तुभ्यः
स्वाहा । सम्ँवथ्सराय स्वाहेति । **57 (15)**

T.B.3.1.6.2

अहोरात्रे वा अकामयेताम् । अत्यहोरात्रे मुच्येवहि । न नावहोरात्रे
आप्नुयातामिति । ते एतमहोरात्राभ्यां चरुं निरवपताम् । द्वयानां
ँव्रीहीणाम् । शुक्लानां च कृष्णानां च । सवात्योर्दुग्धे । श्वेतायै च
कृष्णायै च । ततो वै ते अत्यहोरात्रे अमुच्येते । नैने अहोरात्रे
आप्नुताम् । अति ह वा अहोरात्रे मुच्यते । नैनमहोरात्रे आप्नुतः ।
य एतेन हविषा यजते । य उ चैनदेवँवेद । सोऽत्र जुहोति ।
अह्ने स्वाहा रात्रियै स्वाहा । अतिमुक्त्यै स्वाहेति । **58 (17)**

T.B.3.1.6.3

उषा वा अकामयत । प्रिया ऽऽदित्यस्य सुभगा स्यामिति । सैतमुषसे
चरुं निरवपत् । ततो वै सा प्रिया ऽऽदित्यस्य सुभगा ऽभवत् ।
प्रियो ह वै समानानाꣳ सुभगो भवति । य एतेन हविषा यजते ।
य उ चैनदेवं ँवेद । सोऽत्र जुहोति । उषसे स्वाहा व्युष्ट्यै स्वाहा ।

व्यूषुष्यै स्वाहा व्युच्छन्त्यै स्वाहा । व्युष्टायै स्वाहेति । **59 (11)**

T.B.3.1.6.4

अथैतस्मै नक्षत्राय चरुं निर्वपति । यथा त्वं देवानामसि । एवमहं मनुष्याणां भूयासमिति । यथा ह वा एतद्–देवानाम् । एवꣳ ह वा एष मनुष्याणां भवति । य एतेन हविषा यजते । य उ चैनदेवं वेद । सोऽत्र जुहोति । नक्षत्राय स्वाहोदेष्यते स्वाहा । उद्यते स्वाहोदिताय स्वाहा । हरसे स्वाहा भरसे स्वाहा । भ्राजसे स्वाहा तेजसे स्वाहा । तपसे स्वाहा ब्रह्मवर्चसाय स्वाहेति । **60 (13)**

T.B.3.1.6.5

सूर्यो वा अकामयत । नक्षत्राणां प्रतिष्ठा स्यामिति । स एतꣳ सूर्याय नक्षत्रेभ्यश्चरुं निरवपत् । ततो वै स नक्षत्राणां प्रतिष्ठा ऽभवत् । प्रतिष्ठा ह वै समानानां भवति । य एतेन हविषा यजते । य उ चैनदेवं वेद । सोऽत्र जुहोति । सूर्याय स्वाहा नक्षत्रेभ्यः स्वाहा । प्रतिष्ठायै स्वाहेति । **61 (10)**

T.B.3.1.6.6

अथैतमदित्यै चरुं निर्वपति । इयं ँवा अदितिः । अस्यामेव प्रति तिष्ठति । सोऽत्र जुहोति । अदित्यै स्वाहा प्रतिष्ठायै स्वाहेति । **62 (5)**

T.B.3.1.6.7

अथैतं ँविष्णवे चरुं निर्वपति । यज्ञो वै विष्णुः । यज्ञ एवान्ततः प्रति तिष्ठति । सोऽत्र जुहोति । विष्णवे स्वाहा यज्ञाय स्वाहा । प्रतिष्ठायै स्वाहेति । **63 (6)**

(चन्द्रमाः पञ्चदशा – होरात्रे सप्तद – शोषा एकादशा – थैतस्मै नक्षत्ताय त्रयोदश – सूर्यो दशा – थैतमदित्यै पञ्चा – थैतं ँविष्णवे षट्थ् सप्त) (A6)

Special Korvai

[सविताऽऽशूनां ँव्रीहीणामिन्द्रो महाव्रीहीणामिन्द्रः कृष्णानों ँव्रिहीणामहोरात्रे द्वयानां ँव्रीहीणाम् । पितरः षट्कपालꣳ सविता द्वादशकपालमिन्द्राग्नी एकादशकपालमिन्द्र एकादशकपालमिन्द्रो दशकपालं ँविष्णुस्त्रिकपालमहिर् भूमिकपालमश्विनौ द्विकपालं चन्द्रमाः पञ्चदशकपालमग्निरत्वष्टा वसवोऽष्टाकपालमन्यत्र चरुम् ।

रुद्रोऽर्यमा पूषा पशुमान्थ् स्याᳬ सोमो रुद्रो बृहस्पतिः पयसि वायुः
पयः सोमो वायुरिन्द्राग्नी मित्र इन्द्र आपो ब्रह्म यमोऽभिजित्यै त्वष्टा
प्रजापतिः प्रजायै पौर्णमास्या अमावास्याया आगत्यै विश्वे जित्या
अश्विनौ श्रुत्यै । ब्रह्म तदेतं ँविष्णुः स एतं ँवायुः स ऐतदापस्ताः ।
पितरो विश्वे वसवोऽकामयन्तमेति त एतं निरवपन्न् । आपोऽकामयन्त
मेति ता एतं निरवपन्न् । इन्द्राग्नी अश्विनावकामयेतां ँवेति तावेतं
निरवपदाम् । अहोरात्रे वा अकामयेतामिति ते एतं निरवपताम् ।
अन्यत्राकामयतमिति स एतं निरवपत् । इन्द्राग्नी श्रैष्ठ्यमिन्द्रो
ज्यैष्ठ्यमिन्द्रो दृढः । आहिः सूर्योऽदित्यै विष्णवे प्रतिष्ठायै ।
सोमो यमः समानानाम् । अग्निर्नो रीरिषदन्यत्र रीरिषः]

[विदुषो हविषा य उ चैनदेवं ँवेद । इष्टिभिर्य उ चैना ऐवं ँवेद ।
अन्यत्र ब्राह्मणे उ चैनमेवं ँवेद]

Prapaataka Korvai with starting Padams of 1 to 6 Anuvaakams :-

(अग्निर्न–ऋध्यास्म–नवोनवो–ऽग्निर्–मित्र – श्चन्द्रमाः षट्)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Dasanis :-

(अग्निर्न – स्तन्नो वायु – रहिर्बूध्निय – ऋक्षा वा इय – मथैतत् पौर्णमास्या – अजो वा एकपाथ् – सूर्य स्त्रिषष्टिः)

First and Last Padam 3rd Ashtakam 1st Prapaatakam :-

(अग्निर्नः – पातु प्रतिष्ठायै स्वाहेति)

हरिः ओं ।

। कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय ब्राह्मणे तृतीयाष्टके प्रथमः प्रपाठकः समाप्तः ।

==========

3.1Details of Dasani & Vaakyams for Ashtakam 3 – Prapaatakam 1 – TB 3.1

	Dasani	Vaakyams
Anuvakam 1	12	120
Anuvakam 2	11	113
Anuvakam 3	3	30
Anuvakam 4	15	165
Anuvakam 5	15	152
Anuvakam 6	7	77
Total →	63	657

Appendix (of expansions)

T.B.3.1.2.11 – "निवेशनी {1}" "यत्ते देवा अदधुः {2}"

निवेशनी सङ्गमनी वसूनां ँविश्वा रूपाणि वसून्यावेशयन्ती ।
सहस्रपोषꣳ सुभगा रराणा सा न आगन् वर्चसा सम्ँविदाना ॥ {1}

यत्ते देवा अदधुर् भागधेयममावास्ये सम्ँवसन्तो महित्वा ।
सानो यज्ञं पिपृहि विश्ववारे रयिं नो धेहि सुभगे सुवीरं ॥ {2}

(Both {1] and {2] appearing in T.S.3.5.1.1)

T.B.3.1.3.1 – "नवो नवो भवति जायमानो {3]"

"यमादित्या अꣳशुमाप्याययन्ति {4}"

नवोनवो भवति जायमानोऽह्नां केतुरुषसा मेत्यग्रे ।
भागं देवेभ्यो विदधात्यायन् प्रचन्द्रमास्तिरति दीर्घमायुः ॥ {3]

यमादित्या अꣳशुमाप्याययन्ति यमक्षित–मक्षितयः पिबन्ति ।
तेन नो राजा वरुणो बृहस्पतिरा प्याययन्तु भुवनस्य गोपाः ॥ {4]

(Both {3] and {4] appearing in T.S.2.4.14.1)

T.B.3.1.3.3 – "उदुत्यं {5}" "चित्रम् {6}"

उदु त्यं जातवेदसं देवं वहन्ति केतवः । दृशे विश्वाय सूर्यं ॥ {5}

चित्रं देवाना–मुदगादनीकं चक्षुर् मित्रस्य वरुणस्याऽग्नेः ।

आऽ प्रा द्यावापृथिवी अन्तरिक्षꣳ सूर्य आत्मा जगतस्तस्थुषश्च ॥ {6}

(Both {5] and {6] appearing in T.S.1.4.43.1

T.B.3.1.3.3 – "अदितिर्न उरुष्यतु {7}" "महीमूषु मातरम् {8}"

अदितिर्न उरुष्यत्वदितिः शर्म यच्छतु । अदितिः पात्वꣳ हसः ॥ {7}

महीमूषु मातरꣳ सुव्रतानामृतस्य पत्नीमवसे हुवेम ।

तुविक्षत्रामजरन्तीमुरूचीꣳ सुशर्माणमदितिꣳ सुप्रणीतिं ॥ {8}

(Both {7] and {8] appearing in T.S.1.5.11.5)

T.B.3.1.3.3 – "इदं विष्णुः {9}" "प्रतद्विष्णुः {10}"

इदं विष्णुर् विचक्रमे त्रेधा नि दधे पदं ।

स मूढमस्य पाꣳ सुरे ॥ {9} **(Appearing in T.S.1.2.13.1)**

प्रतद्–विष्णुः स्तवते वीर्याय । मृगो न भीमः कुचरो गिरिष्ठाः ।
यस्योरुषु त्रिषु विक्रमणेषु । अधिक्षियन्ति भुवनानि विश्वा ॥ {10}

(Appearing in T.B.2.4.3.4)

T.B.3.1.3.3 – "अग्निर्मूर्धा {11}" "भुवः {12}"

अग्निर्मूर्धा दिवः ककुत् पतिः पृथिव्या अयं ।
अपाꣳ रेताꣳसि जिन्वति ॥ {11}

भुवो यज्ञस्य रजसश्च नेता यत्रा नियुद्भिः सचसे शिवाभिः ।
दिवि मूर्धानं दधिषे सुवर्.षां जिह्वामग्ने चकृषे हव्यवाहं ॥ {12}

(Both {11] and {12] appearing in T.S.4.4.4.1

T.B.3.1.3.3 –"अनु नोऽद्यानुमति {13}" "रन्विदनुमते त्वम् {14}"

अनु नोऽद्याऽनुमतिर् यज्ञं देवेषु मन्यतां ।
अग्निश्च हव्यवाहनो भवतां दाशुषे मयः ॥ {13}

अन्विदनुमते त्वं मन्यासै शञ्चनः कृधि ।
क्रत्वे दक्षाय नो हिनु प्रण आयूꣳषि तारिषः ॥ {14}

(Both {13] and {14] appearing in T.S.3.3.11.3)

T.B.3.1.3.3 – "हव्यवाह꣣ {15}" "स्विष्टम् {16}"

हव्यवाह–मभिमातिषाऽहम् । रक्षोहणं पृतनासु जिष्णुम् ।
ज्योतिष्मन्तं दीद्यतं पुरन्धिम् । अग्नि꣣ स्विष्टकृतमा हुवेम ॥ {15}

स्विष्टमग्ने अभि तत् पृणाहि । विश्वा देव पृतना अभिष्य ।
उरुं नः पन्थां प्रदिशन्वि भाहि । ज्योतिष्मद्धेह्यजरं न आयुः ॥ {16}

(Both {15] and {16] appearing in T.B.2.4.1.4)

3.2 द्वितीयः प्रपाठकः – दशपूर्णमासेष्टिब्राह्मणम्

3.2.1 अनुवाकं 1 – वथ्सापाकरणम्

T.B.3.2.1.1

तृतीयस्यामितो दिवि सोम आसीत् । तं गायत्र्याहरत् ।

तस्य पर्णमच्छिद्यत । तत् पर्णोऽभवत् । तत् पर्णस्य पर्णत्वम् ।

ब्रह्म वै पर्णः । यत् पर्णशाखया वथ्सानपाकरोति ।

ब्रह्मणैवैनानपाकरोति । गायत्रो वै पर्णः । गायत्राः पशवः । **1 (10)**

T.B.3.2.1.2

तस्मात् त्रीणित्रीणि पर्णस्य पलाशानि । त्रिपदा गायत्री ।

यत् पर्णशखया गाः प्रार्पयति । स्वयैवैना देवतया प्रार्पयति ।

यं कामयेता पशुः स्यादिति । अपर्णां तस्मै शुष्काग्रामाहरेत् ।

अपशुरेव भवति । यं कामयेत पशुमान्थ् स्यादिति ।

बहुपर्णां तस्मै बहुशाखामाहरेत् । पशुमन्त–मेवैनं करोति । **2 (10)**

T.B.3.2.1.3

यत् प्राचीमाहरेत् । देवलोक–मभिजयेत् । यदुदीचीं मनुष्यलोकम् ।

प्राचीमुदीचीमाहरति । उभयोर् लोकयो–रभिजित्यै । इषे त्वोर्जे

त्वेत्याह । इषमेवोर्जं ँयजमाने दधाति । वायवः स्थेत्याह । वायुर्वा
अन्तरिक्षस्याध्यक्षाः । अन्तरिक्षदेवत्याः खलु वै पशवः । **3 (10)**

T.B.3.2.1.4

वायव एवैनान् परि ददाति । प्र वा एनानेतदा–करोति । यदाह ।
वायवः स्थेत्युपायवः स्थेत्याह । यजमानायैव पशूनुपह्वयते ।
देवो वः सविता प्रार्पयत्वित्याह प्रसूत्यै । श्रेष्ठतमाय कर्मण इत्याह ।
यज्ञो हि श्रेष्ठतमं कर्म । तस्मादेवमाह । आप्यायध्वमघ्निया
देवभागमित्याह । **4 (10)**

T.B.3.2.1.5

वत्सेभ्यश्च वा एताः पुरा मनुष्येभ्य–श्चाप्यायन्त । देवेभ्य एवैना
इन्द्रायाप्यायति । ऊर्जस्वतीः पयस्वतीरित्याह । ऊर्ज ँ हि पयः
सम्भरन्ति । प्रजावती–रनमीवा अयक्ष्मा इत्याह प्रजात्यै ।
मावः स्तेन ईशत माऽघश ँस इत्याह गुप्त्यै । रुद्रस्य हेतिः
परि वो वृणक्त्वित्याह । रुद्रा देवैना–स्त्रायते । ध्रुवा अस्मिन् गोपतौ
स्यात बह्वीरित्याह । ध्रुवा एवास्मिन् बह्वीः करोति ( ) । **5 (10)**

T.B.3.2.1.6

यजमानस्य पशून् पाहीत्याह । पशुनां गोपीथाय । तस्माथ्सायं पशव

उप समावर्तन्ते । अनधः सादयति । गर्भाणां धृत्या अप्रपादाय ।

तस्माद्गर्भाः प्रजानामप्रपादुकाः । उपरीव निदधाति । उपरीव हि

सुवर्गो लोकः । सुवर्गस्य लोकस्य समष्ट्यै । **6 (9)** *(पशवः – करोति – पशवो – देवभागमित्याह – करोति – +नव च) (A1)*

3.2.2 **अनुवाकं 2 – बर्हिराहरणम्**

T.B.3.2.2.1

देवस्य त्वा सवितुः प्रसव इत्यश्वपर्.शुमादत्ते प्रसूत्यै ।

अश्विनोर्–बाहुभ्यामित्याह । अश्विनौ हि देवानामध्वर्यू आस्ताम् ।

पूष्णो हस्ताभ्यामित्याह यत्यै । यो वा ओषधीः पर्वशो वेद ।

नैनाः स हिनस्ति । प्रजापतिर्वा ओषधीः पर्वशो वेद ।

स एना न हिनस्ति । अश्वपर्श्वा बर्.हिरच्छैति ।

प्राजापत्यो वा अश्वः सयोनित्वाय । **7 (10)**

T.B.3.2.2.2

ओषधीनामहिꣳसायै । यज्ञस्य घोषदसीत्याह । यजमान एव रयिं
दधाति । प्रत्युष्टꣳ रक्षः प्रत्युष्टा अरातय इत्याह । रक्षसा–मपहत्यै ।
प्रेयमगाद्धिषणा बर्.हिरच्छेत्याह । विद्या वै धिषणा ।
विद्ययैवैनदच्छैति । मनुना कृता स्वधया वितष्टेत्याह ।
मानवी हि पर्.शुः स्वधाकृता । **8 (10)**

T.B.3.2.2.3

त आवहन्ति कवयः पुरस्तादित्याह । शुश्रुवाꣳसो वै कवयः ।
यज्ञः पुरस्तात् । मुखत एव यज्ञमारभते । अथो यदेतदुक्त्वा यतः
कुतश्चाहरति । तत् प्राच्या एव दिशो भवति । देवेभ्यो जुष्टमिह
बर्.हिरासद इत्याह । बर्.हिषः समृद्ध्यै । कर्मणोऽनपराधाय ।
देवानां परिषूतमसीत्याह । **9 (10)**

T.B.3.2.2.4

यद्वा इदं किं च । तद्–देवानां परिषूतम् । अथो यथा वस्यसे प्रति
प्रोच्याहेदं करिष्यामीति । एवमेव तदध्वर्युर्–देवेभ्यः प्रति प्रोच्य
बर्.हिर्दाति । आत्मनोऽहिꣳसायै । यावतः स्तम्बान् परि दिशेत् ।

यत्तेषा–मुच्छि७ष्यात् । अति तद्–यज्ञस्य रेचयेत् ।

एक७ं स्तम्बं परिदिशेत् । त७ं सर्वं दायात् । **10 (10)**

T.B.3.2.2.5

यज्ञस्यानतिरेकाय । वर्.षवृद्ध–मसीत्याह । वर्.ष वृद्धा वा ओषधयः ।

देव बर्.हिरित्याह । देवेभ्य एवैनत् करोति । मा त्वाऽन्वङ्मा

तिर्यगित्याहा हि७ंसायै । पर्व ते राध्यासमित्या–हध्यै । आच्छेत्ता ते

मा रिषमित्याह । नास्यात्मनो मीयते । य एवं वेद । **11 (10)**

T.B.3.2.2.6

देवबर्.हिः शतवल्.शं विरोहेत्याह । प्रजा वै बर्.हिः ।

प्रजानां प्रजननाय । सहस्रवल्.शा वि वय७ं रुहेमेत्याह ।

आशिषमेवैतामाशास्ते । पृथिव्याः संपृचः पाहीत्याह प्रतिष्ठित्यै ।

अयुङ्गायुङ्गान्–मुष्टीन् लुनोति । मिथुनत्वाय प्रजात्यै ।

सुसंभृता त्वा संभरामीत्याह । ब्रह्मणैवैनथ्– संभरति । **12 (10)**

T.B.3.2.2.7

अदित्यै रास्नाऽसीत्याह । इयं वा अदितिः । अस्या एवैनद्–रास्नां

करोति । इन्द्राण्यै संनहनमित्याह । इन्द्राणी वा अग्रे देवताना७ं

समनह्यत । सा ऽऽर्ध्नोत् । ऋद्ध्यै संनह्यति । प्रजा वै बर्.हिः ।

प्रजानामपरावापाय । तस्माथ्–स्नावसंतताः प्रजा जायन्ते । **13 (10)**

T.B.3.2.2.8

पूषा ते ग्रन्थिं ग्रथ्नात्वित्याह । पुष्टिमेव यजमाने दधाति । स ते

माऽऽ स्थादित्याहाहिꣳसायै । पश्चात् प्राञ्चमुपगूहति । पश्चाद् वै

प्राचीनꣳ रेतो धीयते । पश्चादेवास्मै प्राचीनꣳ रेतो दधाति ।

इन्द्रस्य त्वा बाहुभ्या–मुद्यच्छ इत्याह । इन्द्रियमेव यजमाने दधाति ।

बृहस्पतेर्मूर्ध्ना हरामीत्याह । ब्रह्म वै देवानां बृहस्पतिः । **14 (10)**

T.B.3.2.2.9

ब्रह्मणैवैनद्धरति । उर्वन्तरिक्ष–मन्विहीत्याह गत्यै । देवंगममसीत्याह ।

देवानेवैनद्गमयति । अनधः सादयति । गर्भाणां धृत्या अप्रपादाय ।

तस्माद्–गर्भाः प्रजानामप्रपादुकाः । उपरीव निदधाति । उपरीव हि

सुवर्गो लोकः । सुवर्गस्य लोकस्य समष्ट्यै ( ) । **15 (10)**

(सयोनित्वाय – स्वधाकृता – ऽसीत्याह – दायाद् – वेद – भरति – जायन्ते – बृहस्पतिः – समष्ट्यै) (A2)

3.2.3 अनुवाकं 3 – दोहनम्

T.B.3.2.3.1

पूर्वेद्युरिध्मा बर्.हिः करोति । यज्ञमेवारभ्य गृहीत्वोपवसति ।

प्रजापतिर् यज्ञमसृजत । तस्योखे अस्रꣳसेताम् । यज्ञो वै प्रजापतिः ।

यथ् सान्नाय्योखे भवतः । यज्ञस्यैव तदुखे उपदधात्य–प्रस्रꣳसाय ।

शुन्धध्वं दैव्याय कर्मणे देवयज्याया इत्याह । देवयज्याया एवैनानि

शुन्धति । मातरिश्वनो घर्मोऽसीत्याह । **16 (10)**

T.B.3.2.3.2

अन्तरिक्षं ँवै मातरिश्वनो घर्मः । एषां ँलोकानां ँविधृत्यै । द्यौरसि

पृथिव्यसीत्याह । दिवश्च ह्येषा पृथिव्याश्च संभृता । यदुखा ।

तस्मादेवमाह । विश्वधाया असि परमेण धाम्नेत्याह । वृष्टिर्वै

विश्वधायाः । वृष्टिमेवावरुन्धे । दृꣳहस्व मा ह्वारित्याह धृत्यै । **17 (10)**

T.B.3.2.3.3

वसूनां पवित्रमसीत्याह । प्राणा वै वसवः ।

तेषां ँवा एतद्–भागधेयम् । यत् पवित्रम् । तेभ्य एवैनत् करोति ।

शतधारꣳ सहस्रधारमित्याह । प्राणेष्वेवायुर्–दधाति सर्वत्वाय ।

त्रिवृत् पलाशशाखायां दर्भमयं भवति । त्रिवृद्वै प्राणः ।

त्रिवृतमेव प्राणं मध्यतो यजमाने दधाति । **18 (10)**

T.B.3.2.3.4

सौम्यः पर्णः सयोनित्वाय । साक्षात् पवित्रं दर्भाः । प्राख्सायमधि

निदधाति । तत् प्राणापानयो रूपम् । तिर्यक्प्रातः । तद्–दर्.शस्य

रूपम् । दार्श्यꣳ ह्येतदहः । अन्नं ँवै चन्द्रमाः । अन्नं प्राणाः ।

उभयमेवोपैत्यजामित्वाय । **19 (10)**

T.B.3.2.3.5

तस्मादयꣳ सर्वतः पवते । हुतः स्तोको हुतो द्रफ्स इत्याह प्रतिष्ठित्यै ।

हविषोऽस्कन्दाय । न हि हुतꣳ स्वाहाकृतꣳ स्कन्दति । दिवि नाको

नामाग्निः । तस्य विप्रुषो भागधेयम् । अग्नये बृहते नाकायेत्याह ।

नाकमेवाग्निं भागधेयेन समर्धयति । स्वाहा द्यावापृथिवीभ्यामित्याह ।

द्यावापृथिव्योरेवैनत्–प्रतिष्ठापयति । **20 (10)**

T.B.3.2.3.6

पवित्रवत्यानयति । अपां चैवौषधीनां च रसꣳ सꣳसृजति ।

अथो ओषधीष्वेव पशून् प्रतिष्ठापयति । अन्वारभ्य वाचं ँयच्छति ।

यज्ञस्य धृत्यै । धारयन्नास्ते । धारयन्त इव हि दुहन्ति ।

कामधुक्ष इत्याहातृतीयस्यै । त्रय इमे लोकाः । इमानेव लोकान्.

यजमानो दुहे । **21 (10)**

T.B.3.2.3.7

अमूमिति नाम गृह्णाति । भद्रमेवासां कर्माविष्करोति । सा विश्वायुः

सा विश्वव्यचाः सा विश्वकर्मेत्याह । इयं वै विश्वायुः । अन्तरिक्षं

विश्वव्यचाः । असौ विश्वकर्मा । इमानेवैताभिर्लोकान्. यथापूर्वं दुहे ।

अथो यथा प्रदात्रे पुण्यमाशास्ते । एवमेवैना एतदुपस्तौति । तस्मात्–

प्रादादित्युन्नीय वन्दमाना उपस्तुवन्तः पशून् दुहन्ति । **22 (10)**

T.B.3.2.3.8

बहु दुग्धीन्द्राय देवेभ्यो हविरिति वाचं विसृजते । यथा देवतमेव

प्रसौति । दैव्यस्य च मानुषस्य च व्यावृत्त्यै । त्रिराह । त्रिषत्या हि

देवाः । अवाचं यमोऽनन्वा–रभ्योत्तराः । अपरिमितमेवावरुन्धे ।

न दारुपात्रेण दुह्यात् । अग्निवद्वै दारुपात्रम् ।

यद्–दारुपात्रेण दुह्यात् । **23 (10)**

T.B.3.2.3.9

यातयाम्ना हविषा यजेत । अथो खल्वाहुः । पुरोडाशमुखानि वै
हवीꣳषि । नेत इतः पुरोडाशꣳ हविषो यामोऽस्तीति । काममेव
दारुपात्रेण दुह्यात् । शूद्र एव न दुह्यात् । असतो वा एष संभूतः ।
यच्छूद्रः । अहविरेव तदित्याहुः । यच्छूद्रो दोग्धीति । **24 (10)**

T.B.3.2.3.10

अग्निहोत्रमेवन दुह्याच्छूद्रः । तद्धि नोत्–पुनन्ति । यदा खलु वै
पवित्रमत्येति । अथ तद्धविरिति । संपृच्यध्व–मृतावरीरित्याह । अपां
चैवौषधीनां च रसꣳ सꣳसृजति । तस्मादपां चौषधीनां च रसमुप
जीवामः । मन्द्रा धनस्य सातय इत्याह । पुष्टिमेव यजमाने दधाति ।
सोमेन त्वाऽऽतनच्मीन्द्राय दधीत्याह । **25 (10)**

T.B.3.2.3.11

सोममेवैनत् करोति । यो वै सोमं भक्षयित्वा । सँवथ्सरꣳ सोमं न
पिबति । पुनर्भक्ष्योऽस्य सोमपीथो भवति । सोमः खलु वै सांनाय्यम् ।
य एवं विँद्वान्थ् सांनाय्यं पिबति । अपुनर्भक्ष्योऽस्य सोमपीथो
भवति । न मृन्मयेनापिदध्यात् । यन् मृन्मयेनापिदध्यात् ।

पितृदेवत्यꣳ स्यात् । **26 (10)**

T.B.3.2.3.12

अयस्पात्रेण वा दारुपात्रेण वाऽपिदधाति । तद्धि सदेवम् । उदन्वद्–भवति । आपो वै रक्षोघ्नीः । रक्षसा–मपहत्यै । अदस्तमसि विष्णवे त्वेत्याह । यज्ञो वै विष्णुः । यज्ञायैवैनददस्तं करोति । विष्णो हव्यꣳ रक्षस्वेत्याह गुप्त्यै । अनधः सादयति ( ) । गर्भाणां धृत्या अप्रपादाय । तस्माद्–गर्भाः प्रजानाम प्रपादुकाः । उपरीव निदधाति । उपरीव हि सुवर्गो लोकः । सुवर्गस्य लोकस्य समष्ट्यै । **27 (15)**

(असीत्याह – धृत्यै – यजमाने दधा – त्यजामित्वाय – स्थापयति – दुहे – दुहन्ति – दुह्याद् – दोग्धीति – दधीत्याह – स्याथ् – सादयति पञ्च च) (A3)

3.2.4 <u>अनुवाकं 4 – हविर्निर्वापः</u>

T.B.3.2.4.1

कर्मणे वां देवेभ्यः शकेयमित्याह शक्त्यै । यज्ञस्य वै सन्ततिमनु प्रजाः पशवो यजमानस्य सन्तायन्ते । यज्ञस्य विच्छित्तिमनु प्रजाः

पशवो यजमानस्य विच्छिद्यन्ते । यज्ञस्य सन्ततिरसि यज्ञस्य त्वा
संतत्यै स्तृणामि सन्तत्यै त्वा यज्ञस्येत्याहवनीयाथ् सन्तनोति ।
यजमानस्य प्रजायै पशूनाꣳ सन्तत्यै । अपः प्रणयति ।
श्रद्धा वा आपः । श्रद्धामेवारभ्य प्रणीय प्रचरति । अपः प्रणयति ।
यज्ञो वा आपः । **28 (10)**

T.B.3.2.4.2

यज्ञमेवारभ्य प्रणीय प्रचरति । अपः प्रणयति । वज्रो वा आपः ।
वज्रमेव भ्रातृव्येभ्यः प्रहृत्य प्रणीय प्रचरति । अपः प्रणयति । आपो
वै रक्षोघ्नीः । रक्षसा–मपहत्यै । अपः प्रणयति । आपो वै देवानां
प्रियं धाम । देवानामेव प्रियं धाम प्रणीय प्रचरति । **29 (10)**

T.B.3.2.4.3

अपः प्रणयति । आपो वै सर्वा देवताः । देवता एवारभ्य प्रणीय
प्रचरति । वेषाय त्वेत्याह । वेषाय ह्येनदादत्ते । प्रत्युष्टꣳ रक्षः प्रत्युष्टा
अरातय इत्याह । रक्षसा–मपहत्यै । धूरसीत्याह । एष वै धुर्योऽग्निः ।
तं यदनुपस्पृश्यातीयात् । **30 (10)**

T.B.3.2.4.4

अध्वर्युं च यजमानं च प्रदहेत् । उपस्पृश्यात्येति । अध्वर्योश्च यजमानस्य चाप्रदाहाय । धूर्व तम्ँयोऽस्मान् धूर्वति तं धूर्व यं ँवयं धूर्वाम इत्याह । द्वौ वाव पुरुषौ । यं चैव धूर्वति । यश्चैनं धूर्वति । तावुभौ शुचाऽर्पयति । त्वं देवानामसि सस्नितमं पप्रितमं जुष्टतमं ँवह्नितमं देवहूतममित्याह । यथा यजुरेवै तत् । **31 (10)**

T.B.3.2.4.5

अह्रुतमसि हविर्धान–मित्याहानार्त्यै । दृꣳहस्व मा ह्वारित्याह धृत्यै । मित्रस्य त्वा चक्षुषा प्रेक्ष इत्याह मित्रत्वाय । मा भेर्मा सम्ँविक्था मा त्वा हिꣳसिष–मित्याहाहिꣳसायै । यद्वै किं च वातो नाभिवाति । तथ् सर्वं ँवरुणदेवत्यम् । उरु वातायेत्याह । अवारुणमेवैनत् करोति । देवस्य त्वा सवितुः प्रसव इत्याह प्रसूत्यै । अश्विनोर्–बाहुभ्यामित्याह । **32 (10)**

T.B.3.2.4.6

अश्विनौ हि देवानामध्वर्यू आस्ताम् । पूष्णो हस्ताभ्यामित्याह यत्यै । अग्नये जुष्टं निर्वपामीत्याह । अग्नय एवैनाञ्जुष्टं निर्वपति । त्रिर्यजुषा ।

त्रय इमे लोकाः । एषां ँलोकानामाप्त्यै । तूष्णीं चतुर्थम् ।

अपरिमितमेवावरुन्धे । स एवमेवानुपूर्वꣳ हवीꣳषि निर्वपति । **33 (10)**

T.B.3.2.4.7

इदं देवानामिदमु नः सहेत्याह व्यावृत्त्यै । स्फात्यै त्वा नारात्या

इत्याह गुप्त्यै । तमसीव वा एषोऽन्तश्चरति । यः परीणहि । सुवरभि

विख्येषं ँवैश्वानरं ज्योतिरित्याह । सुवरेवाभि वि पश्यति वैश्वानरं

ज्योतिः । द्यावापृथिवी हविषि गृहीत उदवेपेताम् । दृꣳहन्तां दुर्या

द्यावापृथिव्योरित्याह । गृहाणां द्यावापृथिव्योर्–धृत्यै । उर्वन्तरिक्ष–

मन्विहीत्याह गत्यै ( ) । अदित्यास्त्वोपस्थे सादयामीत्याह ।

इयं ँवा अदितिः । अस्या एवैनदुपस्थे सादयति ।

अग्ने हव्यꣳ रक्षस्वेत्याह गुप्त्यै । **34 (14)**

(यज्ञो वा आपो – धाम प्रणीय प्रचर – त्यतीया – देतद् –

बाहुभ्यामित्याह – हविꣳषि निर्वपति – गत्यै चत्वारि च) (A4)

3.2.5 अनुवाकं 5 – व्रीह्यवघातः

T.B.3.2.5.1

इन्द्रो वृत्रमहन्न् । सोऽपः । अभ्यम्रियत । तासां यँन्मेध्यं यँज्ञियꣳ सदेवमासीत् । तदपोदक्रामत् । ते दर्भा अभवन्न् ।

यद्–दर्भैरप उत्पुनाति । या एव मेध्या यज्ञियाः सदेवा आपः ।

ताभिरेवैना उत्पुनाति । द्वाभ्यामुत्पुनाति । **35 (10)**

T.B.3.2.5.2

द्विपाद्–यजमानः प्रतिष्ठित्यै । देवो वः सवितोत्–पुनात्वित्याह ।

सवितृप्रसूत एवैना उत्पुनाति । अच्छिद्रेण पवित्रेणेत्याह ।

असौ वा आदित्योऽच्छिद्रं पवित्रम् । तेनैवैना उत्पुनाति ।

वसोः सूर्यस्य रश्मिभिरित्याह । प्राणा वा आपः । प्राणा वसवः ।

प्राणा रश्मयः । **36 (10)**

T.B.3.2.5.3

प्राणैरेव प्राणान्थ् संपृणक्ति । सावित्रियार्चा । सवितृप्रसूतं मे

कर्मासदिति । सवितृप्रसूतमेवास्य कर्म भवति । पच्छो गायत्रिया

त्रिष्षमृद्धत्वाय । आपो देवीरग्रेपुवो अग्रेगुव इत्याह ।

रूप–मेवासामेतन्–महिमानं ँव्याचष्टे । अग्र इमं ँयज्ञं नयताग्रे यज्ञपतिमित्याह । अग्रे एव यज्ञं नयन्ति । अग्रे यज्ञपतिम् । **37 (10)**

T.B.3.2.5.4

युष्मानिद्रो ऽवृणीत वृत्रतूर्ये यूयमिन्द्रमवृणीध्वं ँवृत्रतूर्य इत्याह । वृत्रꣳ ह हनिष्यन्निन्द्र आपो वव्रे । आपो हेन्द्रं ँवव्रिरे । संज्ञा–मेवासामेतथ्–सामानं ँव्याचष्टे । प्रोक्षिताः स्थेत्याह । तेनापः प्रोक्षिताः । अग्नये वो जुष्टं प्रोक्षा–म्यग्नीषोमाभ्या–मित्याह । यथा देवतमेवैनान् प्रोक्षति । त्रिः प्रोक्षति । त्र्यावृद्धि यज्ञः । **38 (10)**

T.B.3.2.5.5

अथो रक्षसामपहत्यै । शुन्धध्वं दैव्याय कर्मणे देवयज्याया इत्याह । देवयज्याया एवैनानि शुन्धति । त्रिः प्रोक्षति । त्र्यावृद्धि यज्ञः । अथो मेध्यत्वाय । अवधूतꣳ रक्षोऽवधूता अरातय इत्याह । रक्षसा–मपहत्यै । अदित्यास्त्वगसीत्याह । इयं ँवा अदितिः । **39 (10)**

T.B.3.2.5.6

अस्या एवैनत् त्वचं करोति । प्रति त्वा पृथिवी वेत्त्वित्याह प्रतिष्ठित्यै । पुरस्तात् प्रतीचीनग्रीव–मुत्तरलोमोपस्तृणाति मेध्यत्वाय ।

तस्मात् पुरस्तात् प्रत्यञ्चः पशवो मेधमुपतिष्ठन्ते । तस्मात् प्रजा
मृगं ग्राहुकाः । यज्ञो देवेभ्यो निलायत । कृष्णो रूपं कृत्वा ।
यत् कृष्णाजिने हविरध्यवहन्ति । यज्ञादेव–तद्–यज्ञं प्रयुङ्क्ते ।
हविषोऽस्कन्दाय । **40 (10)**

T.B.3.2.5.7

अधिषवणमसि वानस्पत्यमित्याह । अधिषवण–मेवैनत् करोति ।
प्रति त्वाऽदित्यास्त्वग्वेत्त्वित्याह सयत्वाय । अग्नेस्तनू–रसीत्याह ।
अग्नेर्वा एषा तनूः । यदोषधयः । वाचो विसर्जनमित्याह ।
यदा हि प्रजा ओषधीना–मश्नन्ति । अथ वाचं विसृजन्ते ।
देववीतये त्वा गृह्णामीत्याह । **41 (10)**

T.B.3.2.5.8

देवताभिरेवैनथ् समर्धयति । अद्रिरसि वानस्पत्य इत्याह । ग्रावाण–
मेवैनत् करोति । स इदं देवेभ्यो हव्यꣳ सुशमि शमिष्वेत्याह शान्त्यै ।
हविष्कृदेहीत्याह । य एव देवानाꣳ हविष्कृतः । तान् ह्वयति ।
त्रिर्ह्वयति । त्रिषत्या हि देवाः । इषमा वदोर्जमा वदेत्याह । **42 (10)**

T.B.3.2.5.9

इषमेवोर्जं यजमाने दधाति । द्युमद्वदत वयꣳ संघातं जेष्मेत्याह
भ्रातृव्याभिभूत्यै । मनोः श्रद्धादेवस्य यजमानस्यासुरघ्नी वाक् ।
यज्ञायुधेषु प्रविष्टाऽऽसीत् । तेऽसुरा यावन्तो यज्ञायुधानामुद्वदता–
मुपाशृण्वन्न् । ते पराऽभवन्न् । तस्माथ् स्वानां मध्येऽवसाय यजेत ।
यावन्तोऽस्य भ्रातृव्या यज्ञायुधाना–मुद्वदता–मुपशृण्वन्ति ।
ते परा भवन्ति । उच्चैः समाहन्तवा आह विजित्यै । **43 (10)**

T.B.3.2.5.10

वृङ्क्त एषामिन्द्रियं वीर्यम् । श्रेष्ठ एषां भवति । वर्.ष वृद्धमसि प्रति
त्वा वर्.षवृद्धं वेत्त्वित्याह । वर्.षवृद्धा वा ओषधयः । वर्.षवृद्धा
इषीकाः समृद्ध्यै । यज्ञꣳ रक्षाꣳस्यनु प्राविशन्न् । तान्यस्ना पशुभ्यो
निरवादयन्त । तुषैरोषधीभ्यः । परापूतꣳ रक्षः परापूता अरातय
इत्याह । रक्षसामपहत्यै । **44 (10)**

T.B.3.2.5.11

रक्षसां भागोऽसीत्याह । तुषैरेव रक्षाꣳसि निरवदयते । अप
उपस्पृशति मेध्यत्वाय । वायुर्वो वि विनक्त्वित्याह । पवित्रं वै वायुः ।

पुनात्येवैनान् । अन्तरिक्षादिव वा एते प्रस्कन्दन्ति । ये शूर्पात् ।

देवो वः सविता हिरण्यपाणिः प्रतिगृह्णात्वित्याह प्रतिष्ठित्यै ।

हविषोऽस्कन्दाय ( ) । त्रिष्फलीकर्तवा आह । त्र्यावृद्धि यज्ञः ।

अथो मेध्यत्वाय । **45 (13)** *(द्वाभ्यामुत् पुनाति – रश्मयो – नयन्त्यग्रे यज्ञपतिं – यज्ञो – ऽदिति – रस्कन्दाय – गृह्णामीत्याह – वदेत्याह – विजित्या – अपहत्या – अस्कन्दाय त्रीणि च) (A5)*

3.2.6 अनुवाकं 6 – तण्डुलपेषणम्

T.B.3.2.6.1

अवधूतꣳ रक्षोऽवधूता अरातय इत्याह । रक्षसामपहत्यै ।

अदित्यास्त्वगसीत्याह । इयं वा अदितिः ।

अस्या एवैनत् त्वचं करोति । प्रति त्वा पृथिवी वेत्त्वित्याह प्रतिष्ठित्यै ।

पुरस्तात् प्रतीचीनग्रीव–मुत्तरलोमोपस्तृणाति मेध्यत्वाय ।

तस्मात् पुरस्तात् प्रत्यञ्चः पशवो मेधमुपतिष्ठन्ते ।

तस्मात् प्रजा मृगं ग्राहुकाः । यज्ञो देवेभ्यो निलायत । **46 (10)**

T.B.3.2.6.2

कृष्णो रूपं कृत्वा । यत् कृष्णाजिने हविरधिपिनष्टि । यज्ञादेव तद्
यज्ञं प्रयुङ्क्ते । हविषोऽस्कन्दाय । द्यावापृथिवी सहास्ताम् ।
ते शम्यामात्रमेकमहर्व्यैताꣳ शम्यामात्रमेकमहः । दिवः स्कम्भनिरसि
प्रति त्वा ऽदित्यास्त्वग्वेत्त्वित्याह । द्यावापृथिव्योर् वीत्यै ।
धिषणाऽसि पर्वत्या प्रति त्वा दिवः स्कम्भनिर्वेत्त्वित्याह ।
द्यावापृथिव्योर् विधृत्यै । **47 (10)**

T.B.3.2.6.3

धिषणाऽसि पार्वतेयी प्रति त्वा पर्वतिर्वेत्त्वित्याह । द्यावापृथिव्योर्धृत्यै ।
देवस्य त्वा सवितुः प्रसव इत्याह प्रसूत्यै । अश्विनोर् बाहुभ्यामित्याह ।
अश्विनौ हि देवानामध्वर्यू आस्ताम् । पूष्णो हस्ताभ्यामित्याह यत्यै ।
अधिवपामीत्याह । यथादेवत–मेवैनानधि वपति । धान्यमसि धिनुहि
देवानित्याह । एतस्य यजुषो वीर्येण । **48 (10)**

T.B.3.2.6.4

यावदेका देवता कामयते यावदेका । तावदाहुतिः प्रथते । न हि
तदस्ति । यत्तावदेव स्यात् । यावज्जुहोति । प्राणाय त्वाऽपानाय

त्वेत्याह । प्राणानेव यजमाने दधाति । दीर्घामनु प्रसितिमायुषे

धामित्याह । आयुरेवास्मिन् दधाति । अन्तरिक्षादिव वा एतानि

प्रस्कन्दन्ति ( ) । यानि दृषदः । देवो वः सविता हिरण्यपाणिः प्रति

गृह्णात्वित्याह प्रतिष्ठित्यै । हविषोऽस्कन्दाय । असम्ँवपन्ती

पिꣳषाणूनि कुरुतादित्याह मेध्यत्वाय । **49 (14)**

(निलायत – विधृत्यै – वीर्येण – स्कन्दन्ति चत्वारि च) (A6)

3.2.7 अनुवाकं 7 – कपालोपधानम्

T.B.3.2.7.1

धृष्टिरसि ब्रह्म यच्छेत्याह धृत्यै । अपाग्ने ऽग्निमामादं जहि

निष्क्रव्यादꣳ सेधा देवयजं वहेत्याह । य एवामात्क्रव्यात् । तमपहत्य ।

मेध्येऽग्नौ कपालमुपदधाति । निर्दग्धꣳ रक्षो निर्दग्धा अरातय

इत्याह । रक्षाꣳस्येव निर्दहति । अग्निवत्युपदधाति ।

अस्मिन्नेव लोके ज्योतिर्धत्ते । अङ्गारमधि–वर्तयति । **50 (10)**

T.B.3.2.7.2

अन्तरिक्ष एव ज्योतिर्धत्ते । आदित्यमेवामुष्मिन् लोके ज्योतिर्धत्ते ।

ज्योतिष्मन्तोऽस्मा इमे लोका भवन्ति । य एवं ँवेद । ध्रुवमसि पृथिवीं दृꣳहेत्याह । पृथिवीमेवैतेन दृꣳहति । धर्त्रमस्यन्तरिक्षं दृꣳहेत्याह । अन्तरिक्षमेवैतेन दृꣳहति । धरुणमसि दिवं दृꣳहेत्याह । दिवमेवैतेन दृꣳहति । **51 (10)**

T.B.3.2.7.3

धर्मासि दिशो दृꣳहेत्याह । दिश एवैतेन दृꣳहति । इमानेवैतैर् लोकान् दृꣳहति । दृꣳ हन्तेऽस्मा इमे लोकाः प्रजया पशुभिः । य एवं ँवेद । त्रीण्यग्रे कपालान्युपदधाति । त्रय इमे लोकाः । एषां ँलोकानामाप्त्यै । एकमग्रे कपालमुपदधाति । एकं ँवा अग्रे कपालं पुरुषस्य संभवति । **52 (10)**

T.B.3.2.7.4

अथ द्वे । अथ त्रीणि । अथ चत्वारि । अथाष्टौ । तस्मादष्टाकपालं पुरुषस्य शिरः । यदेवं कपालान्युप दधाति । यज्ञो वै प्रजापतिः । यज्ञमेव प्रजापतिꣳ सꣳस्करोति । आत्मानमेव तथ् सꣳस्करोति । तꣳ सꣳस्कृतमात्मानम् । **53 (10)**

T.B.3.2.7.5

अमुष्मिन् ँलोकेऽनुपरैति । यदष्टावुपदधाति । गायत्रिया तथ्
संमितम् । यन्नव । त्रिवृता तत् । यद् दश । विराजा तत् ।
यदेकादश । त्रिष्टुभा तत् । यद्द्वादश । **54 (10)**

T.B.3.2.7.6

जगत्या तत् । छन्दः संमितानि स उपदधत् कपालानि । इमान्
ँलोकाननुपूर्वं दिशो विधृत्यै दृꣳहति । अथायुः प्राणान् प्रजां पशून्.
यजमाने दधाति । सजातानस्मा अभितो बहुलान् करोति ।
चितः स्थेत्याह । यथा यजुरेवैतत् । भृगूणामङ्गिरसां तपसा
तप्यध्वमित्याह । देवताना–मेवैनानि तपसा तपति । तानि ततः
सꣳस्थिते ( ) । यानि घर्मे कपालान् युपचिन्वन्ति वेधस इति
चतुष्पदयर्चा विमुञ्चति । चतुष्पादः पशवः । पशुष्वेवोपरिष्टात्
प्रतितिष्ठति । **55 (13)**

(वर्तयति – दिवमेवैतेन दृꣳहति – सम्भवति –
तꣳ सꣳस्कृतमात्मानं – द्वादश – सꣳस्थिते त्रीणि च) (A7)

3.2.8 अनुवाकं 8 – पुरोडाशानिष्पादनम्

T.B.3.2.8.1

देवस्य त्वा सवितुः प्रसव इत्याह प्रसूत्यै । अश्विनोर् बाहुभ्यामित्याह ।
अश्विनौ हि देवानामध्वर्यू आस्ताम् । पूष्णो हस्ताभ्यामित्याह यत्यै ।
सम्ँवपामीत्याह । यथा देवतमेवैनानि सम्ँवपति । समापो
अद्भिरग्मत समोषधयो रसेनेत्याह । आपो वा ओषधीर्–जिन्वन्ति ।
ओषधयोऽपो जिन्वन्ति । अन्या वा एतासामन्या जिन्वन्ति । **56 (10)**

T.B.3.2.8.2

तस्मादेवमाह । सꣳ रेवतीर्–जगतीभिर्–मधुमतीर्–मधुमतीभिः
सृज्यध्वमित्याह । आपो वै रेवतीः । पशवो जगतीः । ओषधयो
मधुमतीः । आप ओषधीः पशून् । तानेवास्मा एकधा सꣳसृज्य ।
मधुमतः करोति । अद्भ्यः परि प्रजाताः स्थ समद्भिः पृच्यध्वमिति
पर्याप्लावयति । यथा सुवृष्ट इमामनु विसृत्य । **57 (10)**

T.B.3.2.8.3

आप ओषधीर्महयन्ति । तादृगेव तत् । जनयत्यै त्वा सम्ँयौमीत्याह ।
प्रजा एवैतेन दाधार । अग्नये त्वाऽग्नीषोमाभ्यामित्याह व्यावृत्त्यै ।

मखस्य शिरोऽसीत्याह । यज्ञो वै मखः । तस्यैतच्छिरः ।

यत् पुरोडाशः । तस्मादेवमाह । **58 (10)**

T.B.3.2.8.4

घर्मोऽसि विश्वायुरित्याह । विश्वमेवायुर् यजमाने दधाति ।

उरु प्रथस्वोरु ते यज्ञपतिः प्रथतामित्याह । यजमानमेव प्रजया

पशुभिः प्रथयति । त्वचं गृह्णीष्वेत्याह । सर्वमेवैनꣳ सतनुं करोति ।

अथाप आनीय परि मार्ष्टि । माꣳस एव तत् त्वचं दधाति ।

तस्मात् त्वचा माꣳसं छन्नम् । घर्मो वा एषोऽशान्तः । **59 (10)**

T.B.3.2.8.5

अर्धमासेऽर्धमासे प्रवृज्यते । यत् पुरोडाशः । स ईश्वरो यजमानꣳ

शुचा प्रदहः । पर्यग्नि करोति । पशुमेवैनमकः । शान्त्या अप्रदाहाय ।

त्रिः पर्यग्नि करोति । त्र्यावृद्धि यज्ञः । अथो रक्षसामपहत्यै ।

अन्तरितꣳ रक्षोऽन्तरिता अरातय इत्याह । **60 (10)**

T.B.3.2.8.6

रक्षसा–मन्तर्.हित्यै । पुरोडाशं ँवा अधिश्रितꣳ रक्षाꣳस्यजिघाꣳसन् ।

दिवि नाको नामाग्नी रक्षोहा । स एवास्माद्–रक्षाꣳस्यपाहन् ।

देवस्त्वा सविता श्रपयत्वित्याह । सवितृप्रसूत एवैनꣳ श्रपयति ।
वर्.षिष्ठे अधि नाक इत्याह । रक्षसामपहत्यै । अग्निस्ते तनुवं माऽति
धागित्याहानतिदाहाय । अग्ने हव्यꣳ रक्षस्वेत्याह गुप्त्यै । **61 (10)**

T.B.3.2.8.7

अविदहन्तः श्रपयतेति वाचं विसृजते । यज्ञमेव हवीꣳष्यभि–व्याहृत्य
प्रतनुते । पुरोरुचमविदाहाय शृत्यै करोति । मस्तिष्को वै पुरोडाशः ।
तं यन्नाभिवासयेत् । आविर्मस्तिष्कः स्यात् । अभिवासयति ।
तस्माद्–गुहा मस्तिष्कः । भस्मनाऽभि वासयति ।
तस्मान् माꣳसेनास्थि छन्नम् । **62 (10)**

T.B.3.2.8.8

वेदेनाभि वासयति । तस्मात् केशैः शिरः छन्नम् । अखलतिभावुको
भवति । य एवं वेद । पशोर्वै प्रतिमा पुरोडाशः । स नायजुष्क–
मभिवास्यः । वृथेव स्यात् । ईश्वरा यजमानस्य पशवः प्रमेतोः ।
सं ब्रह्मणा पृच्यस्वेत्याह । प्राणा वै ब्रह्म । **63 (10)**

T.B.3.2.8.9

प्राणाः पशवः । प्राणैरेव पशून्थ् संपृणक्ति । न प्रमायुका भवन्ति ।
यजमानो वै पुरोडाशः । प्रजा पशवः पुरीषम् । यदेवमभि वासयति ।
यजमानमेव प्रजया पशुभिः समर्धयति । देवा वै हविर् भृत्वाऽब्रुवन्न् ।
कस्मिन्निदं म्रक्ष्यामह इति । सोऽग्निरब्रवीत् । **64 (10)**

T.B.3.2.8.10

मयि तनूः संनिधध्वम् । अहं वस्तं जनयिष्यामि । यस्मिन् म्रक्ष्यध्व
इति । ते देवा अग्नौ तनूः सं न्यदधत । तस्मादाहुः । अग्निः सर्वा
देवता इति । सोऽङ्गारेणापः । अभ्यपातयत् । तत एकतोऽजायत ।
स द्वितीयमभ्यपातयत् । **65 (10)**

T.B.3.2.8.11

ततो द्वितोऽजायत । स तृतीय–मभ्यपातयत् । तत–स्त्रितोऽजायत ।
यदद्भ्योऽजायन्त । तदाप्यानामाप्यत्वम् । यदात्मभ्यो ऽजायन्त ।
तदात्म्याना–मात्म्यत्वम् । ते देवा आप्येष्वमृजत । आप्या अमृजत
सूर्याभ्युदिते । सूर्याभ्युदितः सूर्याभिनिम्रुक्ते । **66 (10)**

T.B.3.2.8.12

सूर्याभिनिम्रुक्तः कुनखिनि । कुनखी श्यावदति । श्यावदन्नग्रदिधिषौ ।

अग्रदिधिषुः परिवित्ते । परिवित्तो वीरहणि । वीरहा ब्रह्महणि ।

तद्ब्रह्महणं नात्यच्यवत । अन्तर्वेदि निनयत्यवरुध्यै । उल्मुकेनाभि

गृह्णाति शृतत्वाय । शृतकामा इव हि देवाः ( ) । **67 (10)**

(अन्या जिन्वन्–त्यनुविसृत्यै–वमा–हाशान्त–आह–गुप्त्यै–छन्नं –

ब्रह्मा–ब्रवीद्–द्वितीयमभ्यपातयथ्–सूर्याभिनिम्रुक्ते–देवाः) (A8)

3.2.9 अनुवाकं 9 – वेदिकरणम्

T.B.3.2.9.1

देवस्य त्वा सवितुः प्रसव इति स्फ्यमादत्ते प्रसूत्यै । अश्विनोर्–

बाहुभ्यामित्याह । अश्विनौ हि देवानामध्वर्यू आस्ताम् ।

पूष्णो हस्ताभ्यामित्याह यत्यै । आदद इन्द्रस्य बाहुरसि दक्षिण

इत्याह । इन्द्रियमेव यजमाने दधाति । सहस्रभृष्टिः शततेजा इत्याह ।

रूपमेवास्यैतन्–महिमानं व्याचष्टे । वायुरसि तिग्मतेजा इत्याह ।

तेजो वै वायुः । **68 (10)**

T.B.3.2.9.2

तेज एवास्मिन् दधाति । विषाद्वै नामासुर आसीत् । सोऽबिभेत् ।

यज्ञेन मा देवा अभिभविष्यन्तीति । स पृथिवीमभ्यवमीत् ।

सा ऽमेध्या ऽभवत् । अथो यदिन्द्रो वृत्रमहन्न् ।

तस्य लोहितं पृथिवीमनु व्यधावत् । सा ऽमेध्या ऽभवत् ।

पृथिवि देवयजनीत्याह । **69 (10)**

T.B.3.2.9.3

मेध्यामेवैनां देवयजनीं करोति । ओषध्यास्ते मूलं मा

हिꣳसिषमित्याह । ओषधीना–महिꣳसायै । व्रजं गच्छ

गोस्थानमित्याह । छन्दाꣳसि वै व्रजो गोस्थानः । छन्दाꣳस्येवास्मै

व्रजं गोस्थानं करोति । वर्.षतु ते द्यौरित्याह । वृष्टिर्वै द्यौः ।

वृष्टिमेवावरुन्धे । बधान देव सवितः परमस्यां परावतीत्याह । **70 (10)**

T.B.3.2.9.4

द्वौ वाव पुरुषौ । यं चैव द्वेष्टि । यश्चैनं द्वेष्टि । तावुभौ बध्नाति

परमस्यां परावति शतेन पाशैः । योऽस्मान् द्वेष्टि यं च वयं

द्विष्मस्तमतो मा मौगित्याहानिम्रुक्त्यै । अररुर्वै नामासुर आसीत् ।

स पृथिव्यामुपम्लुप्तोऽशयत् । तं देवा अपहतोऽररुः पृथिव्या इति पृथिव्या अपाघ्नन्न् । भ्रातृव्यो वा अररुः । अपहतोऽररुः पृथिव्या इति यदाह । **71 (10)**

T.B.3.2.9.5

भ्रातृव्यमेव पृथिव्या अपहन्ति । तेऽमन्यन्त । दिवं ँवा अयमितः पतिष्यतीति । तमररुस्ते दिवं मा स्कानिति दिवः पर्यबाधन्त । भ्रातृव्यो वा अररुः । अररुस्ते दिवं मा स्कानिति यदाह । भ्रातृव्यमेव दिवः परिबाधते । स्तम्ब यजुर्. हरति । पृथिव्या एव भ्रातृव्य–मपहन्ति । द्वितीयꣳ हरति । **72 (10)**

T.B.3.2.9.6

अन्तरिक्षादेवैन–मपहन्ति । तृतीयꣳ हरति । दिव एवैन–मपहन्ति । तूष्णीं चतुर्थꣳ हरति । अपरिमितादेवैन–मपहन्ति । असुराणां ँवा इयमग्र आसीत् । यावदासीनः परा पश्यति । तावद्–देवानाम् । ते देवा अब्रुवन्न् । अस्त्वेव नोऽस्यामपीति । **73 (10)**

T.B.3.2.9.7

क्यन्नो दास्यथेति । यावथस्वयं परिगृह्णीथेति ।

ते वसवस्त्वेति दक्षिणतः पर्यगृह्णन् । रुद्रास्त्वेति पश्चात् ।

आदित्या–स्त्वेत्युत्तरतः । तेऽग्निना प्राञ्चोऽजयन् ।

वसुभिर् दक्षिणा । रुद्रैः प्रत्यञ्चः । आदित्यैरुदञ्चः ।

यस्यैवं विदुषो वेदिं परि गृह्णन्ति । **74 (10)**

T.B.3.2.9.8

भवत्यात्मना । पराऽस्य भ्रातृव्यो भवति । देवस्य सवितुः सव इत्याह

प्रसूत्यै । कर्म कृण्वन्ति वेधस इत्याह । इषितꣳ हि कर्म क्रियते ।

पृथिव्यै मेध्यं चामेध्यं च व्युदक्रामताम् । प्राचीन–मुदीचीनं मेध्यम् ।

प्रतीचीनं दक्षिणा ऽमेध्यम् । प्राचीमुदीचीं प्रवणां करोति ।

मेध्यामेवैनां देवयजनीं करोति । **75 (10)**

T.B.3.2.9.9

प्राञ्चौ वेद्यꣳ सावुन्नयति । आहवनियस्य परिगृहीत्यै । प्रतीची

श्रोणी । गार्हपत्यस्य परिगृहीत्यै । अथो मिथुनत्वाय । उद्धन्ति ।

यदेवास्या अमेध्यम् । तदपहन्ति । उद्धन्ति । तस्मादोषधयः

पराभवन्ति । **76 (10)**

T.B.3.2.9.10

मूलं छिनत्ति । भ्रातृव्यस्यैव मूलं छिनत्ति । मूलं ँवा अतितिष्ठद्–
रक्षा७स्यनूत् पिपर्ति । यद्धस्तेन छिन्द्यात् । कुनखिनीः प्रजाः स्युः ।
स्फ्येन छिनत्ति । वज्रो वै स्फ्यः । वज्रेणैव यज्ञाद्–रक्षा७स्यपहन्ति ।
पितृदेवत्या ऽतिखाता । इयतीं खनति । **77 (10)**

T.B.3.2.9.11

प्रजापतिना यज्ञमुखेन संमिताम् । वेदिर्देवेभ्यो निलायत ।
तां चतुरङ्गुले ऽन्वविन्दन्न् । तस्माच्चतुरङ्गुलं खेया । चतुरङ्गुलं खनति ।
चतुरङ्गुले ह्योषधयः प्रतितिष्ठन्ति । आप्रतिष्ठायै खनति ।
यजमानमेव प्रतिष्ठां गमयति । दक्षिणतो वर्.षीयसीं करोति ।
देवयजनस्यैव रूपमकः । **78 (10)**

T.B.3.2.9.12

पुरीषवतीं करोति । प्रजा वै पशवः पुरीषम् । प्रजयैवैनं पशुभिः
पुरीषवन्तं करोति । उत्तरं परिग्राहं परिगृह्णाति । एतावती वै पृथिवी ।
यावती वेदिः । तस्या एतावत एव भ्रातृव्यं निर्भज्य ।

आत्मन उत्तरं परिग्राहं परिगृह्णाति ।

ऋत–मस्यृतसदन–मस्यृतश्रीरसीत्याह । यथा यजुरेवै तत् । **79 (10)**

T.B.3.2.9.13

क्रूरमिव वा एतत् करोति । यद्वेदिं करोति । धा असि स्वधा असीति

योयुप्यते शान्त्यै । उर्वी चासि वस्वी चासीत्याह । उर्वीमेवैनां वस्वीं

करोति । पुरा क्रूरस्य विसृपो विरप्शिन्नित्याह मेध्यत्वाय । उदादाय

पृथिवीं जीरदानुर्यामैरयं चन्द्रमसि स्वधाभिरित्याह । यदेवास्या

अमेध्यम् । तदपहत्य । मेध्यां देवयजनीं कृत्वा । **80 (10)**

T.B.3.2.9.14

यददश्चन्द्रमसि मेध्यम् । तदस्यामेरयति । तां धीरासो अनुदृश्य

यजन्त इत्याहानुख्यात्यै । प्रोक्षणीरासादय । इध्माबर्.हि–रुपसादय ।

स्रुवं च स्रुचश्च संमृड्ढि । पत्नीꣳ संनह्य ।

आज्येनोदेहीत्याहानुपूर्वतायै । प्रोक्षणीरासादयति ।

आपो वै रक्षोघ्नीः । **81 (10)**

T.B.3.2.9.15

रक्षसामपहत्यै । स्फ्यस्य वर्त्मन्थ्–सादयति । यज्ञस्य सन्तत्यै ।

उवाच हासितो दैवलः । एतावतीर्वा अमुष्मिन् ँलोक आप आसन् ।

यावतीः प्रोक्षणीरिति । तस्माद् बह्वीरासाद्याः । स्फ्यमुदस्यन्न् ।

यं द्विष्यात्तं ध्यायेत् । शुचैवैन–मर्पयति ( ) । **82 (10)**

(वै वायु – राह – परावतीत्याहा – ह – द्वितीयꣳ हर – तीति – परिगृह्णन्ति – देवयजनीं करोति – भवन्ति – खनत्य – क – रेतत् – कृत्वा – रक्षोघ्नी – रर्पयति) (A9)

3.2.10 <u>अनुवाकं 10 – इध्माबर्हिः सादनम्</u>

T.B.3.2.10.1

वज्रो वै स्फ्यः । यदन्वञ्चं धारयेत् । वज्रेऽध्वर्युः क्षण्वीत । पुरस्तात्

तिर्यञ्चं धारयति । वर्जो वै स्फ्यः । वज्रेणैव यज्ञस्य दक्षिणतो

रक्षाꣳस्यपहन्ति । अग्निभ्यां प्राचश्च प्रतीचश्च । स्फ्येनोदीचश्चा–

धराचश्च । स्फ्येन वा एष वज्रेणास्यै पाप्मानं भ्रातृव्य–मपहत्य ।

उत्करेऽधि प्रवृश्चति । **83 (10)**

T.B.3.2.10.2

यथोपधाय वृश्चन्त्येवम् । हस्तावव नेनिक्ते । आत्मानमेव पवयते ।
स्फ्यं प्रक्षालयति मेध्यत्वाय । अथो पाप्मन एव भ्रातृव्यस्य न्यङ्गं
छिनत्ति । इध्मा–बर्.हि–रुपसादयति युक्त्यै । यज्ञस्य मिथुनत्वाय ।
अथो पुरोरुचमेवैतां दधाति । उत्तरस्य कर्मणोऽनुख्यात्यै । न पुरस्तात्
प्रत्यगुपसादयेत् । **84 (10)**

T.B.3.2.10.3

यत् पुरस्तात् प्रत्य–गुपसादयेत् । अन्यत्राहुतिपथादिध्मं प्रतिपादयेत् ।
प्रजा वै बर्.हिः । अपराध्नुयाद्–बर्.हिषा प्रजानां प्रजननम् ।
पश्चात्–प्रागुपसादयति । आहुतिपथेनेध्मं प्रतिपादयति । संप्रत्येव
बर्.हिषा प्रजानां प्रजननमुपैति । दक्षिणमिध्मम् । उत्तरं बर्.हिः ।
आत्मा वा इध्मः ( ) । प्रजा बर्.हिः । प्रजा ह्यात्मन उत्तरतरा तीर्थे ।
ततो मेधमुपनीय । यथा देवतमेवैनत्–प्रतिष्ठापयति । प्रतितिष्ठति
प्रजया पशुभिर् यजमानः । **85 (15)**

(वृश्चति – सादयेत् – दिध्मः पञ्च च) (A10)

Prapaataka Korvai with starting Padams of 1 to 10 Anuvaakams :-

(तृतीयस्यां – देवस्याश्वपर्.शुं ँयो वै – पूर्वेद्युः – कर्मणे वा –
मिन्द्रो वृत्रमहन्थ् सोऽपो – ऽवधूतं – धृष्टिर् – देवस्येत्याह
सम्ँवपामि – देवस्य सफ्यमाददे – वज्रो वै स्फ्यो दश)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Dasinis :-

(तृतीयस्यां – ँयज्ञस्यानतिरेकाय – पवित्रवत्य – ध्वर्युं चा –
धिषवणमस्य – न्तरिक्ष एव – रक्षसामन्तर्.हित्यै –
द्वौ वाव पुरुषो – यददश्चन्द्रमसि मेध्यं पञ्चाशीतिः)

First and Last Padam 3rd Ashtakam 2nd Prapaatakam :-

(तृतीयस्यां – ँयजमानः)

हरिः ओं ।

। कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय ब्राह्मणे तृतीयाष्टके द्वितीयःप्रपाठकः समाप्तः ।

Details of Dasini & Vaakyams for Ashtakam 3 – Prapaatakam 2 – (TB 3.2)

	Dasini	Vaakyams
Anuvakam 1	6	59
Anuvakam 2	9	90
Anuvakam 3	12	125
Anuvakam 4	7	74
Anuvakam 5	11	113
Anuvakam 6	4	44
Anuvakam 7	6	63
Anuvakam 8	12	120
Anuvakam 9	15	150
Anuvakam 10	3	35
Total →	85	873

3.3 तृतीयाष्टके तृतीय प्रपाठकः – दर्.शपूर्णमासेष्टिब्राह्मणम्

3.3.1 अनुवाकं 1 – स्त्रुख्संमार्गः

T.B.3.3 1.1

प्रत्युष्टꣳ रक्षः प्रत्युष्टा अरातय इत्याह । रक्षसा–मपहत्यै ।

अग्नेर्वस्तेजिष्ठेन तेजसा निष्टपामीत्याह मेध्यत्वाय । स्रुचः संमार्ष्टि ।

स्रुवमग्रे । पुमाꣳ समेवाभ्यः सꣳश्यति मिथुनत्वाय । अथ जुहूम् ।

अथोपभृतम् । अथ ध्रुवाम् । असौ वै जुहूः । **1 (10)**

T.B.3.3 1.2

अन्तरिक्षमुपभृत् । पृथिवी ध्रुवा । इमे वै लोकाः स्रुचः ।

वृष्टिः संमार्जनानि । वृष्टिर्वा इमान् ँलोकाननुपूर्वं कल्पयति । ते ततः

क्लृप्ताः समेधन्ते । समेधन्तेऽस्मा इमे लोकाः प्रजया पशुभिः ।

य एवं ँवेद । यदि कामयेत वर्.षुकः पर्जन्यः स्यादिति ।

अग्रतः संमृज्यात् । **2 (10)**

T.B.3.3 1.3

वृष्टिमेव नियच्छति । अवाचीनाग्रा हि वृष्टिः । यदि कामयेतावर्.षुकः

स्यादिति । मूलतः संमृज्यात् । वृष्टिमेवोद्यच्छति । तदु वा आहुः ।

अग्रत एवोपरिष्टाथ् संमृज्यात् । मूलतोऽधस्तात् । तदनुपूर्वं कल्पते ।
वर्.षुको भवतीति । **3 (10)**

T.B.3.3 1.4

प्राचीमभ्याकारम् । अग्रैरन्तरतः । एवमिव ह्यन्नमद्यते । अथो अग्राद्वा
ओषधीनामूर्जं प्रजा उपजीवन्ति । ऊर्ज एवा–न्नाद्यस्यावरुध्यै ।
अधस्तात् प्रतीचीम् । दण्डमुत्तमतः । मूलेन मूलं प्रतिष्ठित्यै ।
तस्मादरत्नौ प्राञ्च्युपरिष्टाल् लोमानि । प्रत्यञ्च्यधस्तात् । **4 (10)**

T.B.3.3 1.5

स्रुग्घ्येषा । प्राणो वै स्रुवः । जुहूर्दक्षिणो हस्तः । उपभृथ्सव्यः ।
आत्मा ध्रुवा । अन्नꣳ संमार्जनानि । मुखतो वै प्राणोऽपानो भूत्वा ।
आत्मानमन्नं प्रविश्य । बाह्यतस्तनुवꣳ शुभयति । तस्माथ् स्रुवमेवाग्रे
संमार्ष्टि ( ) । मुखतो हि प्राणोऽपानो भूत्वा ।
आत्मानमन्न–माविशति । तौ प्राणापानौ । अव्यर्धुकः प्राणापानाभ्यां
भवति । य एवं वेद । **5 (15)** *(जुहुर् – मृज्याद् – भवतीति –*
प्रत्यञ्च्यधस्तान् – मार्ष्टि पञ्च च) (A1)

3.3.2 आनुवाकं 2 – सम्मार्जनानामग्नौ प्रहरणम्

T.B.3.3 2.1

दिवः शिल्पमवततम् । पृथिव्याः ककुभि श्रितम् । तेन वयꣳ
सहस्रवल्.शेन । सपत्नं नाशयामसि स्वाहेति स्रुक्संमार्जनान्यग्नौ
प्रहरति । आपो वै दर्भाः । रूपमेवैषामेतन् महिमानं ँव्याचष्टे ।
अनुष्टुभर्चा । आनुष्टुभः प्रजापतिः । प्राजापत्यो वेदः ।
वेदस्याग्रꣳ स्रुक्संमार्जनानि । **6 (10)**

T.B.3.3 2.2

स्वेनैवैनानि छन्दसा । स्वया देवतया समर्धयति ।
अथो ऋग्वाव योषा । दर्भो वृषा । तन्मिथुनम् । मिथुनमेवास्य
तद्–यज्ञे करोति प्रजननाय । प्रजायते प्रजया पशुभिर्–यजमानः ।
तान्येके वृथैवापास्यन्ति । तत्तथा न कार्यम् । आरब्धस्य यज्ञियस्य
कर्मणः स विदोहः । **7 (10)**

T.B.3.3 2.3

यद्येनानि पशवोऽभितिष्ठेयुः । न तत् पशुभ्यः कम् । अद्भिर्मार्–
जयित्वोत्करे न्यस्येत् । यद्वै यज्ञियस्य कर्मणोऽन्यत्राहुतीभ्यः

सन्तिष्ठते । उत्करो वाव तस्य प्रतिष्ठा । एताꣳ हि तस्मै प्रतिष्ठां देवाः

समभरन् । यदद्भिर्मार्जयति । तेन शान्तम् । यदुत्करे न्यस्यति ।

प्रतिष्ठामेवैनानि तद्–गमयति । **8 (10)**

T.B.3.3 2.4

प्रतितिष्ठति प्रजया पशुभिर्यजमानः । अथो स्तम्बस्य वा एतद्–

रूपम् । यथ् स्रुक्संमार्जनानि । स्तम्बशो वा ओषधयः ।

तासां जरत्कक्षे पशवो न रमन्ते । अप्रियो ह्येषां जरत्कक्षः ।

यावदप्रियो ह वै जरत्कक्षः पशूनाम् । तावदप्रियः पशूनां भवति ।

यस्यैतान्यन्यत्राग्नेर्–दधति । नवदाव्यासु वा ओषधीषु पशवो

रमन्ते । **9 (10)**

T.B.3.3 2.5

नवदावो ह्येषां प्रियः । यावत्प्रियो ह वै नवदावः पशूनाम् ।

तावत्प्रियः पशूनां भवति । यस्यैतान्यग्नौ प्रहरन्ति ।

तस्मादेतान्यग्नावेव प्रहरेत् । यतरस्मिन्थ्–संमृज्यात् । पशूनां धृत्यै ।

यो भूतानामधिपतिः । रुद्रस्तन्तिचरो वृषा ।

पशूनस्माकं मा हिꣳसीः ( ) । एतदस्तु हुतं तव स्वाहेत्यग्नि स
मार्जनान्यग्नौ प्रहरति । एषा वा एतेषां योनिः ।
एषा प्रतिष्ठा । स्वामेवैनानि योनिम् । स्वां प्रतिष्ठां गमयति ।
प्रतितिष्ठति प्रजया पशुभिर्यजमानः । **10 (16)**

(वेदस्याग्रꣳ सुखसंमार्जनानि – विदोहो – गमयति – पशवो रमन्ते – हिꣳसीः षट्च) (A2)

3.3.3 अनुवाकं 3 – पत्नीसंनहनम्

T.B.3.3 3.1

अयज्ञो वा एषः । योऽपत्नीकः । न प्रजाः प्रजायेरन् । पत्न्यन्वास्ते ।
यज्ञमेवाकः । प्रजानां प्रजननाय । यत् तिष्ठन्ती संनह्येत । प्रियं
ज्ञातिꣳ रुन्ध्यात् । आसीना संनह्यते । आसीना ह्येषा वीर्यं
करोति । **11 (10)**

T.B.3.3 3.2

यत् पश्चात्–प्राच्यन्वासीत । अनया समदं दधीत । देवानां पत्निया
समदं दधीत । देशाद्–दक्षिणत उदीच्यन्वास्ते । आत्मनो गोपीथाय ।

आशासाना सौमनसमित्याह । मेध्यामेवैनां केवलीं कृत्वा ।
आशिषा समर्धयति । अग्नेरनुव्रता भूत्वा संनह्ये सुकृताय कमित्याह ।
एतद्वै पत्नियै व्रतोपनयनम् । **12 (10)**

T.B.3.3 3.3

तेनैवैनां व्रतमुपनयति । तस्मादाहुः । यश्चैवं वेद यश्चन । योक्त्रमेव
युते । यमन्वास्ते । तस्यामुष्मिन् लोके भवतीति योक्त्रेण ।
यद् योक्त्रम् । स योगः । यदास्ते । स क्षेमः । **13 (10)**

T.B.3.3 3.4

योगक्षेमस्य क्लृप्त्यै । युक्तं क्रियाता आशीः कामे युज्याता इति ।
आशिषः समृद्ध्यै । ग्रन्थिं ग्रथ्नाति । आशिष एवास्यां परिगृह्णाति ।
पुमान्. वै ग्रन्थिः । स्त्री पत्नी । तन् मिथुनम् । मिथुनमेवास्य
तद्–यज्ञे करोति प्रजननाय । प्रजायते प्रजया पशुभिर् यजमानः ।
14 (10)

T.B.3.3 3.5

अथो अर्धो वा एष आत्मनः । यत् पत्नी । यज्ञस्य धृत्या
अशिथिलंभावाय । सुप्रजसस्त्वा वयꣳ सुपत्नीरुपसेदिमेत्याह ।

यज्ञमेव तन् मिथुनी करोति । ऊनेऽतिरिक्तं धीयाता इति प्रजात्यै ।
महीनां पयोऽस्योषधीनाꣳ रस इत्याह । रूपमेवास्यै–तन्महिमानं
ँव्याचष्टे । तस्य तेऽक्षीयमाणस्य निर्वपामि देवयज्याया इत्याह ।
आशिषमेवैतामाशास्ते ( ) । **15 (10)**

(करोति – व्रतोपनयनं – क्षेमो – यजमानः – शास्ते) (A3)

3.3.4 <u>अनुवाकं 4 – आज्योत्पवनम्</u>

<u>T.B.3.3 4.1</u>

घृतं च वै मधु च प्रजापतिरासीत् । यतो मध्वासीत् । ततः प्रजा
असृजत । तस्मान् मधुषि प्रजननमिवास्ति । तस्मान् मधुषा न
प्रचरन्ति । यातयाम हि । आज्येन प्रचरन्ति । यज्ञो वा आज्यम् ।
यज्ञेनैव यज्ञं प्रचरन्त्ययातयामत्वाय । पत्न्यवेक्षते । **16 (10)**

<u>T.B.3.3 4.2</u>

मिथुनत्वाय प्रजात्यै । यद्वै पत्नी यज्ञस्य करोति । मिथुनं तत् ।
अथो पत्निया एवैष यज्ञस्यान्वारम्भोऽनवच्छित्त्यै । अमेध्यं ँवा एतत्
करोति । यत् पत्न्यवेक्षते । गार्.हपत्ये ऽधिश्रयति मेध्यत्वाय ।

आहवनीय–मभ्युद्द्रवति । यज्ञस्य सन्तत्यै ।

तेजोऽसि तेजोऽनु प्रेहीत्याह । **17 (10)**

T.B.3.3 4.3

तेजो वा अग्निः । तेज आज्यम् । तेजसैव तेजः समर्धयति ।

अग्निस्ते तेजो मा विनैदित्याहाहिꣳसायै । स्फ्यस्य वर्त्मन्थ्

सादयति । यज्ञस्य सन्तत्यै । अग्नेर्जिह्वाऽसि सुभूर्देवानामित्याह ।

यथा यजुरेवैतत् । धाम्नेधाम्ने देवेभ्यो यजुषेयजुषे भवेत्याह ।

आशिषमेवैतामाशास्ते । **18 (10)**

T.B.3.3 4.4

तद्वा अतः पवित्राभ्यामेवोत् पुनाति । यजमानो वा आज्यम् ।

प्राणापानौ पवित्रे । यजमान एव प्राणापानौ दधाति । पुनराहारम् ।

एवमिव हि प्राणापानौ संचरतः । शुक्रमसि ज्योतिरसि

तेजोऽसीत्याह । रूपमेवास्यै तन् महिमानं व्याचष्टे । त्रिर्यजुषा ।

त्रय इमे लोकाः । **19 (10)**

T.B.3.3 4.5

एषां ँलोकानामाप्त्यै । त्रिः । त्र्यावृद्धि यज्ञः । अथो मेध्यत्वाय ।
अथाज्यवतीभ्यामपः । रूपमेवासामेतद्–वर्णं दधाति । अपि वा
उताहुः । यथा ह वै योषा सुवर्णꣳ हिरण्यं पेशलं बिभ्रती
रूपाण्यास्ते । एवमेता एतर्.हीति । आपो वै सर्वा देवताः । **20 (10)**

T.B.3.3 4.6

एषा हि विश्वेषां देवानां तनूः । यदाज्यम् । तत्रोभयोर्मीमाꣳसा ।
जामि स्यात् । यद्–यजुषाऽऽज्यं ँयजुषाऽप उत्पुनीयात् ।
छन्दसाऽप उत्पुनात्यजामित्वाय । अथो मिथुनत्वाय । सावित्रियार्चा ।
सवितृप्रसूतं मे कर्मासदिति । सवितृप्रसूतमेवास्य कर्म भवति ( ) ।
पच्छो गायत्रिया त्रिः षमृद्धत्वाय । अद्भिरेवौषधीः संनयति ।
ओषधीभिः पशून् । पशुभिर्यजमानम् । शुक्रं त्वा शुक्रायां
ज्योतिस्त्वा ज्योतिष्यर्चिस्त्वा ऽर्चिषीत्याह सर्वत्वाय ।
पर्याप्त्या अनन्तरायाय । **21 (16)**

(ईक्षत– आह–शास्ते–लोका – देवता – भवति षट्च) (A4)

3.3.5 अनुवाकं 5 – आज्यग्रहणम्

T.B.3.3 5.1

देवासुराः सम्ँयत्ता आसन्न् । स एतमिन्द्र आज्यस्यावकाश–
मपश्यत् । तेनावैक्षत । ततो देवा अभवन्न् । पराऽसुराः । य एवं
ँविद्वानाज्य–मवेक्षते । भवत्यात्मना । पराऽस्य भ्रातृव्यो भवति ।
ब्रह्मवादिनो वदन्ति । यदाज्येनान्यानि हवीꣳष्य–भिघारयति । **22 (10)**

T.B.3.3 5.2

अथ केनाज्यमिति । सत्येनेति ब्रूयात् । चक्षुर्वै सत्यम् ।
सत्येनैवैनद–भिघारयति । ईश्वरो वा एषोऽन्धो भवितोः ।
यश्चक्षुषा ऽऽज्यमवेक्षते । निमील्यावेक्षेत । दाधारात्मञ्चक्षुः ।
अभ्याज्यं घारयति । आज्यं गृह्णाति । **23 (10)**

T.B.3.3 5.3

छन्दाꣳसि वा आज्यम् । छन्दाꣳस्येव प्रीणाति । चतुर्जुह्वां गृह्णाति ।
चतुष्पादः पशवः । पशूनेवावरुन्धे । अष्टावुपभृति । अष्टाक्षरा गायत्री ।
गायत्रः प्राणः । प्राणमेव पशुषु दधाति । चतुर्धुवायाम् । **24 (10)**

T.B.3.3 5.4

चतुष्पादः पशवः । पशुष्वे–वोपरिष्टात्–प्रतितिष्ठति । यजमानदेवत्या वै जुहूः । भ्रातृव्यदेवत्योपभृत् । चतुर्जुह्वां गृह्णन्भूयो गृह्णीयात् । अष्टावुपभृति गृह्णन् कनीयः । यजमानायैव भ्रातृव्यमुपस्तिं करोति । गौर्वै स्रुचः । चतुर्जुह्वां गृह्णाति । तस्माच्चतुष्पदी । **25 (10)**

T.B.3.3 5.5

अष्टावुपभृति । तस्मादष्टाशफा । चतुर्ध्रुवायाम् । तस्माच्चतुः स्तना । गामेव तथ् सꣳस्करोति । साऽस्मै सꣳस्कृतेषमूर्जं दुहे । यज्जुह्वां गृह्णाति । प्रयाजेभ्यस्तत् । यदुपभृति । प्रयाजानूयाजेभ्यस्तत् ( ) । सर्वस्मै वा एतद्–यज्ञाय गृह्यते । यद्ध्रुवायामाज्यम् । **26 (12)**

(अभिघारयति – गृह्णाति – ध्रुवायां – चतुष्पदी – प्रयाजानूयाजेभ्यस्तद् द्वे च) (A5)

3.3.6 अनुवाकं 6 – स्त्रुख्सादनम्

T.B.3.3 6.1

आपो देवीरग्रेपुवो अग्रेगुव इत्याह । रूपमेवासामेतन्–महिमानं ँव्याचष्टे । अग्र इमं ँयज्ञं नयताग्रे यज्ञपतिमित्याह । अग्र एव यज्ञं नयन्ति । अग्रे यज्ञपतिम् । युष्मानिन्द्रोऽवृणीत वृत्रतूर्ये यूयमिन्द्रमवृणीध्वं ँवृत्रतूर्य इत्याह । वृत्रꣳ ह हनिष्यन्निन्द्र आपो वव्रे । आपो हेन्द्रं ँवव्रिरे । संज्ञा–मेवासा–मेतथ्–सामानं ँव्याचष्टे । प्रोक्षिताः स्थेत्याह । **27 (10)**

T.B.3.3 6.2

तेनापः प्रोक्षिताः । अग्निर् देवेभ्यो निलायत । कृष्णो रूपं कृत्वा । स वनस्पतीन् प्राविशत् । कृष्णोऽस्याखरेष्ठोऽग्नये त्वा स्वाहेत्याह । अग्नय एवैनं जुष्टं करोति । अथो अग्नेरेव मेधमवरुन्धे । वेदिरसि बर्.हिषे त्वा स्वहेत्याह । प्रजा वै बर्.हिः । पृथिवी वेदिः । **28 (10)**

T.B.3.3 6.3

प्रजा एव पृथिव्यां प्रतिष्ठापयति । बर्.हिरसि स्रुग्भ्यस्त्वा स्वाहेत्याह । प्रजा वै बर्.हिः । यजमानः स्रुचः । यजमानमेव प्रजासु

प्रतिष्ठापयति । दिवे त्वाऽन्तरिक्षाय त्वा पृथिव्यै त्वेति बर्.हिरासाद्य

प्रोक्षति । एभ्य एवैनं ँलोकेभ्यः प्रोक्षति । अथ ततः सह स्रुचा

पुरस्तात् प्रत्यञ्चं ग्रन्थिं प्रत्युक्षति । प्रजा वै बर्.हिः ।

यथा सूत्यै काल आपः पुरस्ताद्–यन्ति । **29 (10)**

T.B.3.3 6.4

तादृगेव तत् । स्वधा पितृभ्य इत्याह । स्वधाकारो हि पितॄणाम् ।

ऊग्भव बर्.हिषद्भ्य इति दक्षिणायै श्रोणेरोत्तरस्यै निनयति सन्तत्यै ।

मासा वै पितरो बर्.हिषदः । मासानेव प्रीणाति ।

मासा वा ओषधीर्–वर्धयन्ति । मासाः पचन्ति समृद्ध्यै ।

अनतिस्कन्दन्. ह पर्जन्यो वर्.षति । यत्रैतदेवं क्रियते । **30 (10)**

T.B.3.3 6.5

ऊर्जा पृथिवीं गच्छतेत्याह । पृथिव्यामेवोर्जं दधाति । तस्मात्

पृथिव्या ऊर्जा भुञ्जते । ग्रन्थिं ँविस्रꣳसयति । प्रजनयत्येव तत् ।

ऊर्ध्वं प्राञ्चमुद्गूढं प्रत्यञ्चमायच्छति । तस्मात् प्राचीनꣳ रेतो

धीयते । प्रतीचीः प्रजा जायन्ते । विष्णोः स्तूपोऽसीत्याह ।

यज्ञो वै विष्णुः । **31 (10)**

T.B.3.3 6.6

यज्ञस्य धृत्यै । पुरस्तात् प्रस्तरं गृह्णाति । मुख्यमेवैनं करोति ।
इयन्तं गृह्णाति । प्रजापतिना यज्ञमुखेन संमितम् । इयन्तं गृह्णाति ।
यज्ञपरुषा संमितम् । इयन्तं गृह्णाति । एतावद्वै पुरुषे वीर्यम् ।
वीर्य संमितम् । **32 (10)**

T.B.3.3 6.7

अपरिमितं गृह्णाति । अपरिमितस्यावरुद्ध्यै । तस्मिन् पवित्रे
अपिसृजति । यजमानो वै प्रस्तरः । प्राणापानौ पवित्रे ।
यजमान एव प्राणापानौ दधाति । ऊर्णाम्रदसं त्वा स्तृणामीत्याह ।
यथायजुरेवै तत् । स्वासस्थं देवेभ्य इत्याह । देवेभ्य एवैनथ्
स्वासस्थं करोति । **33 (10)**

T.B.3.3 6.8

बर्.हिः स्तृणाति । प्रजा वै बर्.हिः । पृथिवी वेदिः । प्रजा एव
पृथिव्यां प्रतिष्ठापयति । अनतिदृश्नꣳ स्तृणाति । प्रजयैवैनं
पशुभिरनतिदृश्नं करोति । धारयन् प्रस्तरं परिधीन् परि दधाति ।

यजमानो वै प्रस्तरः । यजमान एव तथ् स्वयं परिधीन् परि दधाति ।
गन्धर्वोऽसि विश्वावसुरित्याह । **34 (10)**

T.B.3.3 6.9

विश्वमेवायुर्–यजमाने दधाति । इन्द्रस्य बाहुरसि दक्षिण इत्याह ।
इन्द्रियमेव यजमाने दधाति । मित्रावरुणौ त्वोत्तरतः परिधत्तामित्याह ।
प्राणापानौ मित्रावरुणौ । प्राणापाना–वेवास्मिन् दधाति ।
सूर्यस्त्वा पुरस्तात् पात्वित्याह । रक्षसा–मपहत्यै ।
कस्याश्चिदभिशस्त्या इत्याह । अपरिमितादेवैनं पाति । **35 (10)**

T.B.3.3 6.10

वीतिहोत्रं त्वा कव इत्याह । अग्निमेव होत्रेण समर्धयति । द्युमन्तꣳ
समिधीमहीत्याह समिद्ध्यै । अग्ने बृहन्तमध्वर इत्याह वृद्ध्यै ।
विशो यन्त्रे स्थ इत्याह । विशां ँयत्यै । उदीचीनाग्रे निदधाति
प्रतिष्ठित्यै । वसूनाꣳ रुद्राणा–मादित्यानाꣳ सदसि सीदेत्याह ।
देवतानामेव सदने प्रस्तरꣳ सादयति । जुहूरसि घृताची
नाम्नेत्याह । **36 (10)**

T.B.3.3 6.11

असौ वै जुहूः । अन्तरिक्षमुपभृत् । पृथिवी ध्रुवा । तासामेतदेव प्रियं नाम । यद्–घृताचीति । यद्–घृताचीत्याह । प्रियेणैवैना नाम्ना सादयति । एता असदन्थ्–सुकृतस्य लोक इत्याह । सत्यं वै सुकृतस्य लोकः । सत्य एवैनाः सुकृतस्य लोके सादयति ( ) । ता विष्णो पाहीत्याह । यज्ञो वै विष्णुः । यज्ञस्य धृत्यै । पाहि यज्ञं पाहि यज्ञपतिं पाहि मां यज्ञनियमित्याह । यज्ञाय यजमानायात्मने । तेभ्य एवाशिषमाशास्तेऽनार्त्यै । **37 (16)** *(स्थेत्याह – पृथिवी वेदिर् – यन्ति – क्रियते – विष्णुर् – वीर्यसंमितं – करो – त्याह – पाति – नाम्नेत्याह – लोके सादयति षट्च) (A6)*

3.3.7 <u>अनुवाकं 7 – आघारः</u>

T.B.3.3 7.1

अग्निना वै होत्रा । देवा असुरा–नभ्यभवन् । अग्नये समिध्यमानाया–नुब्रूहीत्याह भ्रातृव्याभिभूत्यै । एकविꣳशति–मिध्मदारूणि भवन्ति । एकविꣳशो वै पुरुषः । पुरुषस्याप्त्यै ।

पञ्चदशेध्मदारूण्य–भ्यादधाति । पञ्चदश वा अर्धमासस्य रात्रयः ।
अर्धमासशः सम्ँवथ्सर आप्यते । त्रीन्–परिधीन्–परि–
दधाति । **38 (10)**

T.B.3.3 7.2

ऊर्ध्वे समिधावादधाति । अनूयाजेभ्यः समिधमतिशिनष्टि । षट्थ्सं
पद्यन्ते । षड्वा ऋतवः । ऋतूनेव प्रीणाति । वेदेनोपवाजयति ।
प्राजापत्यो वै वेदः । प्राजापत्यः प्राणः । यजमान आहवनीयः ।
यजमान एव प्राणं दधाति । **39 (10)**

T.B.3.3 7.3

त्रिरुपवाजयति । त्रयो वै प्राणाः । प्राणानेवास्मिन् दधाति ।
वेदेनोपयत्य स्रुवेण प्राजापत्य–माघार–माघारयति । यज्ञो वै
प्रजापतिः । यज्ञमेव प्रजापतिं मुखत आरभते । अथो प्रजापतिः
सर्वा देवताः । सर्वा एव देवताः प्रीणाति । अग्निमग्नीत्तिस्त्रिः
संमृड्ढीत्याह । त्र्यावृद्धि यज्ञः । **40 (10)**

T.B.3.3 7.4

अथो रक्षसामपहत्यै । परिधीन्थ्–संमार्ष्टि । पुनात्येवैनान् । त्रिस्त्रिः संमार्ष्टि । त्र्यावृद्धि यज्ञः । अथो मेध्यत्वाय । अथो एते वै देवाश्वाः । देवाश्वानेव तथ् संमार्ष्टि । सुवर्गस्य लोकस्य समष्ट्यै । आसीनोऽन्य–माघार–माघारयति । **41 (10)**

T.B.3.3 7.5

तिष्ठन्नन्यम् । यथाऽनो वा रथम्ँवा युञ्ज्यात् । एवमेव तदध्वर्युर्–यज्ञं ँयुनक्ति । सुवर्गस्य लोकस्याभ्यूढ्यै । वहन्त्येनं ग्राम्याः पशवः । य एवं ँवेद । भुवनमसि विप्रथस्वेत्याह । यज्ञो वै भुवनम् । यज्ञ एव यजमानं प्रजया पशुभिः प्रथयति । अग्ने यष्टरिदं नम इत्याह । **42 (10)**

T.B.3.3 7.6

अग्निर्वै देवानां ँयष्टा । य एव देवानां ँयष्टा । तस्मा एव नमस्करोति । जुह्वेह्यग्निस्त्वा ह्वयति देवयज्याया उपभृदेहि देवस्त्वा सविता ह्वयति देवयज्याया इत्याह । आग्नेयी वै जुहूः । सावित्र्युपभृत् । ताभ्यामेवैने प्रसूत आदत्ते । अग्नाविष्णू मा वामवक्रमिषमित्याह ।

अग्निः पुरस्तात् । विष्णुर्यज्ञः पश्चात् । **43 (10)**

T.B.3.3 7.7

ताभ्यामेव प्रति प्रोच्यात्याक्रामति । विजिहाथां मा मा

संताप्तमित्याहाहिꣳसायै । लोकं मे लोककृतौ कृणुतमित्याह ।

आशिषमेवैतामाशास्ते । विष्णोः स्थानमसीत्याह । यज्ञो वै विष्णुः ।

एतत् खलु वै देवाना–मपराजित–मायतनम् । यद्–यज्ञः ।

देवानामेवापराजित आयतने तिष्ठति । इत इन्द्रो अकृणोद्–

वीर्याणीत्याह । **44 (10)**

T.B.3.3 7.8

इन्द्रियमेव यजमाने दधाति । समारभ्योर्ध्वो अध्वरो

दिविस्पृशमित्याह वृद्ध्यै । आघार–माघार्यमाणमनु समारभ्य ।

एतस्मिन् काले देवाः सुवर्गँ लोकमायन्न् । साक्षादेव यजमानः

सुवर्गँ लोकमेति । अथो समृद्धेनैव यज्ञेन यजमानः सुवर्गँ

लोकमेति । अहुतो यज्ञो यज्ञपतेरित्याहानार्त्यै । इन्द्रावान्थ्–

स्वाहेत्याह । इन्द्रियमेव यजमाने दधाति । बृहद्भा इत्याह । **45 (10)**

T.B.3.3 7.9

सुवर्गो वै लोको बृहद्भाः । सुवर्गस्य लोकस्य समष्ट्यै ।

यजमानदेवत्या वै जुहूः । भ्रातृव्यदेवत्योपभृत् । प्राण आघारः ।

यथ् सꣳस्पर्.शयेत् । भ्रातृव्येऽस्य प्राणं दध्यात् ।

असꣳस्पर्.शयन्नत्याक्रामति । यजमान एव प्राणं दधाति ।

पाहिमाऽग्ने दुश्चरितादा मा सुचरिते भजेत्याह । **46 (10)**

T.B.3.3 7.10

अग्निर्वाव पवित्रम् । वृजिनमनृतं दुश्चरितम् । ऋजुकर्मꣳ सत्यꣳ

सुचरितम् । अग्निरेवैनं वृजिनाद–नृताद्–दुश्चरितात्पाति । ऋजुकर्मे

सत्ये सुचरिते भजति । तस्मादेवमाशास्ते । आत्मनो गोपीथाय ।

शिरो वा एतद्–यज्ञस्य । यदाघारः । आत्मा ध्रुवा । **47 (10)**

T.B.3.3 7.11

आघार–माघार्य ध्रुवाꣳ समनक्ति । आत्मन्नेव यज्ञस्य शिरः

प्रतिदधाति । द्विः समनक्ति । द्वौ हि प्राणापानौ । तदाहुः ।

त्रिरेव समञ्ज्यात् । त्रिधातु हि शिर इति । शिर इवैतद्–यज्ञस्य ।

अथो त्रयो वै प्राणाः । प्राणानेवास्मिन् दधाति ( ) ।

मखस्य शिरोऽसि संज्योतिषा ज्योतिरङ्क्ष्वामित्याह । ज्योतिरेवास्मा उपरिष्टाद्–दधाति । सुवर्गस्य लोकस्यानुख्यात्यै । **48 (13)**

(परिदधाति – प्राणं दधाति – हि यज्ञो – धारयति – नम इत्याह – पश्चाद् – वीर्याणीत्याह – भा इत्याह – भजेत्याह – धु – वैवास्मिन् दधाति त्रीणि च) (A7)

3.3.8 <u>अनुवाकं 8 – इडाभक्षणम्</u>

<u>T.B.3.3 8.1</u>

धिष्णिया वा एते न्युप्यन्ते । यद्ब्रह्मा । यद्धोता । यदध्वर्युः । यदग्नीत् । यद्–यजमानः । तान्. यदन्तरेयात् । यजमानस्य प्राणान्थ्–संकर्.षेत् । प्रमायुकः स्यात् । पुरोडाशमपगृह्य संचरत्यध्वर्युः । **49 (10)**

<u>T.B.3.3 8.2</u>

यजमानायैव तल्लोकꣳ शिꣳषति । नास्य प्राणान्थ्–संकर्.षति । न प्रमायुको भवति । पुरस्तात् प्रत्यङ्ङासीनः । इडाया इडामादधाति । हस्त्याꣳ होत्रे । पशवो वा इडा । पशवः पुरुषः । पशुष्वेव पशून् प्रतिष्ठापयति । इडायै वा एषा प्रजातिः । **50 (10)**

T.B.3.3 8.3

तां प्रजातिं ँयजमानोऽनु प्रजायते । द्विरङ्गुलावनक्ति पर्वणोः ।

द्विपाद्–यजमानः प्रतिष्ठित्यै । सकृदुपस्तृणाति । द्विरादधाति ।

सकृदभिघारयति । चतुः संपद्यते । चत्वारि वै पशोः प्रतिष्ठानानि ।

यावानेव पशुः । तमुपह्वयते । **51 (10)**

T.B.3.3 8.4

मुखमिव प्रत्युपह्वयेत । संमुखानेव पशूनुपह्वयते । पशवो वा इडा ।

तस्माथ् साऽन्वारभ्या । अध्वर्युणा च यजमानेन च । उपहूतः

पशुमानसानीत्याह । उप ह्वेनौ ह्वयते होता । इडायै देवताना–

मुपहवे । उपहूतः पशुमान् भवति । य एवं ँवेद । **52 (10)**

T.B.3.3 8.5

यां ँवै हस्त्यामिडामादधाति । वाचः सा भागधेयम् । यामुपह्वयते ।

प्राणानाᳬ सा । वाचं चैव प्राणाᳬश्चावरुन्धे । अथ वा

एतर्ह्युपहूतायामिडायाम् । पुरोडाशस्यैव बर्हिषदो मीमाᳬसा ।

यजमानं देवा अब्रुवन्न् । हविर्नो निर्वपेति । नाहमभागो

निर्वफस्यामीत्यब्रवीत् । **53 (10)**

T.B.3.3 8.6

न मयाऽभागया ऽनुवक्ष्यथेति वागब्रवीत् । नाहमभागा पुरोऽनुवाक्या

भविष्यामीति पुरोऽनुवाक्या । नाहमभागा याज्या भविष्यामीति

याज्या । न मयाऽभागेन वषट्करिष्यथेति वषट्कारः ।

यद्–यजमानभागं निधाय पुरोडाशं बर्.हिषदं करोति ।

तानेव तद्–भागिनः करोति । चतुर्धा करोति । चतस्रो दिशः ।

दिक्ष्वेव प्रतितिष्ठति । बर्.हिषदं करोति । **54 (10)**

T.B.3.3 8.7

यजमानो वै पुरोडाशः । प्रजा बर्.हिः । यजमानमेव प्रजासु

प्रतिष्ठापयति । तस्मादस्थ्नाऽन्याः प्रजाः प्रतितिष्ठन्ति । माꣳसेनान्याः ।

अथो खल्वाहुः । दक्षिणा वा एता हविर्–यज्ञस्यान्तर्वेद्यवरुध्यन्ते ।

यत् पुरोडाशं बर्.हिषदं करोतीति । चतुर्धा करोति ।

चत्वारो ह्येते हविर्–यज्ञस्यर्त्विजः । **55 (10)**

T.B.3.3 8.8

ब्रह्मा होताऽध्वर्युरग्नीत् । तमभिमृशेत् । इदं ब्रह्मणः । इदꣳ होतुः ।

इदमध्वर्योः । इदमग्नीध इति । यथैवादः सौम्येऽध्वरे ।

आदेशमृत्विग्भ्यो दक्षिणा नीयन्ते । तादृगेव तत् ।

अग्नीधे प्रथमायादधाति । **56 (10)**

T.B.3.3 8.9

अग्निमुखा ह्यृद्धिः । अग्निमुखामेवर्द्धिं यजमान ऋध्नोति ।

सकृदुपस्तीर्य द्विरादधत् । उपस्तीर्य द्विरभिघारयति । षट्थ् संपद्यन्ते ।

षड्वा ऋतवः । ऋतूनेव प्रीणाति । वेदेन ब्रह्मणे ब्रह्मभागं परिहरति ।

प्राजापत्यो वै वेदः । प्राजापत्यो ब्रह्मा । **57 (10)**

T.B.3.3 8.10

सविता यज्ञस्य प्रसूत्यै । अथ काममन्येन । ततो होत्रे । मध्यं वा

एतद्–यज्ञस्य । यद्धोता । मध्यत एव यज्ञं प्रीणाति । अथाध्वर्यवे ।

प्रतिष्ठा वा एषा यज्ञस्य । यदध्वर्युः ।

तस्माद्धविर्–यज्ञस्यैतामेवावृतमनु । **58 (10)**

T.B.3.3 8.11

अन्या दक्षिणा नीयन्ते । यज्ञस्य प्रतिष्ठित्यै । अग्निमग्नीथ् सकृथ्

सकृथ् संमृड्ढीत्याह । पराङिव ह्येतर्.हि यज्ञः । इषिता दैव्या होतार

इत्याह । इषितꣳ हि कर्म क्रियते । भद्रवाच्याय प्रेषितो मानुषः

सूक्तवाकाय सूक्ता ब्रूहीत्याह । आशिषमेवैतामाशास्ते । स्वगा दैव्या होतृभ्य इत्याह । यज्ञमेव तथ्स्वगा करोति ( ) । स्वस्तिर्–मानुषेभ्य इत्याह । आशिषमेवैतामाशास्ते । शम्ँयोर्–ब्रूहीत्याह । शम्ँयुमेव बार्.हस्पत्यं भागधेयेन समर्धयति । **59 (14)**

(चरत्यध्वर्युः – प्रजातिर् – ह्वयते – वेदा – ब्रवीद् – बर्.हिषदं करो–त्यृत्विजो–दधाति–ब्रह्मा–ऽनु–करोति चत्वारि च) (A8)

3.3.9 अनुवाकं 9 – प्रस्तरप्रहारादिकम्

T.B.3.3 9.1

अथ स्रुचावनुष्टुग्भ्यां ँवाजवतीभ्यां ँव्यूहति । प्रतिष्ठा वा अनुष्टुक् । अन्नं ँवाजः प्रतिष्ठित्यै । अन्नाद्यस्यावरुध्यै । प्राचीं जुहूमूहति । जातानेव भ्रातृव्यान् प्रणुदते । प्रतीचीमुपभृतम् । जनिष्यमाणानेव प्रतिनुदते । स विषूच एवापोह्य सपत्नान्. यजमानः । अस्मिन् ँलोके प्रतितिष्ठति । **60 (10)**

T.B.3.3 9.2

द्वाभ्याम् । द्विप्रतिष्ठो हि । वसुभ्यस्त्वा रुद्रेभ्यस्त्वाऽऽदित्येभ्यस्त्वेत्याह ।
यथायजुरेवै तत् । स्रुक्षु प्रस्तरमनक्ति । इमे वै लोकाः स्रुचः ।
यजमानः प्रस्तरः । यजमानमेव तेजसाऽनक्ति । त्रेधाऽनक्ति ।
त्रय इमे लोकाः । **61 (10)**

T.B.3.3 9.3

एभ्य एवैनँ लोकेभ्योऽनक्ति । अभिपूर्वमनक्ति । अभिपूर्वमेव
यजमानं तेजसाऽनक्ति । अक्तꣳ रिहाणा इत्याह । तेजो वा आज्यम् ।
यजमानः प्रस्तरः । यजमानमेव तेजसाऽनक्ति । वियन्तु वय इत्याह ।
वय एवैनं कृत्वा । सुवर्गँ लोकं गमयति । **62 (10)**

T.B.3.3 9.4

प्रजाँ योनिं मा निर्मृक्षमित्याह । प्रजायै गोपीथाय । आप्यायन्तामाप
ओषधय इत्याह । आप एवौषधीराप्याययति । मरुतां पृषतयः
स्थेत्याह । मरुतो वै वृष्ट्या ईशते । वृष्टिमेवावरुन्धे । दिवं गच्छ ततो
नो वृष्टिमेरयेत्याह । वृष्टिर्वै द्यौः । वृष्टिमेवावरुन्धे । **63 (10)**

T.B.3.3 9.5

यावद्वा अध्वर्युः प्रस्तरं प्रहरति । तावदस्यायुर्मीयते । आयुष्पा
अग्नेऽस्यायुर्मे पाहीत्याह । आयुरेवात्मन्–धत्ते । यावद्वा अध्वर्युः
प्रस्तरं प्रहरति । तावदस्य चक्षुर्मीयते । चक्षुष्पा अग्नेऽसि चक्षुर्मे
पाहीत्याह । चक्षुरेवात्मन्–धत्ते । ध्रुवाऽसीत्याह प्रतिष्ठित्यै ।
यं परिधिं पर्यधत्था इत्याह । **64 (10)**

T.B.3.3 9.6

यथायजुरेवैतत् । अग्ने देव पणिभिर्–वीयमाण इत्याह ।
अग्नय एवैनं जुष्टं करोति । तं त एतमनु जोषं भरामीत्याह ।
सजातानेवास्मा अनुकान्करोति । नेदेष त्वदपचेतयाता
इत्याहानुख्यात्यै । यज्ञस्य पाथ उप समितमित्याह । भूमानमेवोपैति ।
परिधीन्–प्रहरति । यज्ञस्य समिष्ट्यै । **65 (10)**

T.B.3.3 9.7

स्रुचौ सं प्रस्रावयति । यदेव तत्र क्रूरम् । तत्–तेन शमयति ।
जुह्वामुपभृतम् । यजमानदेवत्या वै जुहूः । भ्रातृव्यदेवत्योपभृत् ।
यजमानायैव भ्रातृव्यमुपस्तिं करोति । स᳡स्रावभागाः स्थेत्याह ।

वसवो वै रुद्रा आदित्याः सꣳस्रावभागाः ।

तेषां तद्–भागधेयम् । **66 (10)**

T.B.3.3 9.8

तानेव तेन प्रीणाति । वैश्वदेव्यर्चा । एते हि विश्वे देवाः ।

त्रिष्टुग्–भवति । इन्द्रियं वै त्रिष्टुक् । इन्द्रियमेव यजमाने दधाति ।

अग्नेर्वामपन्नगृहस्य सदसि सादयामीत्याह । इयं वा अग्निरपन्नगृहः ।

अस्या एवैने सदने सादयति । सुम्नाय सुम्निनी सुम्ने

मा धत्तमित्याह । **67 (10)**

T.B.3.3 9.9

प्रजा वै पशवः सुम्नम् । प्रजामेव पशूनात्मन्धत्ते । धुरि धुर्यौ

पातमित्याह । जायापत्योर्–गोपीथाय । अग्नेऽदब्धायोऽशीततनो

इत्याह । यथायजुरेवैतत् । पाहि माऽद्य दिवः पाहि प्रसित्यै पाहि

दुरिष्ट्यै पाहि दुरद्मन्यै पाहि दुश्चरितादित्याह । आशिषमेवैतामाशास्ते ।

अविषं नः पितुं कृणु सुषदा योनिꣳ स्वाहेतीध्म–

समँवृश्चनान्यन्वाहार्यपचनेऽभ्याधाय फलीकरणहोमं जुहोति ।

अतिरिक्तानि वा इध्म सम्ँवृश्चनानि । **68 (10)**

T.B.3.3 9.10

अतिरिक्ताः फलीकरणाः । अतिरिक्तमाज्योच्छेषणम् । अतिरिक्त एवातिरिक्तं दधाति । अथो अतिरिक्ते–नैवातिरिक्त–माप्त्वाऽवरुन्धे । वेदिर्–देवेभ्यो निलायत । तां वेदेनान्वविन्दन्न् । वेदेन वेदिं विविदुः पृथिवीम् । सा पप्रथे पृथिवी पार्थिवानि । गर्भं बिभर्ति भुवनेष्वन्तः । ततो यज्ञो जायते विश्वदानिरिति पुरस्ताथ् स्तम्बयजुषो वेदेन वेदिꣳ संमार्ष्ट्यनुवित्त्यै । **69 (10)**

T.B.3.3 9.11

अथो यद्–वेदश्च वेदिश्च भवतः । मिथुनत्वाय प्रजात्यै । प्रजापतेर्वा एतानि श्मश्रूणि । यद्–वेदः । पत्निया उपस्थ आस्यति । मिथुनमेव करोति । विन्दते प्रजाम् । वेदꣳ होताऽऽहवनीयाथ्–स्तृणन्नेति । यज्ञमेव तथ् सन्तनोत्योत्तरस्मा–दर्धमासात् । तꣳ सन्ततमुत्तरेऽर्धमास आलभते । **70 (10)**

T.B.3.3 9.12

तं कालेकाल आगते यजते । ब्रह्मवादिनो वदन्ति । स त्वा अध्वर्युः स्यात् । यो यतो यज्ञं प्रयुङ्क्ते । तदेनं प्रतिष्ठापयतीति । वाताद्वा अध्वर्युर्यज्ञं प्रयुङ्क्ते । देवा गातुविदो गातुं वित्वा गातुमितेत्याह । यत एव यज्ञं प्रयुङ्क्ते । तदेनं प्रतिष्ठापयति । प्रतितिष्ठति प्रजया पशुभिर्–यजमानः ( ) । **71 (10)**

(तिष्ठती – मे लोका – गमयति – द्यौर् वृष्टिमेवावरुन्धे – पर्यधत्था इत्याह – समिष्ट्यै – भागधेयं – धत्तमित्याह – वा इध्म सम्वृश्चना – न्यनुवित्त्यै – लभते – यजमानः) (A9)

3.3.10 <u>अनुवाकं 10 – पत्नीयोक्त्रविमोकः</u>

T.B.3.3 10.1

यो वा अयथादेवतं यज्ञमुपचरति । आ देवताभ्यो वृश्च्यते । पापीयान् भवति । यो यथादेवतम् । न देवताभ्य आवृश्च्यते । वसीयान् भवति । वारुणो वै पाशः । इमं विष्यामि वरुणस्य पाशमित्याह । वरुणपाशादेवैनां मुञ्चति । सवितृप्रसूतो यथादेवतम् । **72 (10)**

T.B.3.3 10.2

न देवताभ्य आवृश्च्यते । वसीयान् भवति । धातुश्च योनौ सुकृतस्य लोक इत्याह । अग्निर्वै धाता । पुण्यं कर्म सुकृतस्य लोकः । अग्निरेवैनां धाता । पुण्ये कर्मणि सुकृतस्य लोके दधाति । स्योनं मे सह पत्या करोमीत्याह । आत्मनश्च यजमानस्य चानात्यै संत्वाय । समायुषा संप्रजयेत्याह । **73 (10)**

T.B.3.3 10.3

आशिषमेवैतामाशास्ते पूर्णपात्रे । अन्ततोऽनुष्टुभा । चतुष्पद्वा एतच्छन्दः प्रतिष्ठितं पत्नियै पूर्णपात्रे भवति । अस्मिन् ँलोके प्रतितिष्ठानीति । अस्मिन्नेव लोके प्रतितिष्ठति । अथो वाग्वा अनुष्टुक् । वाङ्मिथुनम् । आपो रेतः प्रजननम् । एतस्माद्वै मिथुनाद्विद्योतमानः स्तनयन्वर्.षति । रेतः सिञ्चन् । **74 (10)**

T.B.3.3 10.4

प्रजाः प्रजनयन् । यद्वै यज्ञस्य ब्रह्मणा युज्यते । ब्रह्मणा वै तस्य विमोकः । अद्भिः शान्तिः । विमुक्तं ँवा एतर्.हि योक्त्रं ब्रह्मणा । आदायैनत्पत्नी सहाप उपगृह्णीते शान्त्यै । अञ्जलौ पूर्णपात्रमानयति ।

रेत एवास्यां प्रजां दधाति । प्रजया हि मनुष्यः पूर्णः ।

मुखं ँविमृष्टे ( ) । अवभृथस्यैव रूपं कृत्वोत्तिष्ठति । **75 (11)**

(सवितृप्रसूतो यथादेवतं–प्रजयेत्याह–सिञ्चन्–मृष्ट एकं च) (A10)

3.3.11 अनुवाकं 11 – उपवेषोपगूहनम्

T.B.3.3 11.1

परिवेषो वा एष वनस्पतीनाम् । यदुपवेषः । य एवं ँवेद ।

विन्दते परिवेष्टारम् । तमुत्करे । यं देवा मनुष्येषु । उपवेषमधारयन्न् ।

ये अस्मदपचेतसः । तानस्मभ्य–मिहाकुरु ।

उपवेषोपविड्ढि नः । **76 (10)**

T.B.3.3 11.2

प्रजां पुष्टिमथो धनम् । द्विपदो नश्चतुष्पदः । ध्रुवान–नपगान्–कुर्विति

पुरस्तात् प्रत्यञ्चमुपगूहति । तस्मात् पुरस्तात् प्रत्यञ्चः शूद्रा

अवस्यन्ति । स्थविमत उपगूहति । अप्रतिवादिन एवैनान् कुरुते ।

धृष्टिर्वा उपवेषः । शुचार्तो वज्रो ब्रह्मणा सꣳशितः ।

योपवेषे शुक् । साऽमुमृच्छतु यं द्विष्म इति । **77 (10)**

T.B.3.3 11.3

अथास्मै नाम गृह्य प्रहरति । निरमुं नुद ओकसः । सपत्नो यः
पृतन्यति । निर्बाध्येन हविषा । इन्द्र एणं पराशरीत् । इहि तिस्रः
परावतः । इहि पञ्चजनाᳬ अति । इहि तिस्रोऽति रोचना यावत् ।
सूर्यो असद्–दिवि । परमां त्वा परावतम् । **78 (10)**

T.B.3.3 11.4

इन्द्रो नयतु वृत्रहा । यतो न पुनरायसि । शश्वतीभ्यः समाभ्य इति ।
त्रिवृद्वा एष वज्रो ब्रह्मणा सᳬशितः । शुचैवैनं विद्ध्वा । एभ्यो
लोकेभ्यो निर्णुद्य । वज्रेण ब्रह्मणा स्तृणुते । हतो ऽसाववधिष्मा–
मुमित्याह स्तृत्यै । यं द्विष्यात्तं ध्यायेत् । शुचैवैन–
मर्पयति ( ) । **79 (10)** *(नो–द्विष्म इति–परावत–मर्पयति) (A11)*

Prapaataka Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :-

(प्रत्युष्टं – दिवः शिल्प – मयज्ञो – धृतं च – देवासुराः स
एतमिन्द्र – आपो देवी – रग्निना – धिष्णिया –
अथ स्रुचौ – यो वा अयथादेवतं – परिवेषो वा एकादश)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Dasinis :-

(प्रत्युष्ट – मयज्ञ – एषा हि विश्वेषां देवाना – मूर्जा पृथिवी –
मथो रक्षसां – तां प्रजातिं – द्वाभ्यां – तं कालेकाले नवसप्ततिः)

First and Last Padam 3rd Ashtakam 3rd Prapaatakam :-

(प्रत्युष्टꣳ – शुचैवैनमर्पयति)

। हरिः ओम् ।

। कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय ब्राह्मणे तृतीयाष्टके तृतीय प्रपाठकः समाप्तः ।

==========

Details of Dasani & Vaakyams for Ashtakam 3 – Prapaatakam 3 – (TB 3.3)

	DasIni	Vaakyams
Anuvakam 1	5	55
Anuvakam 2	5	56
Anuvakam 3	5	50
Anuvakam 4	6	66
Anuvakam 5	5	52
Anuvakam 6	11	116
Anuvakam 7	11	113
Anuvakam 8	11	114
Anuvakam 9	12	120
Anuvakam 10	4	41
Anuvakam 11	4	40
Total →	79	823

3.4 तृतीयाष्टके चतुर्थः प्रपाठकः – पुरुषमेधः

3.4.1 to 3.4.19 –पुरुषमेधः

T.B.3.4.1.1

ब्रह्मणे ब्राह्मणमालभते । क्षत्राय राजन्यम् । मरुद्भ्यो वैश्यम् ।

तपसे शूद्रम् । तमसे तस्करम् । नारकाय वीरहणम् ।

पाप्मने क्लीबम् । आक्रयायायोगूम् । कामाय पुꣳश्चलूम् ।

अतिक्रुष्टाय मागधम् । **1 (10)** *(A1)*

T.B.3.4.2.1

गीताय सूतम् । नृत्ताय शैलूषम् । धर्माय सभाचरम् । नर्माय रेभम् ।

नरिष्ठायै भीमलम् । हसाय कारिम् । आनन्दाय स्त्रीषखम् । प्रमुदे

कुमारीपुत्रम् । मेधायै रथकारम् । धैर्याय तक्षाणम् । **2 (10)** *(A2)*

T.B.3.4.3.1

श्रमाय कौलालम् । मायायै कार्मारम् । रूपाय मणिकारम् ।

शुभे वपम् । शरव्याया इषुकारम् । हेत्यै धन्वकारम् ।

कर्मणे ज्याकारम् । दिष्टाय रज्जुसर्गम् । मृत्यवे मृगयुम् ।

अन्तकाय श्वनितं । **3 (10)** *(A3)*

T.B.3.4.4.1

सन्धये जारम् । गेहायोपपतिम् । निर्.ऋत्यै परिवित्तम् ।

आर्त्यै परिविविदानम् । अराध्यै दिधिषूपतिम् । पवित्राय भिषजम् ।

प्रज्ञानाय नक्षत्रदर्.शम् । निष्कृत्यै पेशस्कारीम् । बलायो पदाम् ।

वर्णायानूरुधम् । **4 (10)** *(A4)*

T.B.3.4.5.1

नदीभ्यः पौञ्जिष्टम् । ऋक्षीकाभ्यो नैषादम् । पुरुषव्याघ्राय दुर्मदम् ।

प्रयुद्भ्य उन्मत्तम् । गन्धर्वाफ्सराभ्यो व्रात्यम् । सर्पदेवजनेभ्यो

ऽप्रतिपदम् । अवेभ्यः कितवम् । इर्यताया अकितवम् । पिशाचेभ्यो

बिदलकारम् । यातुधानेभ्यः कण्टककारम् । **5 (10)** *(A5)*

T.B.3.4.6.1

उथ्सादेभ्यः कुब्जम् । प्रमुदे वामनम् । द्वार्भ्यः स्रामम् ।

स्वप्नायान्धम् । अधर्माय बधिरम् । संज्ञानाय स्मरकारीम् ।

प्रकामोद्यायोपसदम् । आशिक्षायै प्रश्निनम् । उपशिक्षाया

अभिप्रश्निनम् । मर्यादायै प्रश्नविवाकम् । **6 (10)** *(A6)*

T.B.3.4.7.1

ऋत्यै स्तेनहृदयम् । वैरहत्याय पिशुनम् । विवित्त्यै क्षत्तारम् ।

औपद्रष्टाय संग्रहीतारम् । बलायानुचरम् । भूम्ने परिष्कन्दम् ।

प्रियाय प्रियवादिनम् । अरिष्ट्या अश्वसादम् । मेधाय वासः पल्पूलीम् ।

प्रकामाय रजयित्रीम् । **7 (10)** *(A7)*

T.B.3.4.8.1

भायै दार्वाहारम् । प्रभाया आग्नेन्धम् । नाकस्य पृष्ठायाभिषेक्तारम् ।

ब्रध्नस्य विष्टपाय पात्रनिर्णेगम् । देवलोकाय पेशितारम् ।

मनुष्यलोकाय प्रकरितारम् । सर्वेभ्यो लोकेभ्य उपसेक्तारम् ।

अवर्त्यै वधायोपमन्थितारम् । सुवर्गाय लोकाय भागदुघम् ।

वर्.षिष्ठाय नाकाय परिवेष्टारम् । **8 (10)** *(A8)*

T.B.3.4.9.1

अर्मेभ्यो हस्तिपम् । जवायाश्वपम् । पुष्ट्यै गोपालम् ।

तेजसेऽजपालम् । वीर्यायाविपालम् । इरायै कीनाशम् ।

कीलालाय सुराकारम् । भद्राय गृहपम् । श्रेयसे वित्तधम् ।

अध्यक्षायानुक्षत्तारम् । **9 (10)** *(A9)*

T.B.3.4.10.1

मन्यवेऽयस्तापम् । क्रोधाय निसरम् । शोकायाभिसरम् ।

उत्कूलविकूलाभ्यां त्रिस्थिनम् । योगाय योक्तारम् । क्षेमाय

विमोक्तारम् । वपुषे मानस्कृतम् । शीलायाञ्जनीकारम् ।

निर्.ऋत्यै कोशकारीम् । यमायासूम् । **10 (10)** *(A10)*

T.B.3.4.11.1

यम्यै यमसूम् । अथर्वभ्योऽवतोकाम् । सम्ँवथ्सराय पर्यारिणीम् ।

परिवथ्सरायाविजाताम् । इदावथ्सरायापस्कद्वरीम् ।

इद्वथ्सरायातीत्वरीम् । वथ्सराय विजर्जराम् । सर्वथ्सराय पलिक्नीम् ।

वनाय वनपम् । अन्यतोरण्याय दावपम् । **11 (10)** *(A11)*

T.B.3.4.12.1

सरोभ्यो धैवरम् । वेशन्ताभ्यो दाशम् । उपस्थावरीभ्यो बैन्दम् ।

नड्वलाभ्यः शौष्कलम् । पार्याय कैवर्तम् । अवार्याय मार्गारम् ।

तीर्थेभ्य आन्दम् । विषमेभ्यो मैनालम् । स्वनेभ्यः पर्णकम् ।

गुहाभ्यः किरातम् । सानुभ्यो जम्भकम् ।

पर्वतेभ्यः किं पूरुषम् । **12 (12)** *(A12)*

T.B.3.4.13.1

प्रतिश्रुत्काया ऋतुलम् । घोषाय भषम् । अन्ताय बहुवादिनम् ।

अनन्ताय मूकम् । महसे वीणावादम् । क्रोशाय तूणवध्मम् ।

आक्रन्दाय दुन्दुभ्याघातम् । अवरस्पराय शङ्खध्मम् ।

ऋभुभ्योऽजिनसन्धायम् । साध्येभ्यश्चर्मम्णम् । **13 (10)** *(A13)*

T.B.3.4.14.1

बीभत्सायै पौल्कसम् । भूत्यै जागरणम् । अभूत्यै स्वपनम् । तुलायै

वाणिजम् । वर्णाय हिरण्यकारम् । विश्वेभ्यो देवेभ्यः सिध्मलम् ।

पश्चाद्–दोषाय ग्लावम् । ऋत्यै जनवादिनम् । व्यृद्ध्या अपगल्भम् ।

सꣳशराय प्रच्छिदम् । **14 (10)** *(A14)*

T.B.3.4.15.1

हसाय पुꣳश्चलूमालभते । वीणावादं गणकं गीताय ।

यादसे शाबुल्याम् । नर्माय भद्रवतीम् । तूणवध्मं ग्रामण्यं पाणिसंघातं

नृत्ताय । मोदायानुक्रोशकम् । आनन्दाय तलवम् । **15 (7)** *(A15)*

T.B.3.4.16.1

अक्षराजाय कितवम् । कृताय सभाविनम् । त्रेताया आदिनवदर्.शम् ।
द्वापराय बहिः सदम् । कलये सभास्थाणुम् । दुष्कृताय चरकाचार्यम् ।
अध्वने ब्रह्मचारिणम् । पिशाचेभ्यः सैलगम् । पिपासायै गोव्यच्छम् ।
निर्.ऋत्यै गोघातम् । क्षुधे गोविकर्तम् । क्षुत्तृष्णाभ्यां तम् ।
यो गां विकृन्तन्तं माꣳसं भिक्षमाण उपतिष्ठते । **16 (13)** *(A16)*

T.B.3.4.17.1

भूम्यै पीठसर्पिणमालभते । अग्नयेऽꣳसलम् । वायवे चाण्डालम् ।
अन्तरिक्षाय वꣳशनर्तिनम् । दिवे खलतिम् । सूर्याय हर्यक्षम् ।
चन्द्रमसे मिर्मिरम् । नक्षत्रेभ्यः किलासम् । अह्ने शुक्लं पिङ्गलम् ।
रात्रियै कृष्णं पिङ्गाक्षम् । **17 (10)** *(A17)*

T.B.3.4.18.1

वाचे पुरुषमालभते । प्राणमपानं व्यानमुदानꣳ समानं तान्. वायवे ।
सूर्याय चक्षुरालभते । मनश्चन्द्रमसे । दिग्भ्यः श्रोत्रम् ।
प्रजापतये पुरुषम् । **18 (6)** *(A18)*

T.B.3.4.19.1

अथैतानरूपेभ्य आलभते । अतिह्रस्व–मतिदीर्घम् ।

अतिकृशमत्यᳬसलम् । अतिशुक्ल–मतिकृष्णम् । अतिश्लक्ष्ण–

मतिलोमशम् । अतिकिरिट–मतिदन्तुरम् । अतिमिर्मिर–मतिमेमिषम् ।

आशायै जामिम् । प्रतीक्षायै कुमारीम् । **19 (9)** *(A19)*

Prapaataka Korvai with starting Padams of 1 to 19 Anuvaakams :-

(ब्रह्मणे – गीताय – श्रमाय – सन्धये – नदीभ्य – उथ्सादेभ्य –

ऋत्यै – भाया – अर्मेभ्यो – मन्यवे – यम्यै दश दश – सरोभ्यो

द्वादश – प्रतिश्रुत्कायै – बीभथ्सायै दश दश – हसाय सप्ता–

क्षराजाय त्रयोदश – भूम्यै दश – वाचे षडथ – नवैकान्न

विᳬशतिः)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Dasinis :-

(ब्रह्मणे – यम्यै नवदश)

First and Last Padam 3rd Ashtakam 4th Prapaatakam :-

(ब्रह्मणे – कुमारीम्)

। हरिः ओम् ।

। कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय ब्राह्मणे तृतीयाष्टके चतुर्थ प्रपाठकः समाप्तः ।

Details of Dasani & Vaakyams for Ashtakam 3 – Prapaatakam 4 – TB 3.4

	Dasini	Vaakyams
Anuvakam 1	1	10
Anuvakam 2	1	10
Anuvakam 3	1	10
Anuvakam 4	1	10
Anuvakam 5	1	10
Anuvakam 6	1	10
Anuvakam 7	1	10
Anuvakam 8	1	10
Anuvakam 9	1	10
Anuvakam 10	1	10
Anuvakam 11	1	10
Anuvakam 12	1	12
Anuvakam 13	1	10
Anuvakam 14	1	10
Anuvakam 15	1	7
Anuvakam 16	1	13
Anuvakam 17	1	10
Anuvakam 18	1	6
Anuvakam 19	1	9
Total →	19	187

3.5 तृतीयाष्टके पञ्चमः प्रपाठकः – इष्टिहौत्रम्

3.5.1 अनुवाकं 1 – होतुर्जपः पुरस्ताथ् सामिधेनीनाम्

T.B.3.5.1.1

सत्यं प्रपद्ये । ऋतं प्रपद्ये । अमृतं प्रपद्ये । प्रजापतेः प्रियां

तनुवमनार्तां प्रपद्ये । इदमहं पञ्चदशेन वज्रेण । द्विषन्तं

भ्रातृव्यमवक्रामामि । योऽस्मान् द्वेष्टि । यं च वयं द्विष्मः ।

भूर्भुवः सुवः । हिम् । **1 (10)** *(सत्यं दश) (A1)*

3.5.2 अनुवाकं 2 – सामिधेनीम्रन्वाह

T.B.3.5.2.1

प्र वो वाजा अभिद्यवः । हविष्मन्तो घृताच्या । देवाञ्जिगाति सुम्नयुः ।

अग्न आयाहि वीतये । गृणानो हव्यदातये । नि होता सथ्सि

बर्हिषि । तं त्वा समिद्भिरङ्गिरः । घृतेन वर्धयामसि ।

बृहच्छोचा यविष्ठ्य । स नः पृथु श्रवाय्यम् । **2 (10)**

T.B.3.5.2.2

अच्छा देव विवाससि । बृहदग्ने सुवीर्यम् । ईडेन्यो नमस्यस्तिरः ।

तमाꣳसि दर्शतः । समग्निरिध्यते वृषा । वृषो अग्निः समिध्यते ।

अश्वो न देववाहनः । तꣳ हविष्मन्त ईडते । वृषणं त्वा वयं वृषन् ।

वृषाणः समिधीमहि । **3 (10)**

T.B.3.5.2.3

अग्ने दीद्यतं बृहत् । अग्निं दूतं वृणीमहे । होतारं विश्ववेदसम् ।

अस्य यज्ञस्य सुक्रतुम् । समिध्यमानो अध्वरे । अग्निः पावक ईड्यः ।

शोचिष्केशस्तमीमहे । समिद्धो अग्न आहुत । देवान्. यक्षि स्वध्वर ।

त्वꣳ हि हव्यवाडसि ( ) । आजुहोत दुवस्यत । अग्निं प्रयत्यध्वरे ।

वृणीध्वꣳ हव्यवाहनम् । त्वं वरुण उत मित्रो अग्ने । त्वां वर्धन्ति

मतिभिर्वसिष्ठाः । त्वे वसु सुषणनानि सन्तु । यूयं पात स्वस्तिभिः

सदा नः । **4 (17)** *(श्रवाय्य – मिधीम – ह्यसि सप्त च) (A2)*

3.5.3 अनुवाकं 3 – प्रमुक्त्वा निविदोऽनूच्य देवता आवाहयति

T.B.3.5.3.1

अग्ने महाꣳ असि ब्राह्मण भारत । असावसौ । देवेद्धो मन्विद्धः ।

ऋषिष्टुतो विप्रानुमदितः । कविशस्तो ब्रह्मसꣳशितो घृताहवनः ।

प्रणीर्–यज्ञानाम् । रथीरध्वराणाम् । अतूर्तो होता । तूर्णिर्.हव्यवाट् ।

आस्पात्रं जुहूर्–देवानाम् । **5 (10)**

T.B.3.5.3.2

चमसो देवपानः । अराᳬ इवाग्ने नेमिर्देवाᳬस्त्वं परिभूरसि । आवह

देवान्. यजमानाय । अग्निमग्न आवह । सोममावह । अग्निमावह ।

प्रजापतिमावह । अग्नीषोमावावह । इन्द्राग्नी आवह ।

इन्द्रमावह ( ) । महेन्द्रमावह । देवाᳬ आज्यपाᳬ आवह ।

अग्निᳬ होत्रायावह । स्वं महिमानमावह । आ चाग्ने देवान्. वह ।

सुयजा च यज जातवेदः । **6 (16)** *(देवाना–मिन्द्रमावह षट्च) (A3)*

3.5.4 अनुवाकं 4 – स्रुचावादापयति

T.B.3.5.4.1

अग्निर्. होता वेत्वग्निः । होत्रं वेत्तु प्रावित्रम् । स्मो वयम् ।

साधु ते यजमान देवता । घृतवती–मध्वर्यो स्रुचमाऽस्यस्व । देवायुवं

विश्ववाराम् । ईडामहै देवाᳬ ईडेन्यान् । नमस्याम नमस्यान् ।

यजाम यज्ञियान् । **7 (9)** *(अग्निर्. होता नव) (A4)*

3.5.5 अनुवाकं 5 – प्रयाजाः

T.B.3.5.5.1

समिधो अग्न आज्यस्य वियन्तु । तनूनपादग्न आज्यस्य वेतु । इडो
अग्न आज्यस्य वियन्तु । बर्.हिरग्न आज्यस्य वेतु । स्वाहाऽग्निम् ।
स्वाहा सोमम् । स्वाहाऽग्निम् । स्वाहा प्रजापतिम् ।
स्वाहाऽग्नीषोमौ । स्वाहेन्द्राग्नी ( ) । स्वाहेन्द्रम् । स्वाहा महेन्द्रम् ।
स्वाहा देवाꣳ आज्यपान् । स्वाहाऽग्निꣳ होत्राज्जुषाणाः ।
अग्न आज्यस्य वियन्तु । **8 (15)** *(इन्द्राग्नी पञ्च च) (A5)*

3.5.6 अनुवाकं 6 – अज्यभागयोः पुरोनुवाक्ये

T.B.3.5.6.1

अग्निर्–वृत्राणि जङ्घनत् । द्रविणस्युर्–विपन्यया । समिद्धः शुक्र
आहुतः । जुषाणो अग्निराज्यस्य वेतु । त्वꣳ सोमासि सत्पतिः ।
त्वꣳ राजोत वृत्रहा । त्वं भद्रो असि क्रतुः । जुषाणः सोम
आज्यस्य हविषो वेतु । अग्निः प्रत्नेन जन्मना । शुम्भानस्तनुवꣳ
स्वाम् ( ) । कविर्–विप्रेण वावृधे । जुषाणो अग्निराज्यस्य वेतु ।
सोम गीर्भिष्ट्वा वयम् । वर्धयामो वचोविदः । सुमृडीको न

आविश । जुषाणः सोम आज्यस्य हविषो वेतु । **9 (16)**

(स्वाᳬ षट्च) (A6)

3.5.7 <u>अनुवाकं 7 – हविषां याज्यानुवाक्याः</u>

<u>T.B.3.5.7.1</u>

अग्निर्–मूर्धा दिवः ककुत् । पतिः पृथिव्या अयम् । अपाᳬ रेताᳬसि जिन्वति । भुवो यज्ञस्य रजसश्च नेता । यत्रा नियुद्भिः सचसे शिवाभिः । दिवि मूर्धानं दधिषे सुवर्.षाम् । जिह्वामग्ने चकृषे हव्यवाहम् । प्रजापते न त्वदेतान्यन्यः । विश्वा जातानि परि ता बभूव । यत्–कामास्ते जुहुमस्तन्नो अस्तु । **10 (10)**

<u>T.B.3.5.7.2</u>

वयᳬ स्याम पतयो रयीणाम् । स वेद पुत्रः पितरᳬ स मातरम् । स सूनुर्भुवथ्स भुवत्पुनर्मघः । स द्यामौर्णोदन्तरिक्षᳬ स सुवः । स विश्वा भुवो अभवथ्स आऽभवत् । अग्नीषोमा सवेदसा । सहूती वनतं गिरः । सं देवत्रा बभूवथुः । युवमेतानि दिवि रोचनानि । अग्निश्च सोम सक्रतू अधत्तम् । **11 (10)**

T.B.3.5.7.3

युवꣳ सिन्धूꣳ रभिशस्ते–रवद्यात् । अग्नीषोमा–वमुञ्चतं गृभीतान् ।
इन्द्राग्नी रोचना दिवः । परि वाजेषु भूषथः । तद्वां चेति प्रवीर्यम् ।
श्नथद्वृत्रमुत सनोति वाजम् । इन्द्रा यो अग्नी सहुरी सपर्यात् ।
इरज्यन्ता वसव्यस्य भूरेः । सहस्तमा सहसा वाजयन्ता ।
एन्द्र सानसिꣳ रयिम् । **12 (10)**

T.B.3.5.7.4

सजित्वानꣳ सदासहम् । वर्.षिष्ठमूतये भर । प्रससाहिषे पुरुहूत
शत्रून् । ज्येष्ठस्ते शुष्म इह रातिरस्तु । इन्द्राभर दक्षिणेना वसूनि ।
पतिः सिन्धूनामसि रेवतीनाम् । महाꣳ इन्द्रो य ओजसा ।
पर्जन्यो वृष्टिमाꣳ इव । स्तोमैर्वथ्सस्य वावृधे ।
महां इन्द्रो नृवदाचर्.षणिप्राः । **13 (10)**

T.B.3.5.7.5

उत द्विबर्.हा अमिनः सहोभिः । अस्मद्रियग्वावृधे वीर्याय ।
उरुः पृथुः सुकृतः कर्तृभिर्भूत् । पिप्रीहि देवाꣳ उशतो यविष्ठ ।
विद्वां ऋतूꣳर्. ऋतुपते यजेह । ये दैव्या ऋत्विजस्तेभिरग्ने ।

त्वꣳ होतॄणामस्यायजिष्ठः । अग्निꣳ स्विष्टकृतम् । अयाडग्निरग्नेः प्रिया धामानि । अयाट्थ्सोमस्य प्रिया धामानि । **14 (10)**

T.B.3.5.7.6

अयाडग्नेः प्रिया धामानि । अयाट्प्रजापतेः प्रिया धामानि । अयाडग्नीषोमयोः प्रिया धामानि । अयाडिन्द्राग्नियोः प्रिया धामानि । अयाडिन्द्रस्य प्रिया धामानि । अयाण्महेन्द्रस्य प्रिया धामानि । अयाड्देवाना–माज्यपानां प्रिया धामानि । यक्षदग्नेर्. होतुः प्रिया धामानि । यक्षथ्स्वं महिमानम् । आयजतामेज्या इषः ( ) । कृणोतु सो अध्वरा जातवेदाः । जुषताꣳ हविः । अग्ने यदद्य विशो अध्वरस्य होतः । पावक शोचे वेष्ट्वꣳ हि यज्वा । ऋता यजासि महिना वि यद्भूः । हव्या वह यविष्ठ या ते अद्य । **15 (16)**

(अस्त्व – धत्तꣳ – रयिं – चर्.षणिप्राः – सोमस्य प्रिया धामा – नीषः षट्च) (A7)

3.5.8 अनुवाकं 8 – इडोपाह्वानाम्

T.B.3.5.8.1

उपहूतꣳ रथन्तरꣳ सह पृथिव्या । उप मा रथन्तरꣳ सह पृथिव्या
ह्वयताम् । उपहूतं ँवामदेव्यꣳ सहान्तरिक्षेण । उप मा वामदेव्यꣳ
सहान्तरिक्षेण ह्वयताम् । उप हूतं बृहथ्सह दिवा । उप मा बृहथ्सह
दिवा ह्वयताम् । उपहूताः सप्त होत्राः । उप मा सप्त होत्रा
ह्वयन्ताम् । उपहूता धेनुः सहर्.षभा । उप मा धेनुः सहर्.षभा

ह्वयताम् । **16 (10)**

T.B.3.5.8.2

उपहूतो भक्षः सखा । उप मा भक्षः सखा ह्वयताम् । उपहूताँ(**4**) हो ।
इडोपहूता । उपहूतेडा । उपो अस्माꣳ इडा ह्वयताम् ।
इडोपहूता । उपहूतेडा । मानवी घृतपदी मैत्रावरुणी ।
ब्रह्म देवकृतमुपहूतम् । **17 (10)**

T.B.3.5.8.3

दैव्या अध्वर्यव उपहूताः । उपहूता मनुष्याः । य इमं ँयज्ञमवान् ।
ये यज्ञपतिं ँवर्धान् । उपहूते द्यावापृथिवी । पूर्वजे ऋतावरी ।

देवी देवपुत्रे । उपहूतोऽयं ँयजमानः । उत्तरस्यां देवयज्याया–मुपहूतः ।
भूयसि हविष्करण उपहूतः ( ) । दिव्ये धामन्नुपहूतः । इदं मे देवा
हविर्जुषन्तामिति तस्मिन्नुपहूतः । विश्वमस्य प्रियमुपहूतम् ।
विश्वस्य प्रियस्योपहूतस्योपहूतः । **18 (14)** *(सहर्.षभा ह्वयता – मुपहूतꣳ – हविष्करण उपहूतश्चत्वारि च) (A8)*

3.5.9 अनुवाकं 9 – अनूयाजाः

T.B.3.5.9.1

देवं बर्.हिः । वसुवने वसुधेयस्य वेतु । देवो नराशꣳ सः । वसुवने
वसुधेयस्य वेतु । देवो अग्निः स्विष्टकृत् । सुद्रविणा मन्द्रः कविः ।
सत्यमन्माऽऽयजी होता । होतुर्. होतुरायजीयान् ।
अग्ने यान्–देवानयाट् । याꣳ अपिप्रेः ( ) । ये ते होत्रे अमथ्सत ।
ताꣳ ससनुषीꣳ होत्रां देवं गमाम् । दिवि देवेषु यज्ञमेरयेमम् ।
स्विष्टकृच्चाग्ने होताऽभूः । वसुवने वसुधेयस्य नमोवाके
वीहि । **19 (15)** *(अपिप्रेः पञ्च च) (A9)*

3.5.10 अनुवाकं 10 – सूक्तावाकः

T.B.3.5.10.1

इदं द्यावापृथिवी भद्रमभूत् । आर्ध्म सूक्तवाकम् । उत नमोवाकम् ।
ऋध्यास्म सूक्तोच्यमग्ने । त्वꣳ सूक्तवागसि । उपश्रितो दिवः
पृथिव्योः । ओमन्वती तेऽस्मिन्. यज्ञे यजमान द्यावापृथिवी स्ताम् ।
शंगये जीरदानू । अत्रस्नू अप्रवेदे ।
उरुगव्यूती अभयं कृतौ । **20 (10)**

T.B.3.5.10.2

वृष्टिद्यावा रीत्यापा । शम्भुवौ मयोभुवौ । ऊर्जस्वती च पयस्वती
च । सूपचरणा च स्वधिचरणा च । तयोराविदि । अग्निरिदꣳ
हविरजुषत । अवीवृधत महो ज्यायोऽकृत । सोम इदꣳ हविरजुषत ।
अवीवृधत महो ज्यायोऽकृत । अग्निरिदꣳ हविरजुषत । **21 (10)**

T.B.3.5.10.3

अवीवृधत महो ज्यायोऽकृत । प्रजापतिरिदꣳ हविरजुषत । अवीवृधत
महो ज्यायोऽकृत । अग्नीषोमाविदꣳ हविरजुषेताम् । अवीवृधेतां महो
ज्यायोऽक्राताम् । इन्द्राग्नी इदꣳ हविरजुषेताम् ।

अवीवृधेतां महो ज्यायोऽक्राताम् । इन्द्र इदꣳ हविरजुषत ।

अवीवृधत महो ज्यायोऽकृत । महेन्द्र इदꣳ हविरजुषत । **22 (10)**

T.B.3.5.10.4

अवीवृधत महो ज्यायोऽकृत । देवा आज्यपा आज्यमजुषन्त ।

अवीवृधन्त महो ज्यायोऽक्रत । अग्निर्.होत्रेणेदꣳ हविरजुषत ।

अवीवृधत महो ज्यायोऽकृत । अस्यामृध–द्धोत्रायां देवंगमायाम् ।

आशास्तेऽयं ँयजमानोऽसौ । आयुराशास्ते । सुप्रजास्त्व–माशास्ते ।

सजातवनस्या–माशास्ते । **23 (10)**

T.B.3.5.10.5

उत्तरां देवयज्या–माशास्ते । भूयो हविष्करण–माशास्ते । दिव्यं

धामाशास्ते । विश्वं प्रियमाशास्ते । यदनेन हविषा ऽऽशास्ते ।

तदश्यात्–तदृध्यात् । तदस्मै देवा रासन्ताम् । तदग्निर्–देवो

देवेभ्यो वनते । वयमग्नेर् मानुषाः । इष्टं च वीतं च ( ) ।

उभे च नो द्यावापृथिवी अꣳहसस्पाताम् । इह गतिर्–वामस्येदं च ।

नमो देवेभ्यः । **24 (13)**

(अभयंकृतावकृ – ताग्निरिदꣳ हविरजुषत – महेन्द्र इदꣳ हविरजुषत – सजातवनस्यामाशास्ते – वीतं च त्रीणि च) (A10)

3.5.11 अनुवाकं 11 – शंयुवाकः

T.B.3.5.11.1

तच्छं यॊरा वृणीमहे । गातुं यज्ञाय । गातुं यज्ञपतये ।

दैवी स्वस्तिरस्तु नः । स्वस्तिर् मानुषेभ्यः । ऊर्ध्वं जिगातु भेषजम् ।

शं नो अस्तु द्विपदे । शं चतुष्पदे । **25 (8)** *(तच्छंयॊरष्टौ) (A11)*

3.5.12 अनुवाकं 12 – पत्नीसंयाजानां याज्यानुवाक्याः

T.B.3.5.12.1

“आ प्यायस्व{1}” “सं ते {2}” । **“इह त्वष्टारमग्रियं{3}”**

“तन्नस्तुरीपम् {4}” । देवानां पत्नीरुशतीरवन्तु नः । प्रावन्तु नस्तुजये

वाजसातये । याः पार्थिवासो या अपामपि व्रते ।

ता नो देवीः सुहवाः शर्म यच्छत । उत ग्ना वियन्तु देवपत्नीः ।

इन्द्राण्यग्नाय्यश्विनी राट् । आ रोदसी वरुणानी शृणोतु ।

वियन्तु देवीर्य ऋतुर्जनीनाम् ( ) । **26 (10)**

T.B.3.5.12.2

अग्निर्. होता गृहपतिः स राजा । विश्वा वेद जनिमा जातवेदाः ।
देवानामुत यो मर्त्यानाम् । यजिष्ठः स प्रयजतामृतावा । वयमु त्वा
गृहपते जनानाम् । अग्ने अकर्म समिधा बृहन्तम् । अस्थूरिणो
गार्.हपत्यानि सन्तु । तिग्मेन नस्तेजसा सꣳशिशाधि । **27 (8)**

(जनीना – +मष्टौ च) (A12)

3.5.13 अनुवाकं 13 – पत्नीसंयाजे सोमाह्वानम्

T.B.3.5.13.1

उपहूतꣳ रथन्तरꣳ सह पृथिव्या । उप मा रथन्तरꣳ सह पृथिव्या
ह्वयताम् । उपहूतं वामदेव्यꣳ सहान्तरिक्षेण । उप मा वामदेव्यꣳ
सहान्तरिक्षेण ह्वयताम् । उपहूतं बृहथ्सह दिवा । उप मा बृहथ्सह
दिवा ह्वयताम् । उपहूताः सप्त होत्राः । उप मा सप्त होत्रा
ह्वयन्ताम् । उपहूता धेनुः सहर्.षभा ।
उप मा धेनुः सहर्.षभा ह्वयताम् । **28 (10)**

T.B.3.5.13.2

उपहूतो भक्षः सखा । उप मा भक्षः सखा ह्वयताम् । उपहूताँ(4) हो ।

इडोपहूता । उपहूतेडा । उपो अस्माꣳ इडा ह्वयताम् ।

इडोपहूता । उपहूतेडा । मानवी घृतपदी मैत्रावरुणी ।

ब्रह्म देवकृतमुपहूतम् । **29 (10)**

T.B.3.5.13.3

दैव्या अध्वर्यव उपहूताः । उपहूता मनुष्याः । य इमं ँयज्ञमवान् ।

ये यज्ञपत्नीं ँवर्धान् । उपहूते द्यावापृथिवी । पूर्वजे ऋतावरी ।

देवी देवपुत्रे । उपहूतेयं ँयजमाना । इन्द्राणीवाविधवा । अदितिरिव

सुपुत्रा ( ) । उत्तरस्यां देवयज्याया–मुपहूता । भूयसि हविष्करण

उपहूता । दिव्ये धामन्नुपहूता । इदं मे देवा हविर्–जुषन्तामिति

तस्मिन्–नुपहूता । विश्वमस्याः प्रियमुपहूतम् ।

विश्वस्य प्रियस्योपहूतस्योपहूता । **30 (16)**

(सहर्.षभा ह्वयता – मुपहूतꣳ – सुपुत्रा षट्च) (A13)

Prapaataka Korvai with starting Padams of 1 to 13 Anuvaakams :-

(सत्यं – प्रवो – ऽग्ने महा – नग्निर्. होता – समिधो – ऽग्निर् वृत्राण्य – ग्निर् मूर्धो – पहूतं – देवं बर्.हि – रिदं द्यावापृथिवी – तच्छम्ँयो– रा प्यायस्वो – पहूतं त्रयोदश)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Dasinis :-

(सत्यं – ँवयꣳ स्याम – वृष्टिद्यावा त्रिꣳशत्)

First and Last Padam 3rd Ashtakam 5th Prapaatakam :-

(सत्य–मुपहूता)

। हरिः ओम् ।

। कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय ब्राह्मणे तृतीयाष्टके

पञ्चम प्रपाठकः समाप्तः ।

==========

Appendix (of expansions)

T.B.3.5.12.1 – "आ प्यायस्व {1}" "सं ते {2}"

आ प्यायस्व समेतु ते विश्वतः सोम वृष्णियं ।
भवा वाजस्य सङ्गथे ॥ {1}

सं ते पयाᳬसि समु यन्तु वाजाः सं वृष्णिया–न्यभिमातिषाहः ।
आप्यायमानो अमृताय सोम दिवि श्रवाᳬस्युत्तमानि धिष्व ॥ {2}

(Both {1} and {2} appearing in TS 4.2.7.4)

T.B.3.5.12.1 – "इह त्वष्टारमग्रियं {3}" "तन्नस्तुरीपम् {4}"

इह त्वष्टारमग्रियं विश्वरूपमुप ह्वये । अस्माकमस्तु केवलः ॥ {3}

तन्नस्तुरीपमध पोषयित्नु देव त्वष्टर्वि रराणः स्यस्व ।
यतो वीरः कर्मण्यः सुदक्षो युक्तग्रावा जायते देवकामः ॥ {4}

(Both {3} and {4} appearing in TS 3.1.11.1)

Details of Dasini & Vaakyams for Ashtakam 3 – Prapaatakam 5 – TB 3.5

	Dasini	Vaakyams
Anuvakam 1	1	10
Anuvakam 2	3	37
Anuvakam 3	2	26
Anuvakam 4	1	9
Anuvakam 5	1	15
Anuvakam 6	1	16
Anuvakam 7	6	66
Anuvakam 8	3	34
Anuvakam 9	1	15
Anuvakam 10	5	53
Anuvakam 11	1	8
Anuvakam 12	2	18
Anuvakam 13	3	36
Total →	30	343

3.6 तृतीयाष्टके षष्ठः प्रपाठकः – पशुहौत्रम्

3.6.1 अनुवाकं 1 – यूपसंस्काराः

T.B.3.6.1.1

अञ्जन्ति त्वामध्वरे देवयन्तः । वनस्पते मधुना दैव्येन ।
यदूर्ध्वस्तिष्ठाद्–द्रविणेह धत्तात् । यद्वा क्षयो मातुरस्या उपस्थे ।
उच्छ्रयस्व वनस्पते । वर्ष्मन् पृथिव्या अधि । सुमिती मीयमानः ।
वर्चोधा यज्ञवाहसे । समिद्धस्य श्रयमाणः पुरस्तात् ।
ब्रह्म वन्वानो अजरꣳ सुवीरम् । **1 (10)**

T.B.3.6.1.2

आरे अस्मदमतिं बाधमानः । उच्छ्रयस्व महते सौभगाय । ऊर्ध्व
ऊषुण ऊतये । तिष्ठा देवो न सविता । ऊर्ध्वो वाजस्य सनिता
यदञ्जिभिः । वाघद्भिर्–विह्वयामहे । ऊर्ध्वो नः पाह्यꣳहसो
नि केतुना । विश्वꣳ समत्रिणं दह । कृधी न ऊर्ध्वाञ्च रथाय
जीवसे । विदा देवेषु नो दुवः । **2 (10)**

T.B.3.6.1.3

जातो जायते सुदिनत्वे अह्नाम् । समर्य आ विदथे वर्धमानः ।

पुनन्ति धीरा अपसो मनीषा । देवया विप्र उदियर्ति वाचम् ।

युवा सुवासाः परिवीत आगात् । स उ श्रेयान् भवति जायमानः ।

तं धीरासः कवय उन्नयन्ति । स्वाधियो मनसा देवयन्तः ।

पृथुपाजा अमर्त्यः । घृतनिर्णिख्–स्वाहुतः ( ) । **3 (10)**

T.B.3.6.1.4

अग्निर्–यज्ञस्य हव्यवाट् । तꣳ सबाधो यतस्रुचः । इत्था धिया

यज्ञवन्तः । आचक्रुरग्नि–मूतये । त्वं ँवरुण उत मित्रो अग्ने ।

त्वां ँवर्धन्ति मतिभिर्–वसिष्ठाः । त्वे वसु सुषणनानि सन्तु ।

यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः । **4 (8)**

(सुवीरं – दुवः – स्वाहुतो – +ऽष्टौ च) (A1)

3.6.2 अनुवाकं 2 – प्रयाजविषया मैत्रावरुणप्रैषाः

T.B.3.6.2.1

होता यक्षदग्निꣳ समिधा सुषमिधा समिद्धं नाभा पृथिव्याः संगथे

वामस्य । वर्ष्मन्दिव इडस्पदे वेत्वाज्यस्य होतर्यज ।

होता यक्षत्–तनूनपात–मदितेर्–गर्भं भुवनस्य गोपाम् ।
मध्वाऽद्य देवो देवेभ्यो देवयानान्पथो अनक्तु वेत्वाज्यस्य होतर्यज ।
होता यक्षन्–नराशꣳसं नृशस्त्रं नृꣳः प्रणेत्रम् । गोभिर्–वपावान्थ्–
स्याद्–वीरैः शक्तीवान्–रथैः प्रथमयावा हिरण्यैश्चन्द्री वेत्वाज्यस्य
होतर्यज । होता यक्षदग्निमिड ईडितो देवो देवाꣳ आवक्षद्–दूतो
हव्यवाडमूरः । उपेमं यज्ञमुपेमां देवो देवहूतिमवतु वेत्वाज्यस्य होत
र्यज । होता यक्षद्–बर्.हिः सुष्टरीमोर्णम्रदा अस्मिन्. यज्ञे वि च प्र
च प्रथताꣳ स्वासस्थं देवेभ्यः । एमेनदद्य वसवो रुद्रा आदित्याः
सदन्तु प्रियमिन्द्रस्यास्तु वेत्वाज्यस्य होतर्यज । **5 (10)**

T.B.3.6.2.2

होता यक्षद्–दुर ऋष्वाः कवष्योऽकोषधावनी–रुदाताभिर्–जिहतां
वि पक्षोभिः श्रयन्ताम् । सुप्रायणा अस्मिन्. यज्ञे विश्रयन्ता–
मृतावृधो वियन्त्वाज्यस्य होतर्यज । होता यक्षदुषासानक्ता बृहती
सुपेशसा नृꣳः पतिभ्यो योनिं कृण्वाने ।

स७स्मयमाने इन्द्रेण देवैरेदं बर्.हिः सीदतां ँवीतामाज्यस्य होतर्यज । होता यक्षद्–दैव्या होतारा मन्द्रा पोतारा कवी प्रचेतसा । स्विष्टमद्यान्यः करदिषा स्वभिगूर्तमन्य ऊर्जा सतवसेमं ँयज्ञं दिवि देवेषु धत्तां ँवीतामाज्यस्य होतर्यज । होता यक्षत्–तिस्रो देवीरपसाम पस्तमा अच्छिद्र–मद्येदमप–स्तन्वताम् ।

देवेभ्यो देवीर्–देवमपो वियन्त्वाज्यस्य होतर्यज ।

होता यक्षत्–त्वष्टार–मचिष्टुमपाक७् रेतोधां ँविश्रवसं ँयशोधाम् । पुरुरूपमकामकर्.शन७् सुपोषः पोषैः स्याथ् सुवीरो वीरैर्–वेत्वाज्यस्य होतर्यज ( ) । होता यक्षद्–वनस्पति–मुपावस्रक्षद्धियो जोष्टार७् शशमन्नरः । स्वदाथ् स्वधितिर्. ऋतुथाऽद्य देवो देवेभ्यो हव्याऽवाड्–वेत्वाज्यस्य होतर्यज ।

होता यक्षदग्नि७ स्वाहाऽऽज्यस्य स्वाहा मेदसः स्वाहा स्तोकाना७ स्वाहा स्वाहा कृतीना७ स्वाहा हव्यसूक्तीनाम् । स्वाहा देवा७् आज्यपान्थ् स्वाहाऽग्नि७् होत्राज्जुषाणा अग्न अज्यस्य वियन्तु

होतर्यज । **6 (14)** (*प्रियमिन्द्रस्यास्तु वेत्वाज्यस्य होतर्यज – सुवीरो वीरैर् वेत्वाज्यस्य होतर्यज चत्वारि च) (A2)*

Special Korvai

(अग्निं तनूनपातं नराशꣳसमग्निमिड ईडितो बर्.हिर्दुर उषासानक्ता दैव्या तिस्रस्त्वष्टारं ँवनस्पतिमग्निम्)

(पञ्च वेत्वेको वियन्तु द्विर्वीतामेको वियन्तु द्विर्वेत्वेको वियन्तु होतर्यज)

3.6.3 अनुवाकं 3 – आप्रिय प्रयाजानां याज्याः

T.B.3.6.3.1

समिद्धो अद्य मनुषो दुरोणे । देवो देवान्. यजसि जातवेदः ।
आ च वह मित्रमह–श्चिकित्वान् । त्वं दूतः कविरसि प्रचेताः ।
तनूनपात्पथ ऋतस्य यानान् । मध्वा समञ्जन्थ् स्वदया सुजिह्व ।
मन्मानि धीभिरुत यज्ञमृन्धन्न् । देवत्रा च कृणुह्यध्वरं नः ।
नराशꣳसस्य महिमानमेषाम् । उपस्तोषाम यजतस्य यज्ञैः । **7 (10)**

T.B.3.6.3.2

ते सुक्रतवः शुचयो धियंधाः । स्वदन्तु देवा उभयानि हव्या ।

आजुह्वान ईड्यो वन्द्यश्च । आयाह्यग्ने वसुभिः सजोषाः ।

त्वं देवानामसि यह्व होता । स एनान्. यक्षीषितो यजीयान् । प्राचीनं

बर्.हिः प्रदिशा पृथिव्याः । वस्तोरस्या वृज्यते अग्रे अह्नाम् ।

व्यु प्रथते वितरं वरीयः । देवेभ्यो अदितये स्योनम् । **8 (10)**

T.B.3.6.3.3

व्यचस्वतीरुर्विया विश्रयन्ताम् । पतिभ्यो नजनयः शुम्भमानाः ।

देवीर्द्वारो बृहतीर्–विश्वमिन्वाः । देवेभ्यो भवथ सुप्रायणाः । आ

सुष्वयन्ती यजते उपाके । उषासानक्ता सदतां नि योनौ । दिव्ये

योषणे बृहती सुरुक्मे । अधि श्रियꣳ शुक्रपिशं दधाने । दैव्या

होतारा प्रथमा सुवाचा । मिमाना यज्ञं मनुषो यजध्यै । **9 (10)**

T.B.3.6.3.4

प्रचोदयन्ता विदथेषु कारू । प्राचीनं ज्योतिः प्रदिशा दिशन्ता ।

आनो यज्ञं भारती तूयमेतु । इडा मनुष्वदिह चेतयन्ती ।

तिस्रो देवीर्–बर्.हिरेदꣳ स्योनम् । सरस्वती स्वपसः सदन्तु ।

य इमे द्यावापृथिवी जनित्री । रूपैरपिꣳशद्–भुवनानि विश्वा । तमद्य होतरिषितो यजीयान् । देवं त्वष्टारमिह यक्षि विद्वान् ( ) । **10 (10)**

T.B.3.6.3.5

उपावसृजत्–त्मन्या समञ्जन् । देवानां पाथ ऋतुथा हवीꣳषि । वनस्पतिः शमिता देवो अग्निः । स्वदन्तु हव्यं मधुना घृतेन । सद्यो जातो व्यमिमीत यज्ञम् । अग्निर्–देवाना–मभवत्–पुरोगाः । अस्य होतुः प्रदिश्यृतस्य वाचि । स्वाहाकृतꣳ हविरदन्तु देवाः । **11 (8)**

(यज्ञैः – स्योनं – यँजध्यै – विद्वान – +ष्टौ च) (A3)

3.6.4 अनुवाकं 4 – पर्यग्निकरणीया ऋचः

T.B.3.6.4.1

अग्निर्. होता नो अध्वरे । वाजी सन्–परिणीयते । देवो देवेषु यज्ञियः । परि त्रिविष्ट्यध्वरम् । यात्यग्नी रथीरिव । आ देवेषु प्रयो दधत् । परि वाजपतिः कविः । अग्निर्. हव्या न्यक्रमीत् । दधद्–रत्नानि दाशुषे । **12 (9)** *(अग्निर् होता नो नव) (A4)*

3.6.5 अनुवाकं 5 – मैत्रावरुणप्रैषः

T.B.3.6.5.1

अजैदग्निः । असनद्वाजं नि । देवो देवेभ्यो हव्याऽवाट् ।

प्राञ्जोभिर्. हिन्वानः । धेनाभिः कल्पमानः । यज्ञस्यायुः प्रतिरन्न् ।

उप प्रेष्य होतः । हव्या देवेभ्यः । **13 (8)** *(अजैदष्टौ) (A5)*

3.6.6 अनुवाकं 6 – होतुरध्रिगुप्रैषः

T.B.3.6.6.1

दैव्याः शमितार उत मनुष्या आरभध्वम् । उप नयत मेध्या दुरः ।

आशासाना मेधपतिभ्यां मेधम् । प्रास्मा अग्निं भरत । स्तृणीत

बर्.हिः । अन्वेनं माता मन्यताम् । अनु पिता । अनु भ्राता सगर्भ्यः ।

अनु सखा सयूथ्यः । उदीचीनाꣳ अस्य पदो निधत्तात् । **14 (10)**

T.B.3.6.6.2

सूर्यं चक्षुर्गमयतात् । वातं प्राणमन्ववसृजतात् । दिशः श्रोत्रम् ।

अन्तरिक्षमसुम् । पृथिवीꣳ शरीरम् । एकधाऽस्य त्वचमाच्छ्यतात् ।

पुरा नाभ्या अपिशसो वपामुत्खिदतात् । अन्तरेवोष्माणं वारयतात् ।

श्येनमस्य वक्षः कृणुतात् । प्रशसा बाहू । **15 (10)**

T.B.3.6.6.3

शला दोषणी । कश्यपेवाᳬसा । अच्छिद्रे श्रोणी ।

कवषोरू स्रेकपर्णाऽष्ठीवन्ता । षड्विᳬशतिरस्य वङ्क्रयः ।

ता अनुष्ठ्योच्च्यावयतात् । गात्रं गात्रमस्यानूनं कृणुतात् ।

ऊवध्यगोहं पार्थिवं खनतात् । अस्ना रक्षः सᳬसृजतात् ।

वनिष्ठुमस्य मा राविष्ट । **16 (10)**

T.B.3.6.6.4

उरूकं मन्यमानाः । नेद्वस्तोके तनये । रविता रवच्छमितारः । अध्रिगो

शमीध्वम् । सुशमि शमीध्वम् । शमीध्व–मध्रिगो । अध्रिगुश्चापापश्च ।

उभौ देवानाᳬ शमितारौ । ताविमं पशुᳬ श्रपयतां प्रविद्वाᳬसौ ।

यथा यथाऽस्य श्रपणं तथातथा ( ) । **17 (10)**

[धत्ताद् – बाहू – मा राविष्ट – तथातथा ( )] (A6)

3.6.7 अनुवाकं 7 – स्तोकविषयं मैत्रावरुणानुवचनम्

T.B.3.6.7.1

जुषस्व सप्रथस्तमम् । वचो देवप्सरस्तमम् । हव्या जुह्वान आसनि ।

इमं नो यज्ञममृतेषु धेहि । इमा हव्या जातवेदो जुषस्व ।

स्तोकानामग्ने मेदसो घृतस्य । होतः प्राशान प्रथमो निषद्य ।

घृतवन्तः पावक ते । स्तोकाःश्चोतन्ति मेदसः ।

स्वधर्मं देववीतये । **18 (10)**

T.B.3.6.7.2

श्रेष्ठं नो धेहि वार्यम् । तुभ्यꣳ स्तोका घृतश्चुतः ।

अग्ने विप्राय सन्त्य । ऋषिः श्रेष्ठः समिध्यसे । यज्ञस्य प्राविता भव ।

तुभ्यꣳ श्चोतन्त्यध्रिगो शचीवः । स्तोकासो अग्ने मेदसो घृतस्य ।

कविशस्तो बृहता भानुनाऽऽगाः । हव्या जुषस्व मेधिर । ओजिष्ठं ते

मध्यतो मेद उद्भृतम् ( ) । प्रते वयं ददामहे । श्चोतन्ति ते वसो

स्तोका अधि त्वचि । प्रति तान्देवशो विहि । **19 (13)**

(देववीतय – उद्भृतं त्रीणि च) (A7)

3.6.8 <u>अनुवाकं 8 – वपा पुरोडाशस्विष्टकृतां पुरोनुवाक्याः प्रैषाश्च</u>

T.B.3.6.8.1

आ वृत्रहणा वृत्रहभिः शुष्मैः । इन्द्र यातं नमोभिरग्ने अर्वाक् ।

युवꣳ राधोभिरकवेभिरिन्द्र । अग्ने अस्मे भवतमुत्तमेभिः ।

होता यक्षदिन्द्राग्नी । छागस्य वपाया मेदसः । जुषेताᳬ हविः ।

होतर्यज । वि ह्यख्यन्–मनसा वस्य इच्छन् ।

इन्द्राग्नी ज्ञास उत वा सजातान् । **20 (10)**

T.B.3.6.8.2

नान्या युवत्प्रमतिरस्ति मह्यम् । स वां धियं वाजयन्तीमतक्षम् । होता

यक्षदिन्द्राग्नी । पुरोडाशस्य जुषेताᳬ हविः । होतर्यज । त्वामीडते

अजिरं दूत्याय । हविष्मन्तः सदमिन्–मानुषासः । यस्य देवैरासदो

बर्हिरग्ने । अहान्यस्मै सुदिना भवन्तु । होता यक्षदग्निम् ( ) ।

पुरोडाशस्य जुषताᳬ हविः । होतर्यज । **21 (12)**

(सजाता – नग्निं द्वे च) (A8)

3.6.9 अनुवाकं 9 – तेषामेव याज्याः

T.B.3.6.9.1

गीर्भिर्विप्रः प्रमतिमिच्छमानः । ईट्टे रयिं यशसं पूर्वभाजम् ।

इन्द्राग्नी वृत्रहणा सुवज्रा । प्रणो नव्येभिस्तिरतं देष्णैः ।

माच्छेद्म रश्मीᳬरिति नाधमानाः । पितृणाᳬ शक्तीरनु यच्छमानाः ।

इन्द्राग्निभ्यां कं वृषणो मदन्ति । ता ह्यद्री धिषणाया उपस्थे ।
अग्निꣳ सुदीतिꣳ सुदृशं गृणन्तः । नमस्यामस्त्वेड्यं
जातवेदः ( ) । त्वां दूतमरतिꣳ हव्यवाहम् । देवा अकृण्वन्–
नमृतस्य नाभिम् । **22 (12)** *(जातवेदो द्वे च) (A9)*

3.6.10 अनुवाकं 10 – मनोतासूक्तम्

T.B.3.6.10.1

त्वꣳ ह्यग्ने प्रथमो मनोता । अस्या धियो अभवो दस्म होता ।
त्वꣳ सीं वृषन्–नकृणोर्–दुष्टरीतु । सहो विश्वस्मै सहसे सहध्यै ।
अधा होता न्यसीदो यजीयान् । इडस्पद इषयन्नीड्यः सन्न् । तं त्वा
नरः प्रथमं देवयन्तः । महो राये चितयन्तो अनु ग्मन्न् । वृतेव यन्तं
बहुभिर्–वसव्यैः । त्वे रयिं जागृवाꣳसो अनु ग्मन्न् । **23 (10)**

T.B.3.6.10.2

रुशन्तमग्निं दर्.शतं बृहन्तम् । वपावन्तं विश्वहा दीदिवाꣳसम् ।
पदं देवस्य नमसा वियन्तः । श्रवस्यवः श्रव आपन्नमृक्तम् ।
नामानि चिद्–दधिरे यज्ञियानि । भद्रायां ते रणयन्त सन्दृष्टौ ।

त्वां वँर्धन्ति क्षितयः पृथिव्याम् । त्वꣳ राय उभयासो जनानाम् ।
त्वं त्राता तरणे चेत्यो भूः । पिता माता सदमिन्–
मानुषाणाम् । **24 (10)**

T.B.3.6.10.3

स पर्येण्यः स प्रियो विक्ष्वग्निः । होता मन्द्रो निषसादा यजीयान् ।
तं त्वा वयं दम आ दीदिवाꣳसम् । उपज्ञुबाधो नमसा सदेम । तं
त्वा वयꣳ सुधियो नव्यमग्ने । सुम्नायव ईमहे देवयन्तः । त्वं विँशो
अनयो दीद्यानः । दिवो अग्ने बृहता रोचनेन । विशां कविं
विँश्पतिꣳ शश्वतीनाम् । नितोशनं वृँषभं चर्.षणीनाम् । **25 (10)**

T.B.3.6.10.4

प्रेतीषणिमिषयन्तं पावकम् । राजन्तमग्निं यँजतꣳ रयीणाम् ।
सो अग्न ईजे शशमे च मर्तः । यस्त आनट्थ्–समिधा हव्यदातिम् ।
य आहुतिं परि वेदा नमोभिः । विश्वेथ्स वामा दधते त्वोतः ।
अस्मा उ ते महि महे विधेम । नमोभिरग्ने समिधोत हव्यैः । वेदी
सूनो सहसो गीर्भिरुक्थैः । आ ते भद्रायाꣳ सुमतौ यतेम । **26 (10)**

T.B.3.6.10.5

आ यस्ततन्थ रोदसी वि भासा । श्रवोभिश्च श्रवस्यस्तरुत्रः ।
बृहद्भिर्–वाजैः स्थविरेभिरस्मे । रेवद्भिरग्ने वितरं विभाहि । नृवद्वसो
सदमिद्धेह्यस्मे । भूरि तोकाय तनयाय पर्श्वः । पूर्वीरिषो बृहतीरारे
अघाः । अस्मे भद्रा सौश्रवसानि सन्तु । पुरूण्यग्ने पुरुधा त्वाया ।
वसूनि राजन्–वसुताते अश्याम् ( ) । पुरूणि हि त्वे पुरुवार
सन्ति । अग्ने वसु विधते राजनि त्वे । **27 (12)**

(जागृवाꣳसो अनु ग्मन् – मानुषाणां – चर्षणीनां – यते – माश्यां द्वे च) (A10)

3.6.11 <u>अनुवाकं 11 – हविर्वनस्पतिस्विष्टकृतां पुरोनुवाक्याः प्रैषाश्च</u>

T.B.3.6.11.1

आ भरतꣳ शिक्षतं वज्रबाहू । अस्माꣳ इन्द्राग्नी अवतꣳ
शचीभिः । इमे नु ते रश्मयः सूर्यस्य । येभिः सपित्वं पितरो
न आयन्न् । होता यक्षदिन्द्राग्नी । छागस्य हविष आत्तामद्य ।
मध्यतो मेद उद्भृतम् । पुरा द्वेषोभ्यः । पुरा पौरुषेय्या गृभः ।

घस्तान्नूनम् । **28 (10)**

T.B.3.6.11.2

घासे अज्राणां यवसप्रथमानाम् । सुमत्क्षराणाꣳ शतरुद्रियाणाम् ।

अग्निष्वात्तानां पीवोपवसनानाम् । पार्श्वतः श्रोणितः शितामत

उथ्सादतः । अङ्गादङ्गादवत्तानाम् । करत एवेन्द्राग्नी । जुषेताꣳ

हविः । होतर्यज । देवेभ्यो वनस्पते हवीꣳषि ।

हिरण्यपर्ण प्रदिवस्ते अर्थम् । **29 (10)**

T.B.3.6.11.3

प्रदक्षिणिद्–रशनया नियूय । ऋतस्य वक्षि पथिभी रजिष्ठैः । होता

यक्षद्–वनस्पतिमभि हि । पिष्टतमया रभिष्ठया रशनयाऽऽधित ।

यत्रेन्द्राग्नियोः छागस्य हविषः प्रिया धामानि । यत्र वनस्पतेः प्रिया

पाथाꣳसि । यत्र देवानामाज्यपानां प्रिया धामानि । यत्राग्नेर्. होतुः

प्रिया धामानि । तत्रैतं प्रस्तु–त्येवो–पस्तुत्येवोपावस्रक्षत् ।

रभीयाꣳ समिव कृत्वी । **30 (10)**

T.B.3.6.11.4

करदेवं देवो वनस्पतिः । जुषताꣳ हविः । होतर्यज । पिप्रीहि देवाꣳ उशतो यविष्ठ । विद्वां ऋतूꣳर् ऋतुपते यजेह ।

ये दैव्या ऋत्विजस्तेभिरग्ने । त्वꣳ होतॄणामस्यायजिष्ठः । होता यक्षदग्निꣳ स्विष्टकृतम् । अयाडग्नि–रिन्द्राग्नियोः छागस्य हविषः प्रिया धामानि । अयाड्वनस्पतेः प्रिया पाथाꣳसि ( ) ।

अयाड्देवाना–माज्यपानां प्रिया धामानि । यक्षदग्नेर् होतुः प्रिया धामानि । यक्षथ् स्वं महिमानम् । आयजतामेज्या इषः । कृणोतु सो अध्वरा जातवेदाः । जुषताꣳ हविः । होतर्यज । **31 (17)**

(नून – मर्थ – कृत्वी – पाथाꣳसि सप्त च) (A11)

3.6.12 अनुवाकं 12 – तेषामेव याज्याः

T.B.3.6.12.1

उपोह यद्विदथं वाजिनो गूः । गीर्भिर्–विप्राः प्रमति–मिच्छमानाः । अर्वन्तो न काष्ठां नक्षमाणाः । इन्द्राग्नी जोहुवतो नरस्ते । वनसपते रशनयाऽभिधाय । पिष्टतमया वयुनानि विद्वान् ।

वह देवत्रा दिधिषो हवीꣳषि । प्र च दातारममृतेषु वोचः ।

अग्निꣳ स्विष्टकृतम् । अयाडग्नि–रिन्द्राग्नियोः छागस्य हविषः

प्रिया धामानि । **32 (10)**

T.B.3.6.12.2

अयाड्वनस्पतेः प्रिया पाथाꣳसि । अयाड्देवाना–माज्यपानां प्रिया

धामानि । यक्षदग्नेर्. होतुः प्रिया धामानि । यक्षथ् स्वं महिमानम् ।

आयजतामेज्या इषः । कृणोतु सो अध्वरा जातवेदाः । जुषताꣳ

हविः । अग्ने यदद्य विशो अध्वरस्य होतः । पावक शोचे वेष्ट्वꣳ

हि यज्वा । ऋता यजासि महिना वि यद्–भूः ( ) । हव्या वह यविष्ठ

या ते अद्य । **33 (11)** *(धामानि – भुरेकं च) (A12)*

3.6.13 अनुवाकं 13 – अनूयाजप्रैषाः

T.B.3.6.13.1

देवं बर्.हिः सुदेवं देवैः स्याथ् सुवीरं वीरैर्वस्तोर्–वृज्येताक्तोः

प्रभ्रि–येतात्यन्यान्–राया बर्.हिष्मतो मदेम वसुवने वसुधेयस्य वेतु

यज । देवीर्–द्वारः संघाते विड्वीर्यामञ्छिथिरा ध्रुवा देवहूतौ वथ्स

ईमेनास्तरुण आमिमीयात्–कुमारो वा नवजातो मैना अर्वा
रेणुककाटः पृणग्वसुवने वसुधेयस्य वियन्तु यज । देवी उषासा
नक्ताऽद्यास्मिन्. यज्ञे प्रयत्यह्वेतामपि नूनं दैवीर्विशः प्रायासिष्टा७्
सुप्रीते सुधिते वसुवने वसुधेयस्य वीतां ँयज । देवी जोष्ट्री
वसुधिती ययोरन्याऽघा द्वेषा७्सि युयवदाऽन्या वक्षद्–वसु वार्याणि
यजमानाय वसुवने वसुधेयस्य वीतां ँयज । देवी ऊर्जाहुती
इषमूर्जमन्या वक्षथ्सग्धि७् सपीतिमन्या नवेन पूर्वं दयमानाः स्याम
पुराणेन नवं तामूर्जमूर्जाहुती ऊर्जयमाने अधातां ँवसुवने वसुधेयस्य
वीतां ँयज । देवा दैव्या होतारा नेष्टारा पोतारा हताघशा७्सा–
वाभरद्वसू वसुवने वसुधेयस्य वीतां ँयज । देवीस्तिस्रस्तिस्रो
देवीरिडा सरस्वती भारती द्यां भारत्यादित्यै–रस्पृक्षथ्–सरस्वतीम७्
रुद्रैर् यज्ञमावी–दिहैवेडया वसुमत्या सधमादं मदेम वसुवने
वसुधेयस्य वियन्तु यज । देवो नराशा७्स–स्त्रिशीर्.षा षडक्षः
शतमिदेन७् शितिपृष्ठा आदधति सहस्रमीं प्रवहन्ति मित्रावरुणेदस्य

होत्रमर्.हतो बृहस्पतिः स्तोत्रमश्विना ऽऽध्वर्यवं ँवसुवने वसुधेयस्य
वेतु यज । देवो वनस्पतिर्. वर्.षप्रावा घृतनिर्णिग्–द्या–
मग्रेणास्पृक्षदाऽन्तरिक्षं मध्येनाप्राः पृथिवी–मुपरेणादृ७ंहीद्–वसुवने
वसुधेयस्य वेतु यज । देवं बर्.हिर्वारितीनां निधे धासि प्रच्युतीनाम–
प्रच्युतं निकामधरणं पुरुस्पार्.हं ँयशस्वदेना बर्.हिषाऽन्या
बर्.ही७ष्यभिष्याम वसुवने वसुधेयस्य वेतु यज ( ) । देवो अग्निः
स्विष्टकृथ् सुद्रविणा मन्द्रः कविः सत्यमन्माऽऽयजी होता होतुर्.
होतुरायजीयानग्ने यान्–देवानयाड्या७ं अपिप्रेर्ये ते होत्रे अमथ्सत
ता७ं ससनुषी७ं होत्रां देवं गमां दिवि देवेषु यज्ञमेरयेम७
स्विष्टकृच्चाग्ने होताऽभूर्वसुवने वसुधेयस्य नमोवाके
वीहि यज । **34 (11)** *(यजैकं च) (A13)*

3.6.14 अनुवाकं 14 – अनूयाजयाज्याः

T.B.3.6.14.1

देवं बर्.हिः । वसुवने वसुधेयस्य वेतु । देवीर्द्वारः । वसुवने वसुधेयस्य वियन्तु । देवी उषासा नक्ता । वसुवने वसुधेयस्य वीताम् । देवी जोष्ट्री । वसुवने वसुधेयस्य वीताम् । देवी ऊर्जाहुती । वसुवने वसुधेयस्य वीताम् । **35 (10)**

T.B.3.6.14.2

देवा दैव्या होतारा । वसुवने वसुधेयस्य वीताम् । देवीस्तिस्र–स्तिस्रो देवीः । वसुवने वसुधेयस्य वियन्तु । देवो नराशꣳसः । वसुवने वसुधेयस्य वेतु । देवो वनस्पतिः । वसुवने वसुधेयस्य वेतु । देवं बर्.हिर्वारितीनाम् । वसुवने वसुधेयस्य वेतु । **36 (10)**

T.B.3.6.14.3

देवो अग्निः स्विष्टकृत् । सुद्रविणा मन्द्रः कविः । सत्यमन्माऽऽयजी होता । होतुर्. होतुरायजीयान् । अग्ने यान्देवानयाट् । याꣳ अपिप्रेः । ये ते होत्रे अमथ्सत । ताꣳ ससनुषीꣳ होत्रां देवं गमाम् ।

दिवि देवेषु यज्ञमेरयेमम् । स्विष्टकृच्चाग्ने होताऽभूः ( ) ।

वसुवने वसुधेयस्य नमोवाके वीहि । **37 (11)**

(वीतां – वैत्व – भूरेकं च) (A14)

3.6.15 अनुवाकं 15 – सूक्तवाकप्रैषाः

T.B.3.6.15.1

अग्निमद्य होतारमवृणीतायं यजमानः पचन् पक्तीः पचन् पुरोडाशं

बध्नन्–निन्द्राग्निभ्यां छागꣳ सूपस्था अद्य देवो वनस्पति–रभव–

दिन्द्राग्निभ्यां छागेनाघस्तां तं मेदस्तः प्रति पचताऽग्रभीष्टामवीवृधेतां

पुरोडाशेन त्वामद्यर्.ष आर्.षेयर्.षीणां नपादवृणीतायं यजमानो

बहुभ्य आ संगतेभ्य एष मे देवेषु वसु वार्या यक्ष्यत इति ता या

देवा देव–दानान्यदुस्तान्यस्मा आ च शास्वा च गुरस्वेषितश्च

होतरसि भद्रवाच्याय प्रेषितो मानुषः सूक्तवाकाय

सूक्ता ब्रूहि । **38 (1)** *(अग्निमद्यैकम्) (A15)*

Prapaataka Korvai with starting Padams of 1 to 15 Anuvaakams :-

(अञ्जन्ति – होता यक्षथ् – समिद्धो अद्या – ग्नि – रजैद् – दैव्या – जुषस् – वा वृत्रहणा – गीर्भि – स्त्व७ ह्या – भरत – मुपोह यद् – देवं बर्.हिः सुदेवं – देवं बर्.हि – रग्निमद्य पञ्चदश)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Dasinis :-

(अञ्जन् – त्युपावसृजन् – नान्या युवत् – करदेव मष्टात्रि७शत्)

First and Last Padam 3rd Ashtakam 6th Prapaatakam :-

(अञ्जन्ति – सूक्ता ब्रूहि)

हरिः ओम्

। कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय ब्राह्मणे तृतीयाष्टके षष्ठः प्रपाठकः समाप्तः ।

==========

Details of Dasini & Vaakyams for Ashtakam 3 – Prapaatakam 6 – (TB 3.6)

	Dasini	Vaakyams
Anuvakam 1	4	38
Anuvakam 2	2	24
Anuvakam 3	5	48
Anuvakam 4	1	9
Anuvakam 5	1	8
Anuvakam 6	4	40
Anuvakam 7	2	23
Anuvakam 8	2	22
Anuvakam 9	1	12
Anuvakam 10	5	52
Anuvakam 11	4	47
Anuvakam 12	2	21
Anuvakam 13	1	11
Anuvakam 14	3	31
Anuvakam 15	1	1
Total →	38	387